

B I P T



Jaarverslag 2017



Inhoudsopgave

Mededeling van de Raad	5
1. Het BIPT	
1.1. In een notendop	8
1.1.1. Omgeving	8
1.1.2. Democratische controle	9
1.1.3. Beheer van klachten in verband met de werking van het BIPT.	9
1.2. Missies, visie, waarden en strategische assen.	9
1.2.1. De missies	9
1.2.2. De toekomstvisie	10
1.2.3. De waarden	10
1.2.4. De strategische assen	10
1.3. Kerncijfers	11
1.3.1. Elektronische-communicatiesector	11
1.3.2. Postsector	13
2. VERSLAG OVER DE IN 2017 ONDERNOMEN ACTIES	17
3. VERSLAG OVER HET WERK VAN DE OPERATIONELE DIENSTEN	
3.1. Beheer van het elektromagnetisch spectrum, vergunningen en frequenties	26
3.2. Beheer met betrekking tot de aanbieders van elektronische-communicatiediensten	32
3.3. Gedeeld gebruik van antennesites	32
3.4. Adressering (nummering)	33
3.5. Controles om een storingsvrij spectrum te garanderen	33

4. VERSLAG OVER DE HORIZONTALE DIENSTEN

4.1. De dienst Griffie	38
4.2. De dienst Communicatie.	39
4.3. De vertaaldienst	39
4.4. De IT-dienst	39
4.5. De dienst Human resources, personeel en opleidingen	39
4.6. De dienst Internationale betrekkingen	40
4.7. De juridische dienst	42
4.8. De dienst Budget en Boekhouding.	45

5. FINANCIËLE STAAT EN JAARREKENING

5.1. Het BIPT en de ombudsdiensten	46
5.2. Jaarrekening van de universeledienstfondsen	47

6. BIJLAGEN

6.1. Balans van het werkplan 2017	48
6.2. Verslag over de controle bedoeld in artikel 21 van de wet van 17 januari 2003	50
6.3. Lijst van de in 2017 aangenomen en gepubliceerde documenten	
Besluiten	51
Raadplegingen	52
Mededelingen.	52
Adviezen	53
Persberichten	53
6.4. Glossarium.	54
6.5. Nuttige adressen	55



Mededeling van de Raad

Na de aanstelling op 10 januari 2017 van de vier leden van de Raad van het BIPT voor een termijn van zes jaar, is het jaar 2017 begonnen met de voorbereiding van het strategisch plan 2017-2019 in samenwerking met de stakeholders. Vervolgens is er een jaarlijks werkplan aangenomen, dat gedurende het afgelopen jaar grotendeels is uitgevoerd. In die documenten heeft de Raad zijn strategie toegankelijker willen maken door zijn strategische assen en de waarden die de leidraad vormen voor zijn acties, te vereenvoudigen; ondanks de technische aard van de bevoegdheden van het BIPT kon de organisatie daardoor begrijpelijker en leesbaarder worden.

Een jaar kan niet zomaar worden samengevat met een handvol cijfers, maar toch verdienen sommige een specifieke vermelding. In de sector van de elektronische communicatie pikken we het recordpeil aan investeringen eruit, namelijk 23,2% van de omzet, wat overeenkomt met een lichte stijging tot € 8,42 miljard. Vaste telefonie gaat achteruit, zowel in lijnen als qua inkomsten, terwijl de mobiele markt stabiel blijft. In de sector van de postdiensten neemt de hoeveelheid brievenpost af (-25% tussen 2010 en 2016); de levering van postpakketten gaat al sedert enkele jaren de andere richting op, wat zich vertaalt in een totale omzet van de postsector van € 2,5 miljard in 2016. Meer details daarover zijn te vinden in de bladzijden die volgen.

Het jaar 2017 is gekenmerkt door een aantal belangrijke dossiers, die soms het nieuws hebben gehaald. In de telecomsector heeft het BIPT eens te meer voorrang gegeven aan de noodzaak om de concurrentie te stimuleren, die op sommige markten ontoereikend blijft. Op het niveau van de vraag heeft het BIPT de uitvoering van "Easy Switch" begeleid, de procedure die het voor consumenten mogelijk moet maken om makkelijk van vaste operator te veranderen. Het gaat om het eindpunt van een lang proces van analyse en overleg met de stakeholders (operatoren en gebruikers), dat geleid heeft tot de aanneming van een koninklijk besluit, dat in werking is getreden op 1 juli 2017.

Het BIPT heeft ook de sector geraadpleegd over zijn nieuwe marktanalyse inzake breedband en omroep, die voorgesteld is in samenwerking met de

mediaregulators (VRM, CSA en Medienrat). Ook hier bestaat de bedoeling van die ontwerpen erin meer concurrentie te brengen op de markt, met name door toegang mogelijk te maken tot het netwerk van Proximus (waaronder ook het glasvezelnetwerk) en tot dat van de kabeloperatoren (VOO en Telenet). Er zijn ook nieuwe remedies voorgesteld om de tekortkomingen van de marktanalyse uit 2011 te verhelpen, met name het opleggen van een toegangsprijs die niet langer afhankelijk is van de schommelingen van de retailprijs van de (dominante) toegangsoperator. De marktanalyse betreffende de gespreksafgiftedienst (vast en mobiel) is eveneens voor raadpleging voorgelegd. Deze analyse wil met name vermijden dat op deze wholesalemarkten buitensporige tarieven worden gehanteerd.

Om het kader te verduidelijken dat van toepassing is op "price squeeze"¹ (een van de voornaamste belemmeringen die de toegangsoperatoren op de markt kunnen opwerpen om concurrenten uit te sluiten), heeft het BIPT een nieuwe mededeling gepubliceerd, die de betrokken ondernemingen (d.w.z. de gereguleerde ondernemingen en de operatoren die het voordeel genieten van remedies inzake netwerktoegang) een transparante en voorspelbare richtlijn zou moeten bieden.

Het eerste rapport over de vervulling van de verplichtingen met betrekking tot netneutraliteit is opgesteld en gepubliceerd, overeenkomstig de Europese verordening. Hoewel er op dit gebied geen inbreuken zijn vastgesteld heeft het BIPT van de gelegenheid gebruikgemaakt om daarin zijn interpretatie te verduidelijken van dit nieuwe belangrijke principe in het Europese wetgevende arsenaal, met name met betrekking tot de "zero rating"-praktijken. Tevens heeft het BIPT de uitvoering van de Roamingverordening door de Belgische operatoren gecontroleerd; bovendien heeft het aan VOO een vrijstelling toegestaan na diens verzoek om afwijking teneinde na 15 juni 2017, de datum waarop het "Roam like at home"-stelsel inging, toeslagen op het thuishetarief te mogen blijven toepassen. Die afwijking is in de verordening ingesteld om virtuele operatoren zoals VOO in staat te stellen om hun verlies² te beperken; indirect wordt daardoor dus de concurrentie op de markt beschermd.

¹ Een price squeeze wordt gedefinieerd als een situatie waarin een verticaal geïntegreerde onderneming met macht op een belangrijke stroomopwaartse markt, levert aan concurrerende ondernemingen op verwante stroomafwaarts gelegen markten maar de prijzen voor de input en de dienst stroomafwaarts zo vastlegt dat de activiteiten van haar concurrenten op de retailmarkt niet rendabel zijn.

² Sommige operatoren (en dat is het geval voor VOO) hebben geen eigen mobiel netwerk; bijgevolg behalen ze geen wholesale-inkomsten uit de roaming vanwege buitenlandse roamende bezoekers in België, terwijl ze wel de kosten moeten dragen voor de aankoop van wholesaleroamingdiensten, opdat hun klanten hun mobiele toestel kunnen gebruiken in het buitenland.

Op 21 maart 2017 heeft het BIPT de aanvraag van bpost om sommige tarieven te verhogen die onder de universele postdienst vallen, geweigerd omdat het van oordeel was dat de gevraagde verhoging voor het "kleingebruikerspakket" (korf van postale producten die verkocht worden aan de kleingebruikers en die onder de universele dienst vallen) zou hebben geleid tot onredelijke winstmarges ten aanzien van de verplichting tot kostenoriëntering, die door de wet wordt opgelegd. Dit principiële besluit, dat een primeur vormde, is bevestigd door het Marktenhof in een arrest van 11 oktober 2017.

Bovendien is in 2017 ook het postale wetgevingskader hervormd, na een grondige studie van het BIPT die begonnen was in 2014-2015. Het BIPT heeft de minister bijgestaan bij die hervorming en verwelkomt deze over het geheel genomen, zo absoluut noodzakelijk bleek het om de teksten te vereenvoudigen (waarvan de meerderheid nog van 1991 dateerde) en om ze te hervormen, met name gelet op de inbreukprocedure die de Europese Commissie tegen België had ingesteld in verband met de toegangsdrempels die opgeworpen werden door het stelsel van postale vergunningen dat in 2010 was ingevoerd. In zijn advies van 19 oktober 2017 heeft het BIPT evenwel felle kritiek geuit op het feit dat de nieuwe wetgeving het BIPT niet langer de mogelijkheid biedt om op passende wijze in te grijpen tegen tariefverhogingen die door bpost worden opgelegd in het kader van de universele dienst en die niet zouden voldoen aan het principe van kostenoriëntering, hoewel dat principe verankerd is in de Postrichtlijn. Het BIPT betreurt bijzonder het feit dat de wetgever niet heeft geluisterd naar deze bezorgdheid, die specifiek de belangen van de eindgebruiker beschermt.

Ook nog in de postsector heeft het BIPT de postale punten in kaart gebracht en aanbevelingen opgesteld om e-commerce in België te ontwikkelen na een sectorale studie over dit onderwerp.

Het BIPT beheert twee schaarse hulpbronnen waarvan de Belgische Staat de eigenaar is: de nummeringsruimte en de radiofrequenties. In het geval van de radiofrequenties waakt het over het correcte gebruik ervan, gaat op zoek naar storingen en adviseert de regering over hoe de verschillende frequentiebanden moeten evolueren op basis van de technologische ontwikkelingen of van de Europese harmonisaties. Zo zijn er verschillende openbare raadplegingen georganiseerd om het toekomstige regelgevingskader te bepalen voor het gebruik van de radiofrequenties door de mobiele operatoren. Deze raadpleging vormt de basis voor de definitie van een nieuw kader dat nodig is voor de nieuwe veilingen, die van fundamenteel belang zijn, met name voor de verkoop van spectrum dat wordt gebruikt voor de toekomstige 5G.

De technologische evolutie van de sector is ook geïllustreerd in het kader van de raadpleging over de toekomst van de nummering.

Inzake bevordering van de belangen van de consument bepaalt het strategisch plan dat het BIPT bijdraagt tot de transparante voorlichting van de gebruikers en de bevordering van sociale inclusie; het wil ook zorgen voor een betrouwbare omgeving. Het BIPT wenst de referentie te blijven voor de optimale informatieverstrekking aan de gebruikers wat betreft alle belangrijke informatie op het stuk van elektronische communicatie en postdiensten. In het kader van die doelstelling heeft het BIPT verschillende tools ontwikkeld waarmee de eindgebruiker met meer kennis van zaken en nauwkeuriger de dienst of het gebundelde aanbod van diensten kan kiezen die of dat hem het best past, en het werkt die ook bij: het gaat om een prijsvergelijker, dekkingkaarten en een kwaliteitsbarometer. Deze tools worden geregeld verbeterd, met name rekening houdende met de jongste technologische ontwikkelingen.

Overeenkomstig een vraag die al lang geleden door de operatoren in de elektronische-communicatiesector was gesteld, zijn de talrijke bepalingen met betrekking tot consumentenbescherming in de wet betreffende de elektronische communicatie onderworpen aan een impactanalyse "ex post"; deze analyse is op de website van het BIPT gepubliceerd. Deze studie heeft met name het nut van dat arsenaal aan middelen bevestigd, die specifiek de informatieverstrekking en transparantie dienen en die de operatoren ertoe hebben aangezet om meer aandacht te besteden aan de kwaliteit van hun dienstverlening.

Ook in het belang van de consumenten waakt het BIPT tevens over de veiligheid van de openbare elektronische-communicatienetwerken en van de openbare elektronische-communicatiediensten. Zo is in de loop van 2017 een eerste inspectie van de kritieke infrastructuur verricht om de capaciteit van de elektronische-communicatienetwerken in crisissituaties na te gaan.

Tot slot bevat dit werkverslag ook een deel dat gewijd is aan het opleggen van administratieve boetes. In 2017 zijn het voornamelijk de transparantieplichtingen van de telecomoperatoren ten aanzien van de eindgebruikers die niet altijd naar behoren zijn nagekomen. Voor het BIPT blijft een strikte inachtneming van die verplichtingen een absolute prioriteit in zijn controles en zijn betoegelende optreden, rekening houdende met de zwakke positie van de eindgebruikers tegenover de operatoren.

De hier beschreven activiteiten zijn uitgevoerd in samenwerking met de stakeholders en dankzij de inzet van alle ambtenaren van het BIPT; de leden van de Raad willen hun dank betuigen voor de voorbije periode, alsook hun aanmoediging geven voor de toekomst.



A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'A' followed by a horizontal line and a vertical line at the end.

Axel Desmedt



A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'J' and 'H'.

Jack Hamande



A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'L' and 'V'.

Luc Vanfleteren



A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'M' and 'V'.

Michel Van Bellinghen





HET BIPT

1.1. IN EEN NOTENDOP

Het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie (BIPT) is de federale instelling die de volgende functies vervult:

- **Het is de regulator van de elektronische-communicatiemarkt.**
Het BIPT heeft met name als opdracht de concurrentie te bevorderen, bij te dragen tot de ontwikkeling van de interne markt en de belangen van de gebruikers te beschermen.
- **Het is de regulator van de postmarkt.**
Het BIPT ziet onder meer toe op de tarieven en de kwaliteit van de diensten van de aanbieder van de universele postdienst; het houdt eveneens een oogje op de overige aanbieders van postdiensten. Het BIPT geeft vergunningen af aan de operatoren die toetreden tot de postmarkt om bepaalde diensten aan te bieden die deel uitmaken van de universele postdienst.
- **Het beheert het elektromagnetische spectrum van de radiofrequenties.**
Het BIPT verdeelt de schaarse middelen, namelijk de radiofrequenties en de nummers, om een zo doeltreffend mogelijk gebruik ervan te garanderen. Het vervult ook de rol van "etherpolitie" om een einde te maken aan elke vorm van schadelijke interferentie. Het controleert het elektromagnetische spectrum, de operatoren en de apparatuur.
- **Het is een mediaregulator in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest** en ziet erop toe dat de operatoren de specifieke regelgeving op het vlak van radio- en televisieomroep in acht nemen, voor zover de activiteiten van de omroepinstantie niet specifiek kunnen worden verbonden aan de Franse of Vlaamse Gemeenschap.
- **Als Belgische federale overheid vervult het diverse opdrachten van algemeen belang.**

1.1.1. Omgeving

Het BIPT staat constant in contact met talrijke Belgische, Europese en buitenlandse instellingen.

- Op Belgisch niveau staat het BIPT geregeld in contact met de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de federale minister die belast is met post en telecommunicatie. Zo ook werkt het BIPT samen met de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA): artikel 55 van de WEC³ bepaalt dat het BIPT aan de BMA advies vraagt⁴ over de ontwerpbesluiten met betrekking tot de marktanalyses. Het BIPT en de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie en de twee ombudsdiensten⁵ zijn natuurlijke partners op het gebied van de bevordering van de belangen van de gebruikers. Samen met de mediaregulatoren van de Vlaamse (VRM), Franse (CSA) en Duitstalige Gemeenschap (Medienrat) vormt het BIPT de CRC: de Conferentie van Regulatoren voor de elektronische-Communicatiesector. Het BIPT verzorgt eveneens het secretariaat van twee raadgevende comités (het Raadgevend Comité voor de postdiensten en het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie).
- Op Europees niveau werkt het BIPT volop mee met talrijke instanties. Het gaat onder meer om de Europese Commissie⁶, het Europees Comité voor postreglementering (CERP), de Groep van Europese regulatoren voor postdiensten (*European Regulators Group for Post – ERGP*), de Europese Conferentie van de Administraties van Post en Telecommunicatie (CEPT) en de *Body of European Regulators of Electronic Communications* (BEREC).

³ Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie.

⁴ Het Auditoraat (onderzoeksdienst) en het Mededingingscollege vormen samen de BMA. In 2017 heeft het BIPT slechts één ontwerpbesluit overgezonden naar de BMA (op 13 januari 2017 heeft het BIPT zijn ontwerpbesluit betreffende de analyse van de markt voor gespreksafgifte op afzonderlijke mobiele netwerken overgezonden).

⁵ De Ombudsdienst voor telecommunicatie en de Ombudsdienst voor de postsector.

⁶ Onder de groepen die ingesteld zijn door de Commissie vermelden we onder andere het CoCom (Communications Committee), het RSPG (Radio Spectrum Policy Programme) en het RSC (Radio Spectrum Committee).

- Op internationaal niveau neemt het BIPT actief deel aan het werk binnen de Wereldpostvereniging (UPU) en de Internationale Telecommunicatie Unie (ITU) of volgt die activiteiten van nabij.

Meer informatie over deze Europese en internationale activiteiten vindt men terug op bladzijde 40 en volgende.

1.1.2. Democratische controle

Het BIPT is een onafhankelijke instantie volgens de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator. Het BIPT werkt natuurlijk in volle transparantie en in strikte overeenstemming met verschillende mechanismen van democratische controle:

- De Raad van het BIPT stelt om de drie jaar een strategisch plan op waarvan de definitieve versie wordt voorgesteld aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Op basis daarvan stelt de Raad dan zijn jaarlijkse werkplannen op. Na elk kalenderjaar wordt een jaarverslag over het verrichte werk en de evolutie van de post- en telecommunicatiemarkt overgezonden aan de regering en door de Raad voorgesteld voor de Kamer.
- De ministers van Begroting en van Financiën oefenen eveneens controle uit op het begrotingsontwerp dat het BIPT opstelt en het Rekenhof controleert de jaarrekening. Sedert zijn oprichting in 1993 wordt het BIPT gefinancierd door middelen die afkomstig zijn van de gereguleerde sectoren, zonder dotaties van overheidswege.
- Tegen de besluiten van het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie kan beroep met volle rechtsmacht worden ingesteld bij het Marktenhof, dat rechtsprekt zoals in kortgeding. Het hof kan de besluiten van het BIPT opschorten alsook ze vernietigen met terugwerkende kracht. Een vordering tegen een besluit heeft op zich geen schorsende werking, zelfs al kan het hof, bij beslissing alvorens recht te doen, de tenuitvoerlegging van het besluit geheel of gedeeltelijk schorsen tot op de dag van de uitspraak van het arrest.

1.1.3. Beheer van klachten in verband met de werking van het BIPT

Het BIPT hecht veel belang aan de kwaliteit van zijn dienstverlening en beschikt over een klachtencoördinator. In 2017 zijn twintig klachten ontvangen en behandeld. Die klachten zijn voor het merendeel toegekomen via e-mail, maar het gebruik van het officiële klachtenformulier gaat in stijgende lijn. Zeven ervan hadden betrekking op de procedure met betrekking tot de erkenning van een sociaal telefoontarief: de behandeling van de dossiers was in het geding. Een klacht over het sociaal telefoontarief is ontvangen via de federale ombudsman; het dossier kon worden afgesloten. Zeven klachten sloegen op de pool Toewijzingen; het centrale probleem was de tijd om de dossiers te behandelen. Tot slot was er ook een klacht over de dienst Controles - Apparatuur. Er zijn drie klachten aan het BIPT gericht, terwijl die geen betrekking hadden op een dienstverlening van het BIPT.

1.2. MISSIES, VISIE, WAARDEN EN STRATEGISCHE ASSEN

Deze begrippen zijn omschreven in het strategisch plan 2017-2019, waarvan het ontwerp ter raadpleging is voorgelegd van 10 tot 28 april 2017. Om dat strategisch plan op te stellen heeft de Raad van het BIPT de stakeholders uitgenodigd en heel wat van hen ontmoet, zoals de post- en telecommunicatieoperatoren, de dienstenaanbieders, maar ook de vertegenwoordigers van de gebruikers, van de werknemers en van de ondernemingen, de institutionele spelers en natuurlijk het personeel van het BIPT.

De definitieve versie van het document is op de website van het BIPT gepubliceerd op 24 mei 2017.

1.2.1. De missies

De missies van een organisatie definiëren haar bestaansredenen via de doelen die ze voor zichzelf heeft vastgelegd. Deze missies scheppen een kader voor zowel de strategie als voor de operationele werking. Dankzij de missies kan worden nagegaan of een specifieke handeling of een ontwikkeling van de organisatie in een of andere richting, de juiste weg opgaat.

Het BIPT staat als regulator ten dienste van de maatschappij en van de sectoren die het reguleert: daarom is de definitie van de missies des te belangrijker, aangezien die de toegevoegde waarde bepaalt die het BIPT de maatschappij kan bieden. Verschillende artikelen van de WEC gaan over de activiteiten van het BIPT.

De elektronische communicatie, de postdiensten en de media in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormen de voornaamste werkgebieden van het BIPT. In elk van die gebieden is zijn optreden ingegeven door de volgende basisprincipes:

1. een gezonde concurrentie bevorderen en de toegang tot de markt vrijwaren;
2. bijdragen tot de ontwikkeling van een interne markt van efficiënte netwerken en sterk presterende diensten;
3. waken over de belangen van de gebruikers rekening houdende met sociale inclusie, met een hoog niveau van bescherming, met duidelijke informatie en met transparantie;
4. de schaarse middelen beheren, zoals de radiofrequenties en de nummervoorraden;
5. de veiligheid van de netwerken waarborgen.



1.2.2. De toekomstvisie

Aan de hand van haar visie kan een organisatie vooruitkijken naar wat ze wil zijn of de manier uitdrukken hoe ze de wereld om zich heen wil vormgeven, binnen het kader van haar missie en haar doelstellingen. Het BIPT drukt als volgt uit hoe het zijn rol en zijn impact ziet op het vlak van telecommunicatie, media en postdiensten:

« Wij waarborgen voor de gebruikers de keuze uit sterk presterende en betrouwbare communicatie onder de beste omstandigheden in een door concurrentie gekenmerkte omgeving. »

- **Sterk presterende communicatie**

Het BIPT verwelkomt en steunt elke investering in alle netwerken (postale netwerken, netwerken voor elektronische communicatie), de diensten en innoverende technologieën die erop gericht zijn de gebruikers in ons land diensten van hoge kwaliteit te bieden tegen concurrerende prijzen.

- **Betrouwbare communicatie**

Alle communicatie tussen gebruikers moet voor hen een betrouwbare dienstverlening zijn, waaronder ook op het niveau van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van elke gebruiker. Het BIPT controleert ook de betrouwbaarheid van de informatie, zoals die door de operatoren aan de gebruikers wordt verstrekt.

- **Onder de beste omstandigheden**

Het is de wens van het BIPT dat de verstrekte diensten worden aangeboden tegen betaalbare en concurrerende tarieven, met een hoge kwaliteit en dat ze voor iedereen beschikbaar en toegankelijk zijn.

- **In een door concurrentie gekenmerkte omgeving**

In een vrije markt voor elektronische communicatie en postdiensten wenst het BIPT dat de gebruikers profijt trekken van diverse infrastructuren en van een ruime keuze uit aanbieders van diensten en producten. Het BIPT is ervan overtuigd dat een duurzaam, concurrerend landschap gunstig is voor een toename van de investeringen in geavanceerde en innoverende diensten en technologieën. Het BIPT wil ook de creatie van zo'n landschap aanmoedigen via een regelgevend kader.

1.2.3. De waarden

De waarden van een organisatie zijn essentieel opdat iedereen zich kan herkennen in de actie die ze onderneemt om haar missies te vervullen en haar visie te verwezenlijken. Ze zorgen ervoor dat elkeen, haar personeel, haar klanten en haar leveranciers zich ervan kunnen vergewissen dat alle ondernomen acties stroken met de missies en de visie.

Die waarden zijn: **Onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en transparantie.**

- **Onafhankelijkheid:** het BIPT heeft altijd een kritische houding gehad tegenover alle belanghebbenden. Die onafhankelijkheid van de regulator wettigt zijn rol ten overstaan van de spelers op de markt en van alle belanghebbende partijen. Dankzij de onafhankelijkheid kunnen de belanghebbende partijen onderhandelen met een regulator waarvan het optreden stabiel is en voorspelbaar in de tijd, maar dat zich evengoed kan aanpassen aan de ontwikkeling van de markt. Die onafhankelijkheid vertaalt zich ook in een kritische blik op externe druk en een permanente bezorgdheid over de relevantie van zijn acties, de effecten ervan en de perceptie die erdoor ontstaat. Ze wordt eveneens weerspiegeld in het ethische gedrag en de verantwoordelijkheidszin van het personeel, dat een gewoonte moet maken van kritisch denken. Het BIPT moet ervoor zorgen dat het zijn onafhankelijkheid kan verdedigen en behouden. In dat opzicht vormen het specifieke statuut en de financiële autonomie de beste garanties opdat het BIPT zijn opdrachten efficiënt en volledig onafhankelijk uitvoert.
- **Betrouwbaarheid:** als expertisecentrum wenst het BIPT, wanneer het een standpunt inneemt, een betrouwbare en competente partner te belichamen voor alle stakeholders. Die betrouwbaarheid wordt intern ondersteund door het professionalisme, het teamwerk en de wendbaarheid van het BIPT. Het professionalisme dat het BIPT verbreidt is multidisciplinair en combineert technische, economische en juridische expertise binnen het domein van de elektronische communicatie, de postdiensten en de media. Het BIPT wil snel en flexibel reageren op de situaties die zich voordoen en op de vaak erg snelle technologische en economische ontwikkelingen op de markt; de flexibiliteit van zijn medewerkers en de interne en externe samenwerking zijn van groot belang. Het BIPT past zijn structuren en zijn werkwijze aan telkens wanneer dat nodig blijkt. Hoewel het BIPT georganiseerd is in verschillende diensten, wordt voorrang gegeven aan een samenwerking per project tussen de departementen die zo transversaal als nodig is en waarbij een resultaatgericht beheer prioritair is.
- **Transparantie** is een belangrijk element dat de controle op het optreden van het BIPT garandeert. De transparantie wordt bereikt via de openstelling en de zichtbaarheid op intern en extern niveau enerzijds en de dialoog en de toegankelijkheid anderzijds. De transparantie komt ook voort uit het feit dat alle daden en besluiten naar behoren gemotiveerd worden en zo vaak mogelijk voorgelegd worden voor een voorafgaande raadpleging. Transparantie en openstelling moeten echter zeer nauw gepaard gaan met een efficiënte en vastberaden besluitvorming, die het mogelijk maakt om in te grijpen daar waar het nodig is.

1.2.4. De strategische assen

Het eerste strategisch plan 2010-2013 van het BIPT omvatte 8 strategische assen, het tweede plan 2014-2016 telde er nog 7. Voor het opstellen van het derde plan is na beoordeling van de vorige plannen gekozen om die structuur te blijven vereenvoudigen en preciseren. Er is ervoor geopteerd om de strategische doelstellingen te concentreren in drie strategische assen met daarin de externe projecten. Een vierde as omvat de interne projecten, die tot doel hebben de werking van het BIPT te verbeteren en het efficiënter te maken.

De drie strategische assen (plus een) die als richtsnoer dienen voor het werk van het BIPT en van zijn medewerkers, zijn de volgende:

1. **Concurrentie:** een duurzame concurrentie en investeringen bevorderen;
3. **Gebruikers:** bijdragen tot hun transparante voorlichting, sociale inclusie bevorderen en zorgen voor een betrouwbare omgeving;
4. **Schaarse middelen:** de schaarse middelen beheren;
5. **Efficiënte werking:** toegankelijk blijven en een aantrekkelijke werkgever zijn.

Voor verdere verduidelijking over dit onderwerp wordt de lezer doorverwezen naar het strategisch plan⁷, alsook naar de jaarlijkse werkplannen⁸ van het BIPT.

⁷ <http://www.bipt.be/nl/operatoren/bipt/publicaties/strategisch-plan-2017-2019-finale-versie>

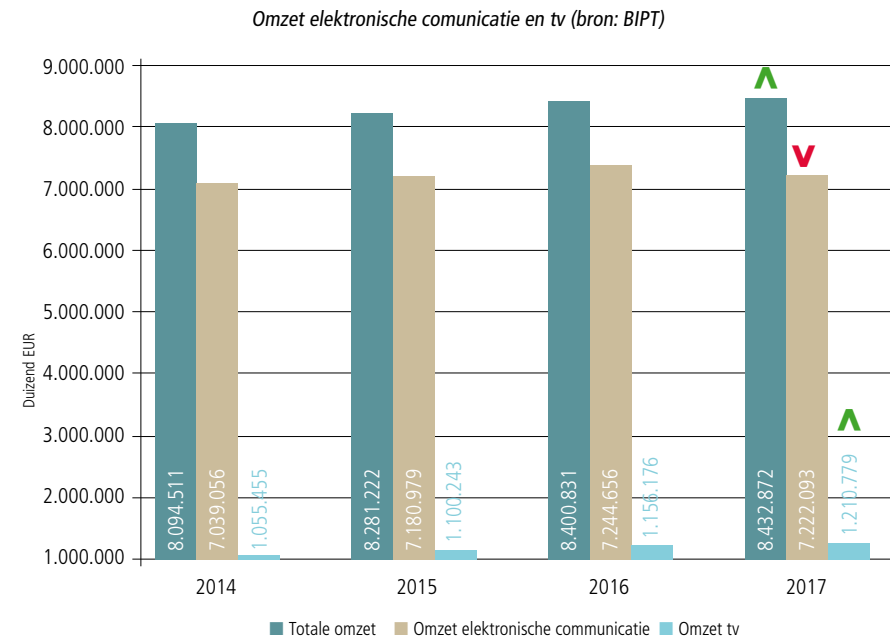
⁸ <http://www.bipt.be/nl/operatoren/administratie/16-werkplannen>

1.3. KERNCIJFERS

1.3.1. Elektronische-communicatiesector

OMZET

De omzet (van de 9 belangrijkste operatoren) van de elektronische communicatie en tv groeide lichtjes met 0,4% tot 8,43 miljard euro. Tv blijft een groeimotor (+ 4,7% tot 1,21 miljard euro) maar de omzet op de elektronische-communicatiemarkt vermindert licht: - 0,3% tot 7,22 miljard euro. De voorbije 2 jaar was de groei van de totale omzet uit elektronische communicatie en tv nog positief (+ 2% in 2015 en + 0,9% in 2016). De negatieve groei in 2017 is deels toe te schrijven aan de migratie naar alternatieve communicatiemogelijkheden voor traditioneel bellen en sms'en geleverd door OTT-operatoren die buiten de reikwijdte van de BIPT-statistieken vallen. Ook de verdere migratie naar bundels die gepaard gaat met de toekenning van bundelkortingen verklaart mede de dalende trend.



De manier waarop de retailomzet van de sector van de elektronische communicatie en van televisie is samengesteld, evolueert. Het aandeel van de vaste⁹ telefonie en van de mobiele telefonie daalt respectievelijk met 0,4 en 0,2 procentpunt tot 45,2% en 37,9%. Alleen het aandeel van tv neemt toe en stijgt van 15,9% naar 16,5%.

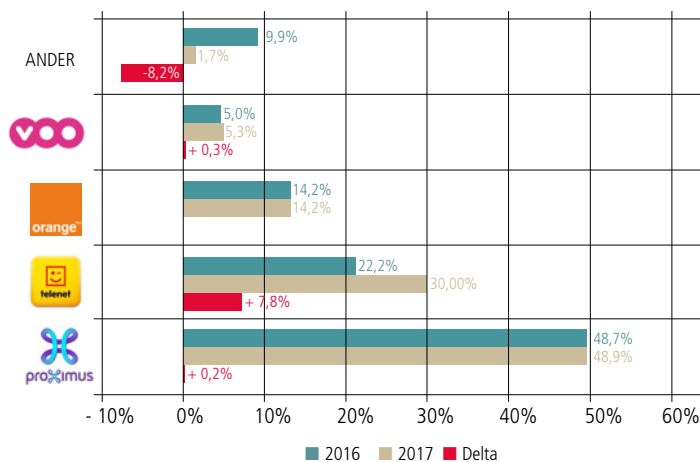
⁹ Vaste markt bevat de vaste telefonie (PSTN, kabeltelefonie, voice over broadband of managed VoB en ISDN-kanalen) en data, inclusief vaste breedband

Retailomzet (elektronische communicatie en tv - bron: BIPT)			
Vast	Mobiel	Overige	Tv
€ 3,294 miljard	€ 2,757 miljard	€ 0,028 miljard	€ 1,199 miljard
- 0,3% ▼	+ 0% ▲	+ 14% ▲	+ 4,1% ▲
Totale omzet 2017			
+ 0,6% ▲			
€ 7,236 miljard (2016)		€ 7,279 miljard (2017)	

MARKTAANDELEN

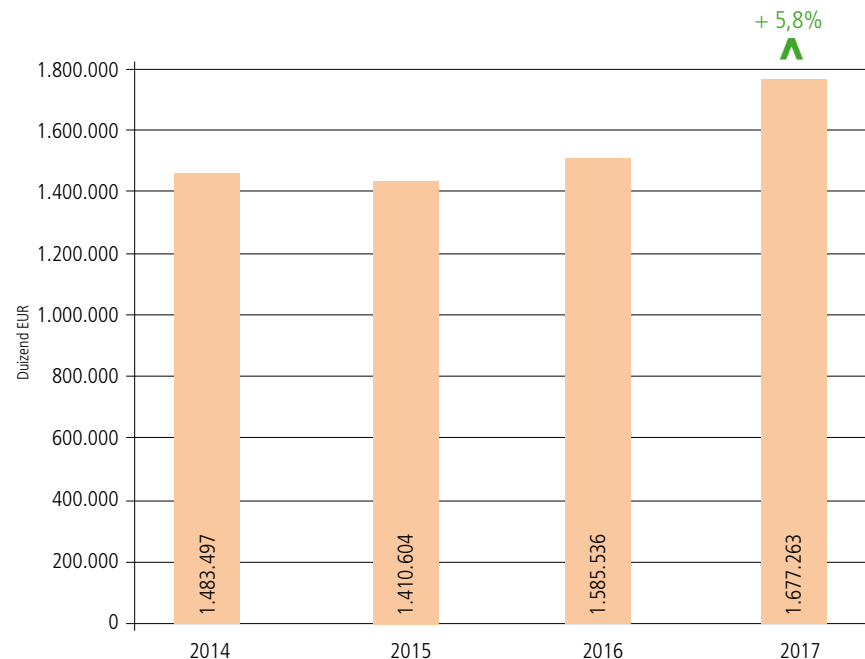
Proximus (inclusief Scarlet) vergrootte in 2017 zijn marktaandeel in termen van omzet met 0,2 procentpunt tot [40-50]%. Telenet¹⁰ blijft, ondanks een groei van 7,8 procentpunten tot een marktaandeel van [30-40%] een eind verwijderd van marktleider Proximus. Ook Voo realiseert meer omzet en weet een groei van 0,3 procentpunt in marktaandeel te behalen.

Retail- en wholesaleomzet elektronische communicatie en tv en % jaarwijziging, per operator (Bron: BIPT)



De investeringsinspanningen worden verder opgedreven: in absolute termen komen de investeringsuitgaven in vaste activa in de elektronische-communicatiesector 5,8% hoger uit dan in 2016 (1,68 miljard euro). Omdat de omzetgroei op de elektronische-communicatiemarkt negatief is (- 0,3%) stijgt de ratio capex over omzet van 21,9% vorig jaar naar een nieuw recordniveau van 23,2% in 2017 (+ 1,3 procentpunt jaar op jaar).

Investerings elektronische communicatie (Bron: BIPT)



Het aantal vaste-breedbandlijnen blijft verder groeien. Eind 2017 heeft 38,5% van de Belgische bevolking een vaste-breedbandlijn. Dit komt overeen met 4,379 miljoen vaste-breedbandaansluitingen in totaal, een groei met 2,7% ten opzichte van 2016.

Het aantal toegangskanalen tot het vaste telefoonnetwerk loopt terug met 2,7% tot 4,25 miljoen onder druk van de substitutie naar de mobiele markt en van OTT. Het succes van de bundels zet hierop een rem, maar het effectieve gebruik van de vaste lijn blijft sterk afnemen: de gespreksminuten lopen in 2017 terug met 12,9% tot een totaal van 7,77 miljard minuten.

Het aantal tv-huishoudens blijft nog toenemen: in 2017 komen er 60.132 tv-huishoudens bij, een groei met 1,4% tot 4.298.955. De groei is volledig toe te schrijven aan tv die wordt aangekocht als onderdeel van een bundel: + 6,3% tot 3.036.739. Bij de tv die afzonderlijk wordt verkocht, zien we wel een knip: -8,6% tot 1.262.216 huishoudens.

Proximus en Orange groeien ten koste van de kabeloperatoren, die samen 3,1 procentpunten verliezen maar toch de grootste televisietechnologie blijven vertegenwoordigen (met 63% van de 4,467 miljoen tv-aansluitingen). De digitalisering van het tv-klantenbestand zet zich voort: 92% van de tv-aansluitingen zijn digitaal versus 90% een jaar eerder.

¹⁰ Vanaf 2017 omvat "Telenet" zowel SFR als ex-Base (Telenet Group). Voordien werd elke onderneming als een afzonderlijke entiteit beschouwd. Deze werkwijze wordt toegepast in het hele document

Op de mobiele markt blijft het aantal actieve simkaarten, ondanks een afname met 4,7% op jaarbasis, hoog, gemeten naar het totaal van 11,96 miljoen simkaarten (exclusief M2M) in verhouding tot de bevolking (105%). De positieve netto-instroom op het postpaid segment (+ 6,7% tot 8,9 miljoen actieve simkaarten) wordt volledig tenietgedaan door de daling van het prepaid segment (- 27,2% tot 3,06 miljoen actieve simkaarten). Het aantal simkaarten voor mobiele breedband groeide met 14,8% naar 8.588.776, al kon België hiermee nog geen inhaalbeweging maken op Europees niveau (24e plaats eind 2017).

Het totale mobiele-datagebruik ligt met 127 miljard megabytes 63% hoger dan in 2016. Per maand verbruikt een actieve datasimkaart van een mobiel-netwerkoperator gemiddeld 1,17 gigabyte/maand aan mobiele data. Dit wordt gestimuleerd door de systematische verhoging van het inbegrepen datavolume voor bundelabonnees en door de toename van het volume 4G-simkaarten. Ruim 70,4% (+ 6,4 procentpunten jaar op jaar) van de simkaarten die worden aangeboden op het eigen netwerk genereert eind 2017 4G-trafiek. Bovendien ligt het gemiddelde maandelijkse verbruik voor een 4G-datasimkaart 0,578 gigabyte hoger dan voor een 3G-datasimkaart (1,344 versus 0,766 gigabyte/maand).

4-play wordt een factor van belang: ook Voo werd in de loop van 2017 actief op deze markt. De operatoren realiseerden opnieuw een robuuste nettogroei van het aantal bundelabonnees: + 131.601 tot 3,19 miljoen. Alle bundeltypes nemen toe (2-play + 1,1% en 3-play + 1,4%) maar het aantal quadruple-playhuishoudens groeide het sterkst: + 12,1% tot 938.918, goed voor ondertussen al 29,4% van de particuliere bundelmarkt. Ongeveer één op vier van de actieve postpaid simkaarten wordt verkocht in een bundel met een vaste dienst. Wanneer we de cijfers op nationaal niveau bekijken, dan zien we dat het grootste aantal bundels in 2017 wordt binnengehaald door Proximus (+ 0,5 procentpunt marktaandeel in volume) maar merken we ook de sterke groei van Orange, wiens convergente klanten voor vaste diensten worden bediend via het netwerk van de kabeloperatoren. Dit vertaalt zich in een toename van het marktaandeel met 2 procentpunt tot [0-10]%. Het succes van de productbundelingsstrategie leidt tot een particuliere omzet uit multiplay van 2,490 miljard euro. Het aandeel van 3-play blijft met 53% het grootst.

De 2-playbundelmarkt is het meest volatiel: 16,4% van het gemiddelde aantal 2-playhuishoudens verliet in 2017 zijn operator. Voor 3-play zakt dit percentage naar 9,9% en voor 4-play naar 5,7%.

Het klantenverloop werd mede gestimuleerd door de Easy Switch-procedure, die op 3 juli 2017 van kracht werd om de migratie van vaste diensten (spraak, breedband, tv en bundels) te vergemakkelijken. Deze procedure wordt in het tweede semester van 2017 gemiddeld 1 op de 5 keer toegepast. In absolute cijfers betekent dit dat 37.600 van de 222.966 huishoudens met vaste diensten die migreerden naar een nieuwe operator effectief gebruikmaakten van de Easy Switch-procedure.

1.3.2. Postsector

Aan de aanbodzijde telt de Belgische postsector meer dan 700 postbedrijven, waarvan het merendeel van beperkte omvang is. In 2016 eigende bpost, de voornaamste postoperator, die tevens de aanbieder van de universele postdienst is, zich een groot deel (60% tot 70%) van de omzet in de sector toe, terwijl de zeven grootste postoperatoren 94% van de omzet realiseerden. Tegelijk merken we op dat de marktconcentratie in de postsector constant achteruitgaat, wat duidt op een zeer lichte toename van de mate van concurrentie.

Qua tendensen zijn dezelfde twee tegenwerkende bewegingen te zien:

- enerzijds is het aantal pakketten per persoon gestegen, van 8 in 2010 naar 15 in 2016. Die markt, die weliswaar samengesteld is uit relatief heterogene segmenten (B2B, B2C en C2X¹¹), wordt gekenmerkt door de hoge mate van concurrentie: buiten bpost zijn hier grote operatoren actief. Denk maar aan UPS, DHL, DPD, FedEx, GLS, TNT en PostNL;
- anderzijds stelt men nogmaals en nog altijd een volumedaling vast op de markt van de brievenpost wegens de substitutie door verschillende vormen van elektronische post. Vertaald in aantal brieven per inwoner op jaarbasis, zien we een achteruitgang van 204 stuks in 2010 naar 153 in 2016. Bpost blijft de voornaamste speler in dat marktsegment, met een dominant aandeel van de volumes en van de omzet, waarbij maar een miniem aandeel gelaten wordt aan de enige postoperator die een vergunning heeft op de Belgische markt, namelijk TBC-Post.

Ondanks de neerwaartse trend van het volume op de markt van de brievenpost, moet worden onderstreept dat de sector relatief goed weerstand biedt aan deze volumedalingen, door innoverende diensten te ontwikkelen en door te reageren op de specifieke behoeften van de gebruikers, met name inzake levering van de postpakketten die afkomstig zijn van de e-commerce. Zo is de totale omzet van de postsector gegaan van € 2,22 miljard in 2010 naar € 2,5 miljard in 2016.

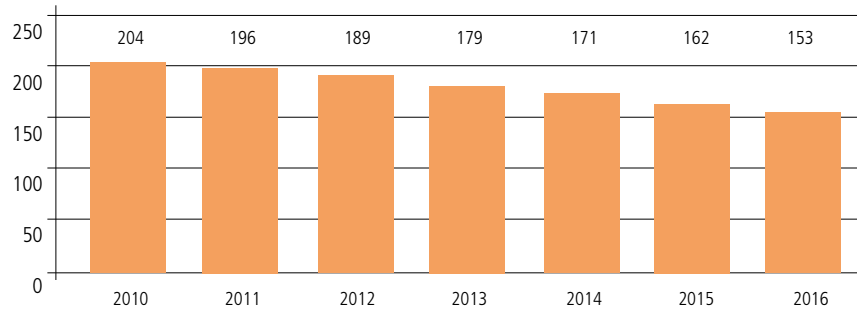
¹¹ C2X = C2C (Consumer to Consumer) + C2B (Consumer to Business). Een voorbeeld van een C2B-zending is het terugzenden van een pakje na een bestelling via het internet.



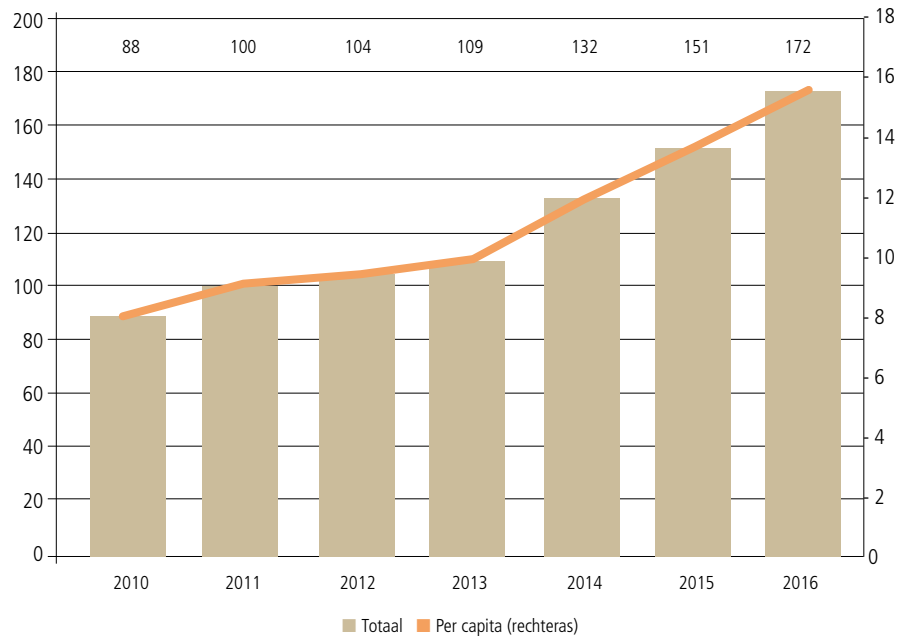
EVOLUTIE VAN DE VOLUMES VAN DE BRIEFPOST EN PAKJES

Tussen 2010 en 2016 is de hoeveelheid brievenpost met 25% gedaald. In 2016 tellen we nog 153 zendingen per inwoner.

Evolutie van de hoeveelheid brievenpost per capita per jaar (bron: BIPT)



Evolutie van het volume snelpostdiensten en pakjes in totaal (in miljoen eenheden) en per capita (in eenheden) per jaar. (bron: BIPT)

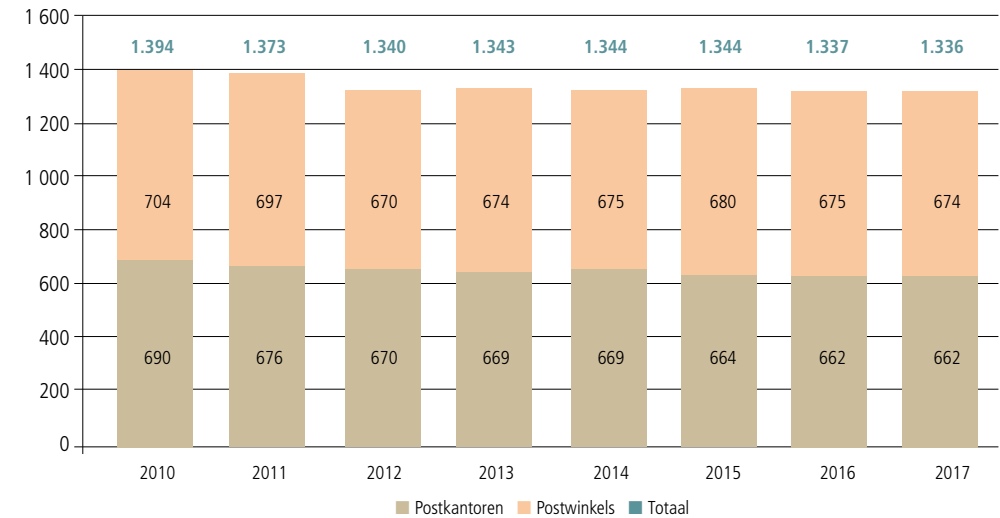


Per inwoner is de hoeveelheid van de per jaar geleverde pakjes gestegen tot 15 zendingen in 2016. Gemiddeld per capita wordt elke maand meer dan een pakje verstuurd of meer dan een snelpostdienst gebruikt.

TOEGANKELIJKHEID VAN DE POSTDIENSTEN

Eind 2017 boden in totaal 1.336 vestigingen van bpost (postkantoren of postpunten) verdeeld over het gehele grondgebied postdiensten aan. Het totale aantal servicepunten van de aanbieder van de universele dienst neemt lichtjes af sedert 2010, maar voldoet nog aan de voorwaarden die vastgelegd zijn door de postale wetgeving en het 6e beheerscontract dat gesloten is tussen bpost en de Belgische Staat. Het bpost-netwerk omvat bovendien onbemande servicepunten (13.010 rode brievenbussen, alsook 152 "Cubees" (pakketautomaten)) verspreid over heel België.

Evolutie van het totale aantal servicepunten van bpost



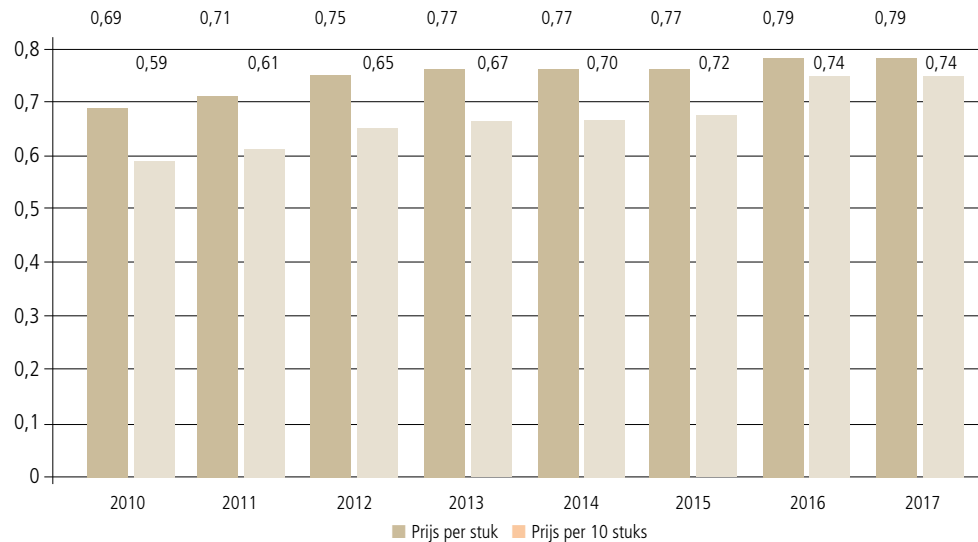
Ook de alternatieve operatoren bieden een uitgebreid netwerk van toegangspunten, een gecumuleerd totaal van 6.690 punten. Sedert eind 2017 is de plaats van alle toegangspunten van alle postoperatoren (met daarnaast vermelding van de openingsuren, tijdstip van lichting, toegankelijkheid, enz.) makkelijk te raadplegen op de site van het BIPT of via de site www.postaalpunt.be.

PRIJS VAN DE BINNENLANDSE STANDAARDBRIEF

In 2017 kostte het in België € 0,79 om een brief te verzenden (€ 0,74/stuk per 10 postzegels). De prijs per eenheid is niet veranderd in vergelijking met 2016 omdat het verzoek van bpost om de prijs van het kleingebruikerspakket voor 2017 te verhogen niet goedgekeurd is door het BIPT.

Sedert 2010 is de eenheidsprijs van een binnenlandse standaardbrief met 14,5% gestegen, terwijl de prijs per 10 stuks met 25% omhoog is gegaan.

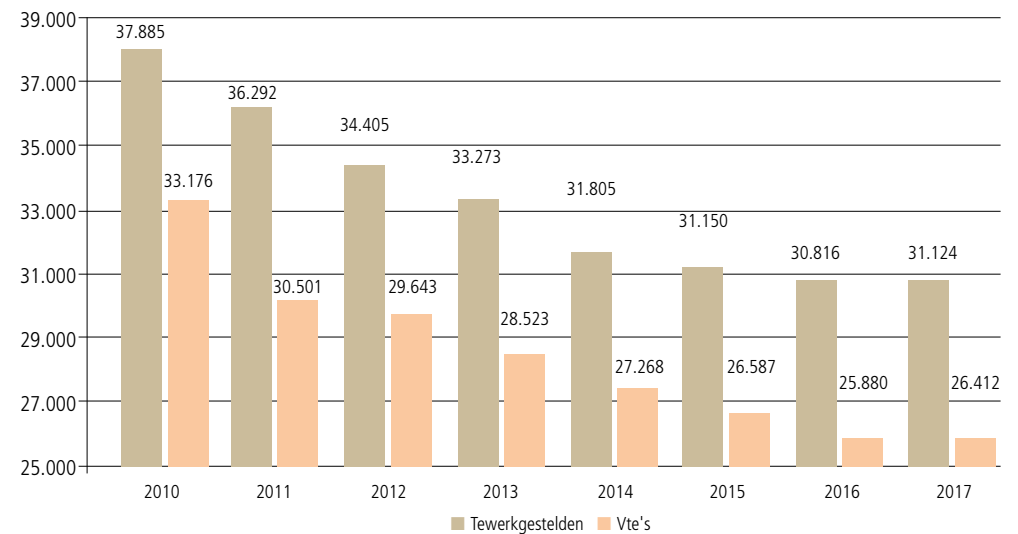
Evolutie van de prijs van een binnenlandse standaardbrief (EUR) (bron: bpost)



TEWERKSTELLING

In 2017 stelde de postsector 31.124 personen rechtstreeks tewerk. Dat cijfer is de eerste stijging van de tewerkstelling in de postsector (+ 1%) sedert 2010. Tussen 2010 en 2017 is het aantal werknemers in de postsector evenwel met 17,8% achteruitgegaan. Deze daling is bijzonder frappant wanneer die uitgedrukt wordt in voltijdequivalenten (vte's): - 20,4% ten opzichte van 2010. Toch zijn ook de vte's in 2017 gestegen (+ 2,1%) in vergelijking met het jaar ervoor.

Evolutie van het personeelsbestand (telkens op 30 juni) in de postsector (bron: bpost)



KWALITEIT

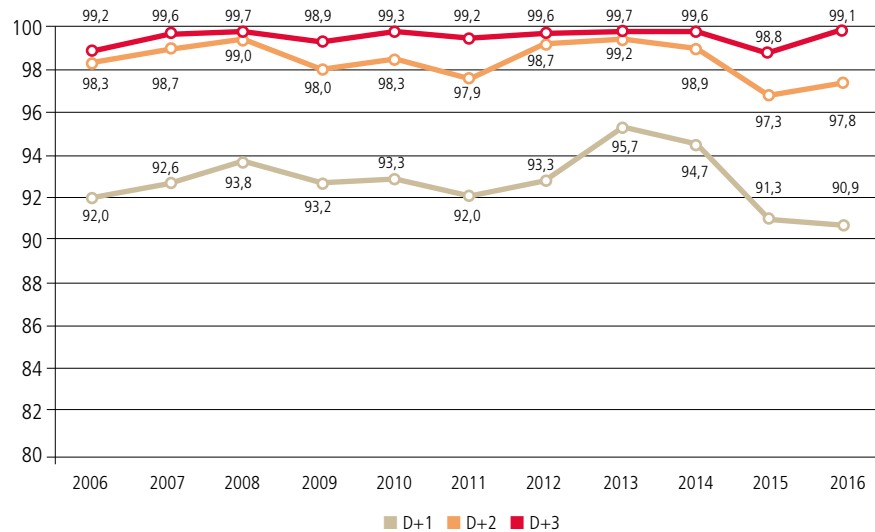
Begin 2017 heeft het BIPT de resultaten¹² gepubliceerd van zijn driejaarlijkse studie betreffende de behoeften van de postale gebruikers; daarbij wordt een globaal beeld geschetst van de kijk van de consumenten op de universele postdienst in België. De gebruikers hebben zich over het algemeen tevreden verklaard over het huidige postale netwerk, waarvan ze wensen dat het dicht is en goed gespreid, maar ze zijn minder tevreden over de dienstverlening binnen de postkantoren zelf. Volgens hen zou de aanbieder van de universele dienst een ontwikkeling moeten doormaken in termen van efficiëntie van de dienstverlening.

¹² Mededeling van 7 februari 2017 betreffende de kwalitatieve studie naar consumentenperspectieven binnen de Belgische postale markt en mededeling van 13 februari 2017 met betrekking tot een overkoepelende analyse aangaande de postale behoeften in België.

VERZENDINGSTERMIJNEN

De verzendingstermijnen worden gemeten met het BELEX-evaluatiesysteem door middel van de verzending van testbrieven door een selectie van afzenders. Deze testzendingen zijn representatief voor de echte poststromen van bpost. Dankzij deze testbrieven kan worden berekend hoeveel zendingen op tijd worden besteld, namelijk reeds binnen een dag nadat de brief is gepost voor het laatste lichtingsuur.

Percentage van Prior-stukpost van bpost die op tijd is besteld (tussen 2006 en 2016)



De kwaliteit van dat product heeft zijn laagste niveau bereikt van de afgelopen elf jaar. Het is daardoor het tweede jaar op rij dat bpost onder de kwaliteitsnorm zit, die in 2014 opgetrokken is van 90% naar 93%.

Net als in 2016 heeft het BIPT geoordeeld dat een dergelijke verlaging van de dienstkwaliteit de regelmatigheid en de betrouwbaarheid van de dienstverlening in het gedrang bracht. Bijgevolg is eind 2017 de noodzaak onderzocht om een nieuwe correctiemaatregel op te leggen in de vorm van een investering om de kwaliteit te verbeteren.



2

VERSLAG OVER DE IN 2017 ONDERNOMEN ACTIES

Het werkplan voert het strategisch plan uit; in het jaarverslag wordt verslag uitgebracht over deze uitvoering. Een synoptische tabel die de resultaten samenvat van de acties die ondernomen zijn in het kader van het werkplan 2017 wordt voorgesteld in bijlage A, op blz. 49.

In dit deel worden de activiteiten beknopt vermeld.

Het strategisch plan 2017-2019 heeft rekening gehouden met vier strategische assen, waarvan de eerste concurrentie is. De acties waarover hierna gerapporteerd wordt zijn enerzijds bedoeld om bij te dragen tot de verbetering van een duurzame concurrentie en van de investeringen en, anderzijds, om de innovatie te stimuleren.

BEVORDEREN VAN DUURZAME CONCURRENTIE EN INVESTERING

2.1. MONITORING VAN DE ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEMARKT

Het BIPT publiceert op zijn website¹³ een verslag over de indicatoren op grond waarvan het de markt van de elektronische communicatie monitort. Die informatie wordt gebruikt voor de statistieken die in dat verslag gepubliceerd worden en in het kader van besluiten, onder andere wat de marktanalyses betreft.

2.2. PUBLICATIE VAN EEN POSTOBSERVATORIUM 2016

De onderzochte indicatoren¹⁴ hebben tot doel de structuur van de markt weer te geven opdat alle betrokken partijen uit de postsector (afzenders, geadresseerden, operatoren, diverse tussenpersonen, enz.) de markt in zijn geheel kunnen begrijpen. 26 operatoren zijn bevraagd (tegenover 22 in de vorige editie). De trends die in de voorgaande jaren zijn aangekondigd op de Belgische postmarkt, zijn bevestigd. Terwijl het segment van de persdistributie licht gekrompen is qua volume, maar niet qua omzet, en de daling van de brievenpost zich heeft voortgezet, is het segment van de pakjes en de snelpostzendingen erop blijven vooruitgaan.

2.3. MODERNISERING VAN DE SECUNDAIRE POSTALE REGLEMENTERING

Parallel met de modernisering van de postwet (zie blz. 43) heeft het BIPT de voornaamste teksten van de secundaire regelgeving geanalyseerd met als doel de coherentie ervan te garanderen met de nieuwe versie van de postwet, om de inhoud ervan aan te passen aan de ontwikkelingen van de praktijken in de levering van de postale producten en diensten, en een volmaakte transparantie te brengen wat betreft de verplichtingen die opgelegd worden aan de aanbieders van postdiensten, aan de houders van een vergunning alsook aan de aanbieder van de universele postdienst.

¹³ <http://www.bipt.be/nl/operatoren/telecom/statistieken>

¹⁴ <http://www.bipt.be/nl/operatoren/post/observatorium>



2.4. MARKT VOOR MOBIEL-GESPREKSAFGIFTE

Het besluit van het BIPT van 29 juni 2010, vernietigd door het hof van beroep van Brussel in september 2014, had het voorwerp uitgemaakt van een vernieuwingsbesluit, dat aangenomen was op 6 mei 2015. Na een langdurig proces van raadpleging en notificatie heeft het BIPT op 26 mei 2017 een nieuw besluit aangenomen: het BIPT heeft de markt voor gespreksafgifte op diverse afzonderlijke mobiele netwerken geanalyseerd. 8 mobiele operatoren (Join Experience, Lycamobile, Orange Belgium, Proximus, Telenet, Telenet Group, Vectone Mobile en Voxbone) zijn aangewezen als operator met een sterke machtspositie op hun respectieve netwerk. Op basis van een bijgewerkt kostenmodel heeft het BIPT de operatoren voor mobiele telefonie een gespreksafgiffetarief opgelegd van ten hoogste € 0,99 centiem/minuut (wat een vermindering met 16% van de afgiffetarieven voor mobiele oproepen vertegenwoordigt in vergelijking met het vorige tarief dat opgelegd was (€ 1,18 centiem/minuut)). Onder de opgelegde maatregelen melden we onder andere transparantie, non-discriminatie en interconnectie tussen de operatoren onderling. Het besluit is van kracht geworden op 1 juli 2017.

2.5. MARKT VOOR VAST-GESPREKSAFGIFTE

De voorgaande marktanalyse van de wholesalemarkt voor gespreksafgifte op afzonderlijke vaste netwerken dateerde van 2 maart 2012 en moest worden vernieuwd. Op 25 augustus 2016 had het BIPT een besluit aangenomen dat met behulp van een kostenmodel dat gebaseerd was op zuiver incrementele kosten, de wholesaletarieven vaststelde voor de verstrekking van diensten voor vast-gespreksafgifte, maar dat is door een arrest van het hof van beroep van Brussel van 15 maart 2017 nietig verklaard. Op 28 december 2017 heeft het BIPT een raadpleging gelanceerd over een nieuw ontwerpbesluit dat het oude besluit van 2012 vervangt en dat de bevoegdheden van het BIPT inzake voorafgaande tariefcontrole aanzienlijk beperkt.

2.6. TOEGANG EN GESPREKSOPBOUW VASTE TELEFONIE

Op 27 december 2017 heeft het BIPT zijn ontwerpbesluit gepubliceerd met betrekking tot de retailmarkt van de toegang tot het openbare telefoonnetwerk, verzorgd op een vaste locatie en met betrekking tot de wholesalemarkt van de gespreksopbouw op het openbare telefoonnetwerk, verzorgd op een vaste locatie. Het stelt een deregulering voor van beide markten; op die manier volgt het de aanpak van de Europese Commissie, die deze markten niet meer had opgenomen in de laatste editie van haar lijst van relevante markten (aanbeveling 2014).

De tekst, die tot eind februari 2018 was voorgelegd voor raadpleging, vormt een herziening van de analyses en conclusies die ingeschreven zijn in de volgende besluiten: het besluit van 31 januari 2013 betreffende toegang tot het openbare telefoonnet op een vaste locatie enerzijds en anderzijds het besluit van 11 augustus 2006 betreffende gespreksopbouw op het openbare telefoonnetwerk, verzorgd op een vaste locatie.

2.7. MARKTANALYSE WHOLESALETOEGANG TOT DE BREEDBAND- EN OMROEPNETWERKEN

Op 7 juli 2017 hebben het BIPT, de Conseil Supérieur de l'Audiovisuel, de Medienrat en de Vlaamse Regulator voor de Media elk hun ontwerpbeslissing gepubliceerd na de analyses van de breedbandinternet- en omroepmarkten. De analyses die door de verschillende regulatoren zijn verricht hebben geconcludeerd dat er een tekort aan concurrentie was op de retailmarkten voor breedbandinternet en televisieomroep. Bijgevolg behouden de ontwerpbeslissingen de regulering die opgelegd wordt aan Proximus en aan de kabeloperatoren Brutélé, Nethys en Telenet, die evenwel gepreciseerd wordt, rekening houdende met de ervaring die is opgedaan onder het regime van de marktanalyse 2011 van de CRC. Wat de kabeloperatoren betreft, legt een nieuwe maatregel hen aldus op om toegang te verlenen tot hun breedbanddiensten los van de toegang tot hun omroepdiensten. Wat Proximus betreft, onderzoekt het document of, en in welke mate, de toegangsverplichtingen die voordien van toepassing waren op het koperen netwerk al dan niet zouden moeten worden uitgebreid naar het glasvezelnetwerk, en voor de toegang tot die glasvezel worden diverse opties beoogd. Tot slot bevat het document voorstellen voor aanpassing van de reglementering die tot doel hebben de concurrentieomgeving te verbeteren voor de breedbanddiensten die voor ondernemingen bestemd zijn.

2.8. BIJWERKEN VAN DE REFERENTIEOFFERTES VAN DE KABELAARS IN VERBAND MET DE COMPATIBILITEIT VAN DE MODEM

Dat project kon niet worden voortgezet wegens het werk dat verricht is om het hierboven vermelde ontwerpbesluit tot stand te brengen.

2.9. BEPALEN VAN ONE-TIME FEES

De "One-Time Fees", deze eenmalige vergoedingen die de alternatieve operatoren moeten betalen voor verrichtingen die Proximus doet op zijn netwerk in het kader van de referentieaanbiedingen BRUO, BROBA en WBA VDSL2, waren gebaseerd op verschillende kostenmodellen, en waren bepaald door verschillende besluiten van het BIPT. Het project was opgedeeld in twee stukken: het eerste was gewijd aan de technische gegevens en het tweede aan de boekhoudkundige en financiële gegevens. Voor het eerste gedeelte heeft de consultant die geselecteerd was na de procedure van offerteaanvraag die eind augustus 2016 was gepubliceerd, meer tijd nodig gehad dan voorzien om zijn analyses tot een goed einde te brengen. Zijn rapport is bij het BIPT toegekomen in september 2017. Wat het tweede gedeelte van het project betreft, zou de consultant (een andere dan de eerste) zijn rapport begin 2018 moeten indienen.



2.10. ONTWIKKELEN VAN EEN INSTRUMENT VOOR HET AANTONEN VAN PRICE SQUEEZE

Op 11 juli 2007 had het BIPT richtsnoeren aangenomen voor de beoordeling van price squeeze; vervolgens waren die herhaaldelijk gebruikt in analyses en besluiten. Gelet op de evolutie van die materie in de jongste jaren, de aanneming van nieuwe aanbevelingen door de Europese Commissie en de noodzaak om een praktisch instrument te creëren om price squeeze vast te stellen, heeft het BIPT nieuwe richtsnoeren, alsook een nieuw besluit gepubliceerd. De richtsnoeren zijn het onderwerp van de mededeling van 26 december 2017, die het BIPT een aangepaste en geactualiseerde price-squeezetest biedt. Het overeenstemmende besluit van 26 december 2017 heft het vorige van juli 2007 op.

DE INNOVATIE STIMULEREN

2.11. VERSLAG OVER HET TOEZICHT IN BELGIË OP DE VERORDENING "NETNEUTRALITEIT"

Op 9 juni 2017 heeft het BIPT zijn ontwerp van jaarverslag over de controle van de netwerkneutraliteit in België (periode van 30 april 2016 - 30 april 2017) overgezonden naar de CSA, de VRM en de Medienrat. De neutraliteit van het internet heeft immers ook te maken met inhoudelijke kwesties en daarom heeft het BIPT gekozen om zijn toezichtsfunctie te vervullen in samenwerking met de regulatoren van de audiovisuele media.

In dat eerste rapport, dat op 29 juni 2017 op zijn website gepubliceerd is, heeft het BIPT willen benadrukken welke maatregelen reeds in België waren genomen om een open-internettoegang te vrijwaren. Voor het BIPT zijn er momenteel geen ernstige redenen tot bezorgdheid. Dat advies wordt overigens versterkt door het feit dat de internetvolumes die opgenomen zijn in de aanbiedingen van de ISP's constant toenemen, als reactie op de evolutie van het stijgende dataverkeer. Het is echter heel duidelijk dat de afgelopen periode een primeur vormde op het vlak van de uitvoering en van het toezicht die uitgeoefend zijn op grond van Verordening 2015/2120. In de toekomst kunnen andere vaststellingen worden gedaan.

2.12. ANALYSE VAN DE BELEMMERINGEN VOOR DE ONTWIKKELING VAN E-COMMERCE EN TRANSPARANTIE VAN DE TARIEVEN INZAKE POSTPAKKETTEN

Op 13 juni 2017 heeft het BIPT de studie over de Belgische markt voor de levering van pakketten in het kader van e-commerceactiviteiten gepubliceerd. Deze doorlichting omvatte zeven aanbevelingen, waarvan sommige de bevoegdheid van het BIPT overschreden. Op 5, 21 en 22 september 2017 heeft het BIPT drie workshops georganiseerd om de reacties te ontvangen van de eerste belangstellenden in de resultaten en aanbevelingen

van de studie. Na deze zittingen en de daaropvolgende uitwisselingen heeft het BIPT begin januari 2018 een document aangenomen dat denkpistes aangeeft voor de mogelijke acties om de aanbevelingen toe te passen. Dat advies is op 18 januari 2018 gepubliceerd op de website.

De tweede strategische as is gericht naar de gebruikers. Het BIPT wil bijdragen tot hun transparante voorlichting en sociale inclusie bevorderen; tegelijk zet het BIPT zich in om te zorgen voor een betrouwbare omgeving

BIJDAGEN TOT TRANSPARANTE INFORMATIE AAN DE GEBRUIKERS EN SOCIALE INCLUSIE BEVORDEREN

2.13. INFORMATIE OVER HET GEMAKKELIJKER VERANDEREN VAN VASTE OPERATOR OF VAN BUNDEL "EASY SWITCH"

Het koninklijk besluit¹⁵ "Easy Switch" is in werking getreden op 1 juli 2017; het heeft het veranderen van vaste operator of van gebundelde aanbiedingen van diensten vereenvoudigd en heeft de verplichting ingevoerd om bij een dergelijke migratie te zorgen voor een synchronisatie tussen oude en nieuwe diensten om zo problemen te vermijden zoals dubbele facturering en dienstonderbrekingen. Deze principes zijn aan het brede publiek meegedeeld, zodat de voordelen van dat voorspelbare, gesynchroniseerde en eenvoudige proces kunnen zorgen voor meer marktdynamiek. Het BIPT heeft informatie toegevoegd op zijn website, net als de operatoren. Diverse artikels die in de pers zijn verschenen, hebben geholpen bij de inspanning om meer ruchtbaarheid te geven aan *Easy Switch*.

2.14. VERGELIJKENDE INTERNATIONALE PRIJZENSTUDIE BETREFFENDE HET PRIJSNIVEAU VAN DE ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEDIENSTEN IN DE PARTICULIERE MARKT

Er werd beslist om de internationale prijzenstudie van de particuliere markt nog slechts tweejaarlijks uit te voeren net zoals de prijzenstudie van de zakelijke markt.

¹⁵ Koninklijk besluit van 6 september 2016 betreffende de migratie van vastelijnendiensten en bundels van diensten in de sector van de elektronische communicatie.



2.15. VERGELIJKENDE INTERNATIONALE PRIJZENSTUDIE BETREFFENDE HET PRIJSNIVEAU VAN DE ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEDIENSTEN IN DE ZAKELIJKE MARKT

Begin augustus 2017 heeft het BIPT voor de vierde keer sedert 2014 een studie gepubliceerd waarin de prijzen van de telecommunicatieproducten voor kleine ondernemingen¹⁶ in België worden vergeleken met die in de buurlanden (Frankrijk, Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk). De studie heeft de prijzen vergeleken van vaste telefonie en van mobiele telefonie alsook van vast internet en van mobiel internet voor acht profielen van ondernemingen die representatief zijn voor het gebruik van telecommunicatie in Belgische ondernemingen. Voor ondernemingen met een hoog verbruik van vaste telefonie is het resultaat aanzienlijk verbeterd, na de invoering van belbundels en een kostenverhoging in Nederland. De prijzen voor vast internet zijn niet sterk geëvolueerd en net als vorig jaar staat België op de voorlaatste plaats in die rangschikking. De totale kosten voor mobiele telefonie (inclusief kosten voor dataverkeer op smartphones) zijn in België gedaald.

2.16. NATIONALE TARIEFVERGELIJKING VAN DE ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEDIENSTEN

Sedert 2013 heeft het BIPT jaarlijks een nationale tariefvergelijking gepubliceerd van de gemiddelde maandelijkse kostprijs van een aantal elektronische-communicatiediensten op basis van vooraf gedefinieerde standaardgebruikspatronen. Tijdens het jaar 2017 heeft het BIPT gewerkt aan een harmonisatie van de gebruikte profielen, waarbij gelet wordt op de coherentie ervan met de realiteit op de Belgische particuliere telecommunicatiemarkt en met de buurlanden. Om aldus de evolutie van de telecommarkt en van de behoeften van de consumenten in de afgelopen jaren te weerspiegelen, is het aantal profielen voor aparte diensten verminderd, terwijl het aantal van de profielen van het type "bundel" is verhoogd. Het BIPT heeft begin januari een raadpleging over die wijzigingen gelanceerd.

2.17. ONLINEOVERZICHT VAN DE POSTALE PUNTEN

Op 21 december 2017 heeft het BIPT de kaart van de locatiegegevens van de postale punten van alle postoperatoren die in België actief zijn, gepubliceerd. Onder de voornaamste obstakels voor de verdere groei van e-commerce had de KPMG-studie die het BIPT in juni 2017 gepubliceerd had (zie punt 2.12 hierboven), gewezen op een gebrek aan transparantie aan de aanbodzijde. Elke onderneming in de postsector gaf effectief op zijn eigen website een overzicht van zijn punten, zonder dat er een algemeen overzicht van de markt bestond. Het BIPT heeft dat hiaat willen opvullen en het publiek inzicht verschaffen. Op de site www.postaalpunt.be kan elk postale-servicepunt worden opgezocht via de zoekfunctie op basis van de geolocatie of van een postcode, van de gemeentenaam of de straatnaam. In 2018 zal de tool nog verder worden ontwikkeld en zullen de data permanent, rechtstreeks door de operatoren, worden bijgewerkt.

¹⁶ Bedoeld worden eenmanszaken en ondernemingen met maximaal 50 telecommunicatiegebruikers.

2.18. PRIJSVERGELIJKER VAN DE ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEDIENSTEN

Deze internettoepassing stelt de consumenten in staat om de tarieven van de verschillende diensten en operatoren voor elektronische communicatie te vergelijken, om het aanbod te bepalen dat het best beantwoordt aan hun verbruik. De prijsvergelijker omvat met zijn vier modules (vast, mobiel, internet, bundels) ongeveer 400 actieve tariefplannen en is bijgewerkt door de consultant die de toepassing ontwikkeld heeft. In juni 2017 is na de Europese aanbestedingsprocedure die eind 2016 gelanceerd is, de opdracht gegund voor de voortzetting van dat project. Het jaar 2017 is gewijd aan een haalbaarheidsstudie met betrekking tot een meer doorgedreven automatisering van de vergelijker, met als doel het gebruiksgemak ervan te verbeteren. Om resultaten te geven die nauwkeurig overeenstemmen met het verbruik van de gebruikers, moeten zij immers talrijke gegevens verstrekken aan de vergelijker. Die verrichting automatiseren zou de taak van de consumenten eenvoudiger maken.

2.19. KWALITEITSBAROMETER VAN DE ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEDIENSTEN

De barometer, die sedert eind 2016 online beschikbaar is, omvat acht indicatoren in verband met de operationele dienstkwaliteit van de operatoren. De publicatie van deze resultaten moet de transparantie verhogen en consumenten in staat stellen om met meer kennis van zaken keuzes te maken. Deze maatregel heeft ook tot gevolg dat de operatoren ertoe worden aangespoord maatregelen te nemen om hun dienstkwaliteit in de loop van de tijd te verbeteren. In juni en oktober 2017 heeft het BIPT deze barometer bijgewerkt.

2.20. CONTROLE OP DE NALEVING VAN DE ARTIKELN 122 EN 123 VAN DE WEC

In 2014 had het BIPT de naleving door de operatoren van de artikelen 122 en 123 van de WEC inzake de verwerking van verkeers- en locatiegegevens geëvalueerd. Het BIPT had een verslag¹⁷ gepubliceerd en het jaar daarop de aandacht van een aantal operatoren gevestigd op bepaalde praktijken die weinig conform die twee bepalingen zijn. Knelpunten waren de informatieverstrekking aan consumenten en de vereiste van voorafgaande toestemming bij verwerking van verkeers- en locatiegegevens voor marketingdoeleinden. De verwerking van verkeers- en locatiegegevens heeft sedertdien aan belang gewonnen, waardoor een nieuwe controle op de naleving van de verplichtingen van de artikelen 122 en 123 van de WEC nodig was. In 2017 zijn de algemene voorwaarden van de operatoren onderzocht en geanalyseerd; de publicatie van het rapport is uitgesteld tot in 2018.

¹⁷ Mededeling van de Raad van het BIPT van 16 december 2014 met betrekking tot de controle op de naleving van de artikelen 122 en 123 WEC.

2.21. ENQUÊTE OVER DE PERCEPTIE VAN DE WERKING VAN DE ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEMARKT

Uit de jaarlijkse enquête die op 31 augustus 2017 gepubliceerd is op de website van het BIPT is gebleken dat de gebruikers (hoofdzakelijk zij die geopteerd hebben voor gebundelde aanbiedingen en de consumenten van mobiele diensten) eerder tevreden waren over de dienst en over de aangeboden prijzen. Het gebruik van de telecommunicatiediensten is verder geëvolueerd: het gebruik van mobiel internet is toegenomen en het aantal apps waarmee via het internet kan worden getelefoneerd of ge-sms't is sterk omhooggegaan. Het vergelijken van prijzen en van diensten wordt nog als niet zo makkelijk beschouwd. Voor de respondenten die de tariefvergelijker kennen, zou het project inzake automatische recuperatie van de gegevens die moeilijkheden evenwel moeten verhelpen. 58% van de consumenten hebben verklaard dat ze in de afgelopen drie jaar geen probleem hadden gehad met hun operator.

Sedert 2012 laat het BIPT die enquêtes uitvoeren door een derde aanbieder; in 2017 is na een offerteaanvraag een nieuwe consultant aangewezen voor de edities van 2018 tot 2020.

2.22. CONTROLE VAN DE INACHTNEMING VAN HET POSTALE REGLEMENTAIRE KADER

Elk jaar moet het BIPT de volgende taken verrichten: controle van de inachtneming door bpost van de verzendingstermijnen, certificering van de analytische boekhouding van bpost, controle van de inachtneming van zijn verplichtingen door de houder van een vergunning voor verzendingen van brievenpost (TBC-Post) en een verslag over de inachtneming van hun verplichtingen door de aanbieders van postdiensten. Bpost heeft zijn resultaten over de naleving van de verzendingstermijnen 2016 meegedeeld alsook de gegevens die nodig zijn met het oog op de certificering van de analytische boekhouding 2016 binnen de termijn waarin het werkplan 2017 voorzag. De analyse van de resultaten betreffende de inachtneming van de verzendingstermijnen 2016 is begonnen in het derde kwartaal 2017 en zal doorgaan in 2018. Op 29 januari 2018 heeft het BIPT het besluit betreffende de verklaring van overeenstemming van het kostentoerekeningssysteem voor bpost voor 2015 aangenomen. Via een mededeling van 20 december 2017 heeft het BIPT laten weten dat wegens het ontbreken van specifieke klachten van de ombudsdienst of van particulieren tijdens het jaar 2016, er in 2017 geen controleactie is geweest bij de aanbieders van postdiensten.

2.23. KLANTENTEVREDENHEIDSENQUÊTE VAN BPOST EN HET NAZICHT HIERVAN

Bpost verricht jaarlijks, onder controle van het BIPT, een klantentevredenheidsenquête en stelt ook een actieplan op met betrekking tot de punten die voor verbetering vatbaar zijn. In 2017 heeft het BIPT zijn ontwerp van advies over de tevredenheidsenquête 2016 afgerond; de publicatie ervan zal plaatshebben in de loop van 2018.

In 2006, 2009 en 2013 had het BIPT het systeem van bpost dat de tevredenheidsmeting van zijn klanten organiseert, gecontroleerd. Op 14 april 2017 heeft het BIPT een offerteaanvraag gepubliceerd om een kandidaat te selecteren en aan te wijzen die belast wordt met de controle van de tevredenheidsenquête onder de klanten van bpost. De opdracht is gegund volgens de planning die vastgelegd is in het werkplan 2017, maar de levering van het rapport door de consultant heeft vertraging opgelopen. Bijgevolg zal de mededeling van het BIPT worden gepubliceerd in de loop van 2018.

2.24. VERBETERING VAN DE TERBESCHIKKINGSTELLING VAN DE ABONNEEGEGEVENS AAN DE AANBIEDERS VAN TELEFOONGIDSSEN EN TELEFOONINLICHTINGDIENSTEN

Op 18 februari 2009 had het BIPT een advies over de abonneegegevens verstrekt in antwoord op de talrijke ontvangen vragen over de informatie die de aanbieders van telefoondiensten verplicht waren mee te delen aan de uitgevers van telefoongidsen en aan de aanbieders van telefooninlichtingendiensten, alsook over de voorwaarden betreffende de mededeling van deze inlichtingen. Sedertdien is de universeledienstverplichting met betrekking tot de telefoongidsen en telefonische inlichtingendiensten opgeheven door het koninklijk besluit van 15 december 2013 en elk jaar onderzoekt het BIPT of die afschaffing een beduidende invloed heeft gehad op het niveau van bescherming dat de eindgebruikers genieten in het kader van de universele dienst. Daarbij heeft het BIPT zijn standpunt gepreciseerd in een document van 11 september 2017, waarin de noodzakelijke abonneegegevens worden beschreven, de tariefvoorwaarden inzake verzending van die gegevens worden gedetailleerd en de gegevens die mogen worden gebruikt, worden gedefinieerd.

2.25. CONTROLE VAN DE PRIJZEN VAN DE PRODUCTEN DIE TOT DE UNIVERSELE POSTDIENST BEHOREN

Met zijn besluit van 21 maart 2017 betreffende de analyse van het tariefvoorstel van bpost voor de volle stuktarieven voor het jaar 2017 heeft het BIPT de door de operator geplande tariefverhoging voor het "kleingebruikerspakket"¹⁸ geweigerd, aangezien de tarieven in kwestie niet voldeden aan de wettelijke verplichting tot kostenoriëntering. Uit een uitvoerige analyse is immers gebleken dat de voorgestelde tariefverhoging kon leiden tot tarieven die duidelijk hoger waren dan de kosten, plus een redelijke winst, wat in strijd is met het Europese en Belgische postale wetgevingskader voor de universele postdiensten. In 2017 heeft bpost aan het BIPT geen plan voor tariefverhoging voor 2018 voorgelegd; dat is pas gebeurd in maart 2018, d.w.z. onder het regime van de nieuwe postwet (van 26 januari 2018).

¹⁸ Dit omvat een geheel van postdiensten die representatief zijn voor de producten gebruikt door particulieren en kleine professionelen: binnenlandse prioritaire en niet-prioritaire zendingen, de prioritaire of niet-prioritaire uitgaande grensoverschrijdende post, de binnenlandse en uitgaande grensoverschrijdende postpakketten, de binnenlandse en uitgaande grensoverschrijdende aangetekende zendingen en zendingen met aangegeven waarde.



2.26. IMPACTSTUDIE VAN DE REGELS VOOR BESCHERMING VAN DE CONSUMENT

Het BIPT heeft aan een consultant de uitvoering van een studie toevertrouwd die bestemd is om na te gaan of de regels die erop gericht zijn de consument te beschermen en die vervat zijn in de wetgeving in ruime zin, afgestemd zijn op de problemen die concreet ervaren worden en of de impact ervan op de stakeholders evenredig is. De wetgevende en reglementaire bepalingen in kwestie werden geanalyseerd op het stuk van hun relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie en coherentie. Uit de verrichte analyse blijkt dat de voorbije jaren duidelijke verbeteringen werden gerealiseerd in verschillende domeinen die betrekking hebben op de bescherming van de consument in de telecomsector. De studie benadrukt ook het nut van de barometer van de kwaliteitsindicatoren die het BIPT heeft ontwikkeld en dat van het Atlas-project (de beschikbaarstelling van kaarten van vaste en mobiele dekking), die de operatoren ertoe hebben aangezet om aandachtiger te zijn voor bepaalde kwaliteitsaspecten van de verstrekte diensten. Onder de aanbevelingen worden vermeld het belang om te anticiperen op de evolutie van het Europese kader, een herziening van de Ethische code om redundantie met de algemene bepalingen inzake consumentenbescherming te vermijden en de rationalisering van de controle erop. Er wordt ook aangeraden om het gebruik van de tariefvergelijker van het BIPT of van de "Easy Switch"-procedure te analyseren aan de hand van de jaarlijkse enquête van het BIPT om bijkomende informatie te vergaren. Dat rapport is op 10 augustus 2017 op de website van het BIPT gepubliceerd.

ZORGEN VOOR EEN BETROUWBARE OMGEVING

2.27. DE TRANSPARANTIE IN VERBAND MET DE KWALITEIT VAN DE MOBIELE NETWERKEN VERBETEREN

De dekking, die de basis vormt voor het Atlas-project, vertelt de gebruikers iets over de beschikbaarheid van een mobiel netwerk, maar zegt niets over de kwaliteit van de ontvangst van het signaal op de verschillende plaatsen waar ze van hun mobiele verbinding gebruik willen maken (mobiele telefonie of mobiel internet). Dat is de reden waarom het BIPT zich tot doel heeft gesteld ook de kwaliteitskenmerken van de mobiele netwerken die zo dicht mogelijk bij de ervaring van de gebruiker staan, te meten en te publiceren. In 2017 heeft het BIPT een consultant geselecteerd die zal worden belast met de ontwikkeling van een applicatie waarmee de gebruikers vaststellingen die in werkelijke gebruiksomstandigheden zijn gedaan, zullen kunnen verzenden.

Wat specifiek de indoordekking betreft, heeft het BIPT ook maatregelen genomen in 2017. Een indoor- of DAS¹⁹-systeem is een passief netwerk van antennes die binnen in een gebouw worden geplaatst en met kabels aangesloten worden op een centrale "hub"; het moet uitgerust zijn om de verschillende gebruikelijke frequentiebanden (700/800/900/1.500/1.800/2.100/2.500/2.600 MHz) voor 2G/3G/4G te bedienen en zo de

mogelijkheid scheppen om de concurrentie tussen de aanbieders van draadloze diensten ten volle te laten spelen. In de toekomst zullen die indoordsystemen aangepast moeten worden aan 5G. Op 15 september 2017 heeft het BIPT een mededeling aangenomen betreffende de minimale technische specificaties voor indoorantennesystemen. Die specificaties zijn vastgesteld in overleg met de mobiele operatoren, Beltug, Agoria, de organisatie van ingenieurs- en consultancybureaus, en de bouwsector. Het BIPT heeft ook een onlinemodule ontwikkeld waarmee kandidaat-bouwmeesters een verzoek om connectiviteit van een multioperatoren-DAS kunnen verzenden naar een contactpunt.

2.28. KRITIEKE INFRASTRUCTUREN

Het koninklijk besluit van 14 juni 2017 heeft de wet van 1 juli 2011 betreffende de beveiliging en de bescherming van de kritieke infrastructuur aangevuld. Het BIPT is daarbij voor de elektronische-communicatiesector aangewezen als inspectiedienst die belast is met het controleren van de toepassing van de bepalingen van de wet van 1 juli 2011. Het inspectieproces is aangevat in 2017. Daarbij heeft het BIPT de veiligheidsplannen ontvangen vanwege de elektronische-communicatieoperatoren die over als kritiek aangewezen infrastructuur beschikken. Het BIPT heeft die plannen kritisch geanalyseerd. De opmerkingen zijn meegedeeld aan de operatoren met eventueel daarbij de vraag om meer verduidelijking te geven.

2.29. CRISIS RESPONSE PROCESS OPTIMALISEREN

Het sectorale reactieplan in geval van crisis dateert van 2015. Sedertdien wordt het permanent bijgewerkt om de nuttige procedures in geval van crisis te verbeteren. Ook de redundantie van de communicatiecircuits is verbeterd (gebruik van Astrid als back-up van de traditionele mobiele netwerken). Bovendien heeft het BIPT tijdens het jaar 2017 tests uitgevoerd om de reactieprocedures van de operatoren te beoordelen. Er zijn tevens oefeningen gehouden waarbij de sector en de permanentie die door het BIPT is georganiseerd, betrokken waren.

2.30. VERBETEREN VAN DE DEKKINGSKWALITEIT VAN DE MOBIELE NETWERKEN IN DE GRENSTREKEN

Bij gebrek aan de nodige menselijke middelen om het werk af te maken, kon dit project niet voltooid worden in 2017; het werd opgenomen in het werkplan 2018.

¹⁹ Distributed Antenna System.

De derde as is gewijd aan de schaarse middelen en het optimale beheer ervan. De radiofrequenties en de nummeringsruimte zijn bepalend voor de uitrol van technologieën en diensten. Daarbij moet de regulering een faciliterende factor zijn en structuur bieden aan de markten.

2.31. VOORBEREIDING VEILING VAN 700 MHZ

Het kader voor de veiling van de 700 MHz-band en dat van de 2G- en 3G-frequentiebanden is in 2017 nog niet vastgesteld door de regering (cf. punt 2.35).

2.32. AANPASSING VAN HET NUMMERPLAN AAN DE LANGETERMIJNONTWIKKELINGEN OP DE MARKT

Nummerplannen dienen voortdurend geëvalueerd en aangepast te worden om vernieuwing op de markt van de elektronische communicatie te stimuleren. Op 31 januari 2017 heeft het BIPT een raadpleging gelanceerd over de nummeringsaspecten van de eCall-diensten²⁰. Doel van die openbare raadpleging was om de goede omstandigheden te scheppen om die dienst met succes en coherent te kunnen uitrollen op de Belgische markt via de meest geschikte nummervoorraden. De reacties van de verschillende respondenten en de analyse daarvan door het BIPT zijn op 20 juni 2017 gebundeld in een samenvatting. Op die basis heeft het BIPT vervolgens een ontwerpbesluit opgesteld om het M2M²¹-besluit inzake nummering te wijzigen om ook de 077-reeks te kunnen gebruiken voor eCall en de "Connected Car"-toepassingen, alsook een ontwerp van ministerieel besluit dat het extraterritoriale gebruik toestaat van de E.212- en E.164-nummervoorraden voor eCall en de M2M-toepassingen en de "Connected Car"-toepassingen. Als direct gevolg is er een omzendbrief van 6 oktober 2017 aangenomen door de minister die bevoegd is voor telecommunicatie. Tot slot bepaalt het besluit van het BIPT van 10 januari 2018 het nummeringsplan inzake IoT²² en eCall-communicatie.

Wat betreft de nooddiensten heeft het BIPT in 2017, net als in de vorige jaren continu, de storingen, verkeerde routeringen en andere meegedeelde of vastgestelde incidenten onderzocht op het gebied van elektronische communicatie die betrekking hebben op de nooddiensten, en eventueel een oplossing toegepast. In 2017 heeft het BIPT in het bijzonder zijn technische knowhow verstrekt in het kader van de introductie van het Europese eCall-

²⁰ eCall is een Europees initiatief, dat opgenomen is in de richtlijn inzake "intelligente vervoerssystemen". Elk voertuig wordt uitgerust met een automatisch veiligheidssysteem (via detectoren, onder andere) dat de nooddiensten verwittigt in geval van een ongeval. Zodra de sensoren een botsing vaststellen, wordt het noodnummer 112 automatisch gebeld, worden bepaalde gegevens verzonden en wordt een spraakkanaal geopend met een meldkamer. Een persoon die in het voertuig zit dat in nood verkeert, kan ook manueel een verbinding met zo'n meldkamer tot stand brengen via een speciale knop. Alle nieuwe automodellen zullen krachtens Verordening (EU) 2015/758 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2015 tegen 31 maart 2018 uitgerust moeten zijn met de eCall-technologie.

²¹ M2M : Machine to Machine.

²² Onder IoT (of "Internet of Things") moet worden verstaan een communicatiedienst in het kader waarvan de gegevens automatisch worden overgebracht tussen de apparatuur of de toepassingen met weinig of geen menselijke interventie, hetzij in het kader van een spraakverbinding tussen een beperkte en vooraf bepaalde reeks verbindingen.

systeem in België. Daarnaast was het BIPT betrokken bij de besprekingen tussen de nooddiensten, de mobiele operatoren en de constructeurs in verband met de invoering van "Advanced Mobile Location" (AML). AML is een toepassing die wordt gebruikt op mobiele telefoons waardoor de lokalisatie van mobiele noodoproepen verbeterd kan worden. Dankzij die toepassing kunnen de nooddiensten die ter plaatse hulp bieden, sneller interveniëren. Sedert 1 juli 2017 wordt AML in België gebruikt op mobiele telefoons die met het besturingssysteem Android werken. In 2018 zullen andere constructeurs de installatie van AML op hun mobiele toestellen mogelijk maken.

2.33. PUBLICATIE VAN EEN MEDEDELING VOOR INTRODUCTIE VAN 5G

Volgens het 5G-actieplan van de Europese Commissie zal de 3,4-3,8 GHz-band de eerste band zijn voor de invoering van 5G in Europa. België moet zich daar dus op voorbereiden; volgens het BIPT is een raadpleging nodig over de voornaamste frequentiebanden die in aanmerking komen voor de vervroegde introductie van 5G. Het is echter niet mogelijk om die te lanceren voordat het kader bekend is voor de veiling van de 700 MHz-band en die van de 2G- en 3G-frequentiebanden. Zodra mogelijk wil het BIPT de gebruiksrechten toekennen voor de volledige frequentieband 3,4-3,8 GHz via de organisatie van een open, transparante en niet-discriminerende toewijzingsprocedure.

Eind december 2017 heeft het BIPT een raadpleging gelanceerd over draadloze microfoons en andere PMSE²³-apparatuur in de 470-862 MHz-band voor een gebruik vanaf 1 januari 2020. De 694-790 MHz-band zal beschikbaar worden gesteld voor 5G en zal niet meer beschikbaar zijn voor draadloze microfoons. Een eventuele veiling van deze band zou begin 2019 kunnen plaatsvinden. Momenteel gaat het BIPT van het principe uit dat deze band vanaf eind 2019 niet meer beschikbaar zal zijn om door draadloze microfoons te worden gebruikt. Het BIPT heeft wil vooruitlopen op de toekomstige afstand van de 700 MHz-band: daarom leek een informatief adres bestemd voor alle PSME-gebruikers zowel noodzakelijk als opportuun.

2.34. REFARMING VAN DE LUCHTVAARTBANDEN OP BASIS VAN 8,33 KHZ

De frequentieband tussen 108 en 137 MHz is voorbehouden voor de luchtvaart voor communicatie over korte en middellange afstand tussen de piloten en het personeel van de grondstations. Artikel 4.5 van Europese Verordening nr. 1079/2012 heeft kanaalafstanden van 8,33 kHz opgelegd in plaats van de huidige 25 kHz. Die beperking van de kanaalafstand scheidt dus ruimte voor nieuwe frequentietoewijzingen in de band die van 117,975 tot 137 MHz gaat. De volledige migratie naar 8,33 kHz zal afgerond moeten zijn tegen 1 januari 2019. Tijdens het jaar 2017 hebben het BIPT en het Directoraat-Generaal Luchtvaart (van de FOD Mobiliteit en Vervoer) nauw samengewerkt om de veiligheid van de luchtvaart te waarborgen. De gebruikers in die banden zijn gewaarschuwd over de

²³ De term "Programme Making and Special Events" wordt gebruikt om verschillende soorten van apparatuur aan te duiden, doorgaans draadloze microfoons of in-ear hoofdtelefoons. Die apparatuur kan worden gebruikt voor producties met culturele inhoud voor televisie, theater en opera, verslaggeving over media- of sportieve evenementen, enz.



verandering en de noodzaak om hun gegevens te controleren en desnoods een nieuwe vergunning aan te vragen. Tevens kon een begin worden gemaakt met de afgifte van de nieuwe vergunningen.

2.35. VOORBEREIDING VEILING 2G- EN 3G-FREQUENTIEBANDEN

Het BIPT is in de weer gebleven met de ontwikkeling van het ontwerp van wet tot wijziging van artikel 30 van de WEC, het ontwerp van koninklijk besluit betreffende radiotoegang in de banden van 900 MHz, 1800 MHz en 2 GHz, alsook met de ontwerpen van koninklijk besluit betreffende radiotoegang in de banden van 700 MHz, 1400 MHz en 3600 MHz.

De 2G- en 3G-vergunningen van Proximus, Orange Belgium en Telenet Group zijn geldig tot 15 maart 2021. Vanaf die datum worden de 2G- (900 MHz en 1800 MHz) en 3G-frequentiebanden (2 GHz) dus niet langer toegewezen. De tijd dringt dus om aan een toewijzingsprocedure te werken. De gebruiksrechten voor de 5G-banden op 700 MHz en 3600 MHz moeten eveneens worden toegewezen. In 2017 is een openbare raadpleging gehouden op verzoek van de minister die bevoegd is voor telecommunicatie. Dat zou moeten leiden tot een veiling van verschillende banden die in 2019 georganiseerd zou kunnen worden.

De vierde en laatste strategische as beoogt de werking van het BIPT zelf. De doelstellingen zijn om te zorgen voor een toegankelijke omgeving door transparant en toegankelijk te communiceren met alle stakeholders en een aantrekkelijke werkgever te zijn om de reeds aanwezige talenten te cultiveren en nieuwe talenten aan te trekken.

EEN TOEGANKELIJKE WERKING VERZEKEREN

2.36. DOELTREFFENDE COMMUNICATIE MET ALLE STAKEHOLDERS

De dienst Communicatie van het BIPT heeft gewerkt aan een goede communicatie rond de activiteiten van het BIPT met alle belanghebbende partijen via het strategisch plan, het werkplan, het jaarverslag en de publicatie van persberichten. De dienst heeft tevens zo'n 1 500 binnenkomende e-mails snel en efficiënt behandeld.

2.37. HERNIEUWING VAN DE WEBSITE VAN HET BIPT

In het jaar 2017 heeft de dienst Communicatie het werk voortgezet dat begonnen was in 2016 met als doel de door te voeren aanpassingen nauwkeurig in beeld te brengen, rekening houdende met de Europese verplichtingen, de goede praktijken, de normen die worden gehanteerd door het federale bestuur en met aandacht voor de behoeften die sommige gebruikers hebben uitgedrukt. Dankzij dit langdurige werk kon een lijst worden opgesteld van eisen die uiteengezet zijn aan Smals, de gemeenschappelijke vzw voor informaticadiensten van de Belgische overheidsdiensten. Daarvoor is een dienstenaanbod ontvangen dat beantwoordt aan de geformuleerde eisen. De werkzaamheden zijn begin 2018 gestart en het online brengen is gepland voor het einde van het jaar.

2.38. DIENST MARITIEM EN DIENST LUCHTVAART

Dit project is uitgesteld (cf. punt 2.39).

2.39. DIENST RADIOAMATEURS

Radioamateurisme, een zaak voor hartstochtelijke liefhebbers, is een hobby die sterk leeft in België, dat verschillende erkende verenigingen telt en duizenden beoefenaars. Het BIPT geeft met name de zendvergunningen, alsook de verklaringen van bekwaamheid af. Om de kwaliteit van zijn dienstverlening te verbeteren heeft het BIPT ervoor gekozen om zijn operationele processen te moderniseren en te vereenvoudigen en deze te integreren in een nieuw computerprogramma; in 2017 zijn de diensten aan de radioamateurs voor het eerst met die nieuwe tool beheerd. Gelet op de correcties die in de software aangebracht moeten worden, is beslist om de processen van de dienst Maritiem en de dienst Luchtvaart niet onmiddellijk te migreren.

2.40. MEDEWERKING IN ORGANEN VOOR NATIONAAL EN INTERNATIONAAL OVERLEG

Voor het verslag over de activiteiten op dat gebied wordt de lezer doorverwezen naar bladzijde 40 en volgende waar een uiteenzetting wordt gegeven van de acties van de dienst Internationale betrekkingen van het BIPT.

EEN AANTREKKELIJKE WERKGEVER ZIJN

2.41. INTERN WERKPLAN

Het BIPT spant zich in om steeds als een doeltreffende en efficiënte organisatie op te treden en een aantrekkelijke werkgever te blijven. Er wordt een intern werkplan opgesteld op basis van de projecten die gericht zijn op de verbetering van de werking: zoals bij het jaarlijkse werkplan wordt voor elk project een fiche opgesteld waarin het of de streefdoelen worden beschreven met vermelding van de performantie-indicatoren. Elk kwartaal onderzoekt de Raad van het BIPT de geboekte resultaten.

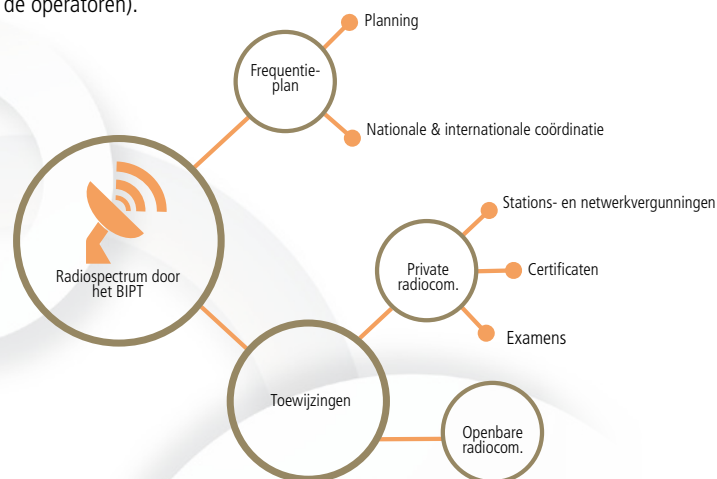


3

VERSLAG OVER HET WERK VAN DE OPERATIONELE DIENSTEN

3.1. BEHEER VAN HET ELEKTROMAGNETISCH SPECTRUM, VERGUNNINGEN EN FREQUENTIES

Het beheer van en de controle op het radiospectrum in België vallen onder de bevoegdheid van het Instituut. Zo wijst het BIPT de frequenties toe en geeft het de vergunningen af voor de "radiogebruikers"; dat kunnen vergunningen zijn voor private radiocommunicatie of gebruiksrechten voor openbare radiocommunicatie (d.w.z. voor de operatoren).



De toewijzingen met betrekking tot de vergunningen voor private radiocommunicatie bestaan uit drie soorten van activiteit, die verband houden met respectievelijk vergunningen voor stations en netwerken, certificaten om bepaalde stations te gebruiken en geschiktheidsexamens voor het gebruik van bepaalde stations.

3.1.1. Frequentiebeheer

Dit omvat zowel het dagelijkse beheer van de frequentietoewijzingen en -coördinaties als het langetermijnbeleid inzake frequentieplannen en herschikkingen.

Hierna volgen de belangrijkste verwezenlijkingen van de cel Frequentiebeheer binnen de dienst Toewijzingen in 2017:

Aantal dossiers behandeld voor de mobiele diensten - (HCM-akkoord)	2017
Aantal coördinaties	
Coördinaties gevraagd door België	163
Binnenkomende coördinaties aangevraagd door Frankrijk	98
Binnenkomende coördinaties aangevraagd door Nederland	39
Binnenkomende coördinaties aangevraagd door Duitsland	18
Binnenkomende coördinaties aangevraagd door Luxemburg	0
Binnenkomende coördinaties aangevraagd door het Verenigd Koninkrijk	31
Totaal	349

Het BIPT is niet verantwoordelijk voor de frequentieplanning van de omroepstations, maar de cel Frequentiebeheer van het BIPT behandelt wel de dagelijkse coördinatieaanvragen en belast zich met de toepassing van de internationale akkoorden (akkoorden van Genève 1975, Genève 1984, Stockholm 1961, Wiesbaden 1995, Chester 1997, Maastricht 2002) en de toepassing van het LEGBAC²⁴-akkoord (compatibiliteit tussen de FM-omroep en de luchtvaart).

Ook voert deze cel de frequentiecoördinaties uit voor de satellietverbindingen (grondstations, satellietcommunicatienetwerken, enz.) en de straalverbindingen en verzorgt de dienst de briefwisseling met het Radiocommunicatiebureau van de ITU.

3.1.2. Vergunningen voor private radiocommunicatienetten en individuele stations

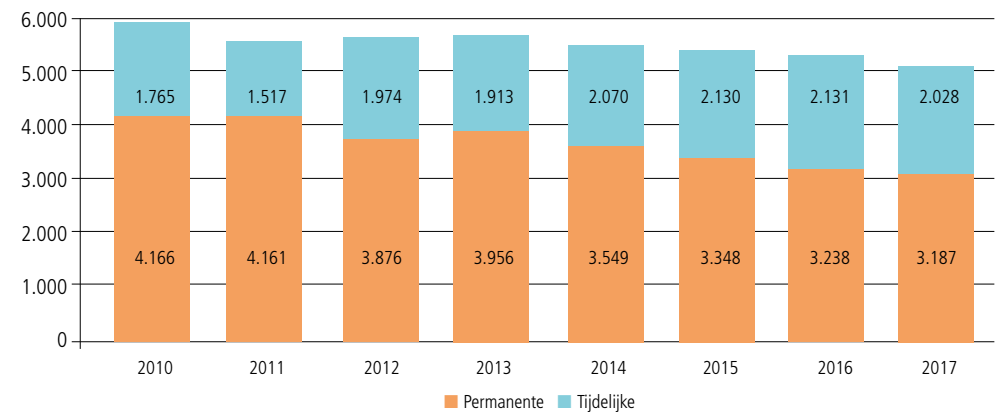
De volgende tabel vermeldt het totale aantal op 31 december 2017 verleende vergunningen in de verschillende categorieën van individuele stations of private netten voor radioverbindingen, zoals opgesomd in het koninklijk besluit van 18 december 2009 betreffende de private radiocommunicatie en de gebruiksrechten voor vaste netten en netten met gedeelde middelen, alsook de vergunningen afgegeven overeenkomstig het koninklijk besluit van 16 april 1998 betreffende de satellietgrondstations.

Aantal vergunningen voor private netten voor radioverbindingen en individuele stations			
		Permanente	Tijdelijke
1e categorie	Private mobiele netten	3.187	2.028
2e categorie	Vaste netwerken (straalverbindingen)	383	12
3e categorie	Mobiele radionetten aangelegd door openbare instellingen voor medische of sociale hulp	691	20
4e categorie	Stoorzenders geïnstalleerd in strafinstellingen	2	0
5e categorie	Radioamateurs	6.537	0
6e categorie	Andere radiocommunicatienetten (radars, demonstraties, tests, ...)	51	19
7e categorie A	Algemene houdersvergunningen	355	0
7e categorie B	Individuele houdersvergunningen	57	0
8e categorie A	Vaste netwerken ingesteld door operatoren	17	0
8e categorie B	Netten met gedeelde middelen	16	0
Satellieten	Satellietnetwerken	39	93

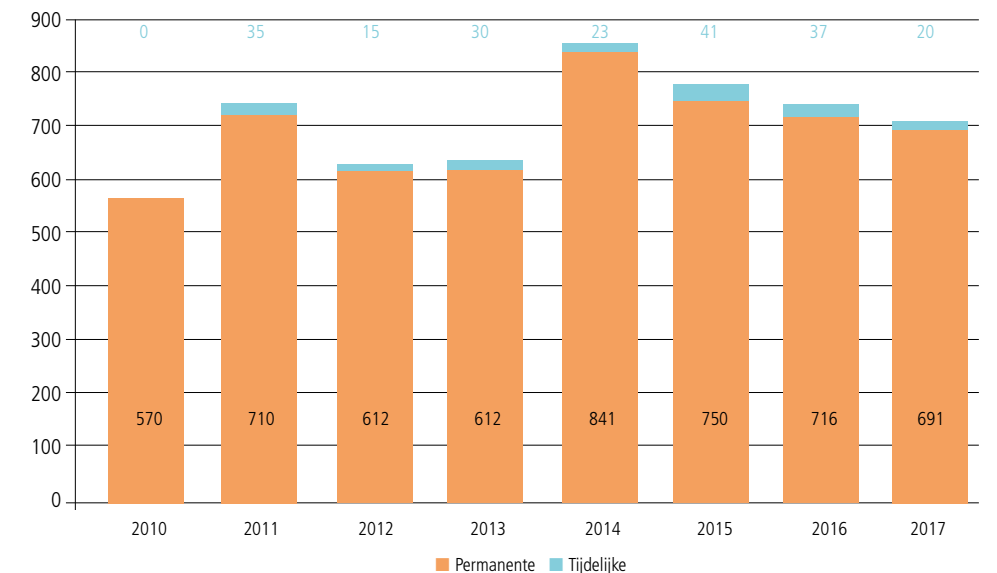
²⁴ LEGBAC : Limited Exploratory Group on Broadcasting to Aeronautic Compatibility.

De volgende figuren tonen de evolutie van het aantal professionele vergunningen van de 1e en 3e categorie.

Vergunningen van de 1e categorie



Vergunningen van de 3e categorie



Twee tegenwerkende tendensen neutraliseren de evolutie van het aantal dossiers betreffende de mobiele netwerken voor private radiocommunicatie. Enerzijds zien we de erosie van de permanente dossiers, die verklaard

kan worden door het gebruik van de cellulaire netwerken of van de DECT²⁵ (draadloze telefoons) -systemen, die niet vergunningsplichtig zijn. Anderzijds zorgt de gebruiksvriendelijkheid van de "push-to-talk"-oplossing zeker ervoor dat het aantal tijdelijke dossiers stijgt.

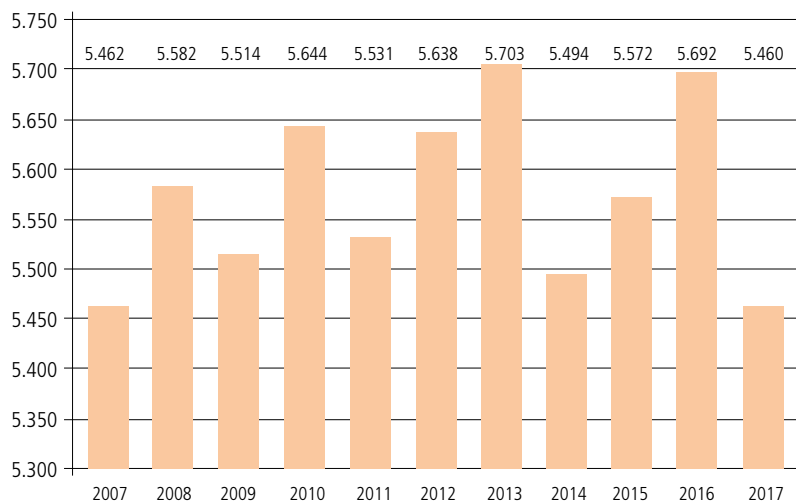
3.1.3. Radioamateurs (5e categorie)

Voor de radioamateurs blijft het aantal stationsvergunningen nog altijd stabiel en nadert de 6 700 dossiers (6 537 vergunningen voor particulieren alsook radioclubs en 132 vergunningen voor onbemande automatische stations), omdat de radioamateurs die hun activiteit stopzetten, vervangen worden door nieuwkomers die voor hun examen geslaagd zijn.

Zoals allicht nog bekend, hebben de radioamateurs in 2014 de toestemming gekregen om alle novembermaanden tot in 2018 de prefix ON van hun roepnaam te vervangen door de prefix OP (P staat voor "Poppies²⁶"), om de Eerste Wereldoorlog te herdenken.

Om de kwaliteit van alle diensten te versterken en rekening te houden met de toekomstige uitdagingen is in 2017 binnen de dienst gestart met het moderniseren van de methode en van alle computerprogramma's. Die nieuwe tools zouden in 2018 ten volle operationeel moeten zijn en zullen het mogelijk maken om de kwaliteit van de dienstverlening aan de radioamateurs aanzienlijk te verbeteren.

Vergunningen van de 5e categorie



²⁵ Digital Enhanced Cordless Telephone.

²⁶ In de gemeenbestanden staat de klaproos (poppy) symbool voor de herinnering aan de overledenen van de Eerste Wereldoorlog.

3.1.4. Andere (test)vergunningen

1. De gebruiksrechten in de frequentiebanden van 3,5 GHz en van 10,5 GHz die b.lite BVBA en Mac Telecom NV hadden overgedragen aan Broadband Belgium BVBA waren geldig tot 25 april 2019 en konden worden verlengd voor perioden van 5 jaar. Het besluit van het BIPT van 21 maart 2017 heeft zo'n verlenging toegestaan. Op 2 maart 2017 heeft Broadband Belgium het BIPT echter gemeld dat het zijn gebruiksrechten in de 10,5 GHz-frequentieband wenste af te staan, waarvan akte is genomen in het besluit van 21 maart 2017. Medio mei heeft Broadband Belgium aan het BIPT de teruggave van zijn gebruiksrechten in de 3,5 GHz-band aangekondigd; het besluit van 27 juni 2017 heeft dus het besluit van 21 maart 2017 ingetrokken.

2. Twee besluiten zijn in 2017 aangenomen in verband met mobiele communicatie aan boord van vaartuigen en luchtvaartuigen: het besluit van 2 mei en dat van 3 oktober 2017. Het besluit van 2 mei 2017 stelt de technische en operationele voorwaarden vast voor het gebruik van radiofrequenties om MCA-diensten te verstrekken (*Mobile Communication Services on Aircraft*: mobiele-communicatiediensten aan boord van luchtvaartuigen). Dit besluit voldoet aan Beschikking 2008/294/EG²⁷, zoals gewijzigd door de uitvoeringsbesluiten 2013/654/EU²⁸ en 2016/2317/EU²⁹. Het besluit van 3 oktober 2017 betreft de technische en operationele voorwaarden voor het gebruik van radiofrequenties om MCV-diensten aan te bieden. Dit besluit voldoet aan Besluit 2010/166/EU³⁰, zoals gewijzigd door Uitvoeringsbesluit 2017/191/EU³¹.

3. Op 28 november 2017 heeft het BIPT van Citymesh een volledig en officieel verzoek ontvangen voor het opzetten en exploiteren van een zendinstallatie in de Belgische exclusieve economische zone³² in de Noordzee. Dat verzoek is ingediend overeenkomstig artikel 22 van de WEC. In december heeft het BIPT beslist om het gebruik van de frequenties 3430-3450 MHz en 3530-3550 MHz door Citymesh NV toe te staan voor het opzetten en exploiteren van een zendinstallatie in de Belgische exclusieve economische zone in de Noordzee. De voorlopige voorwaarden zijn vastgesteld overeenkomstig de voorwaarden die waren opgelegd voor soortgelijke gebruiksrechten die waren verleend aan Telenet en E-BO Enterprises voor dezelfde doeleinden. Dat besluit is aangenomen op 4 januari 2018.

²⁷ Beschikking van de Commissie van 7 april 2008 betreffende geharmoniseerde spectrumgebruiksvoorwaarden voor mobiele communicatiediensten aan boord van vliegtuigen (MCA-diensten) in de Gemeenschap.

²⁸ Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 12 november 2013 tot wijziging van Beschikking 2008/294/EG teneinde daarin aanvullende toegangstechnologieën en frequentiebanden voor mobiele communicatiediensten aan boord van vliegtuigen (MCA-diensten) op te nemen.

²⁹ Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 16 december 2016 tot wijziging van Beschikking 2008/294/EG en Uitvoeringsbesluit 2013/654/EU met het oog op de vereenvoudiging van het gebruik van mobiele communicatiediensten aan boord van vliegtuigen (MCA-diensten) in de Unie.

³⁰ Besluit van de Commissie van 19 maart 2010 betreffende de harmonisatie van de voorwaarden inzake het gebruik van radiospectrum voor mobiele communicatiediensten aan boord van vaartuigen (MCV-diensten) in de Europese Unie.

³¹ Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 1 februari 2017 tot wijziging van Besluit 2010/166/EU met het oog op de invoering van nieuwe technologieën en frequentiebanden voor mobiele communicatiediensten aan boord van vaartuigen (MCV-diensten) in de Europese Unie.

³² De Noordzee is opgedeeld in exclusieve economische zones van de kuststaten. Binnen de exclusieve economische zone bezit de kuststaat rechtsmacht ten aanzien van de bouw en het gebruik van installaties en inrichtingen (art. 56, b, (i), van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee). Bijgevolg geldt daar de Belgische wetgeving.

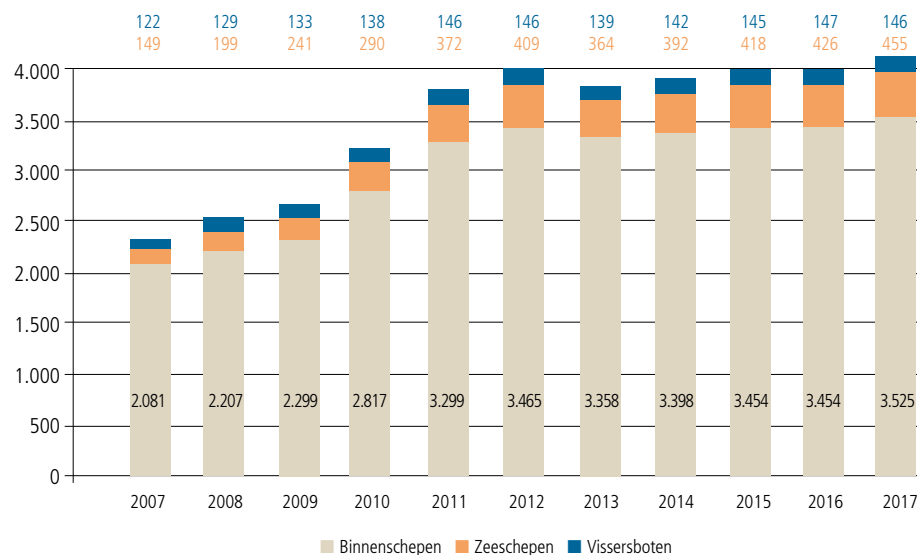
4. In 2011 had het BIPT een besluit³³ aangenomen om het naast elkaar bestaan van de luchtvaartraders van Belgocontrol en van Landsverdediging in de 2700-2900 MHz-frequentieband enerzijds en het gebruik door de 4G-operatoren van de 2500-2690 MHz-band anderzijds te garanderen. Dat besluit bevatte overgangsmaatregelen die verstreken zijn. Het besluit van 11 september 2017 heeft dus de voorgaande tekst geactualiseerd.

5. Er zijn testvergunningen afgegeven aan Proximus en Telenet Group voor LTE- en 4G-tests. Wat 5G betreft, zijn er vergunningen gegeven aan Ericsson en Proximus. De operatoren mogen ook tests uitvoeren in de aan hen toegewezen frequentiebanden zonder aan het BIPT een specifieke vergunning te moeten vragen.

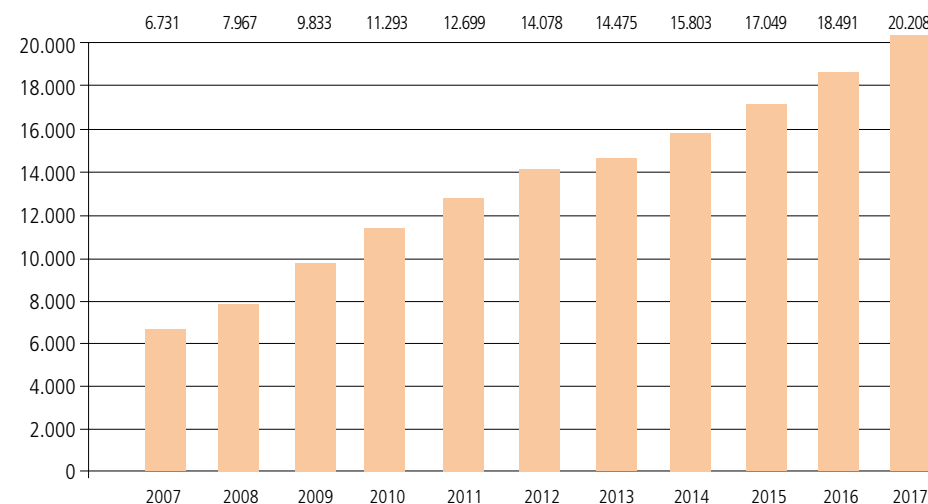
3.1.5. Maritieme vergunningen

In 2017 bedroeg het totale aantal vergunningen voor scheepsstations 24.334, verspreid over 20.208 plezierboten, 3.525 commerciële binnenschepen, 455 zeeschepen en 146 vissersboten.

Professionele maritieme vergunningen



Vergunningen voor pleziervaart



Het aantal boten blijft stijgen; dat komt nog altijd grotendeels door het toenemende aantal personen van een buitenlandse nationaliteit die kiezen om met hun plezierboot onder de Belgische vlag te varen. Dat wordt verklaard door diverse factoren, waaronder het feit dat de vergunningen gratis zijn.

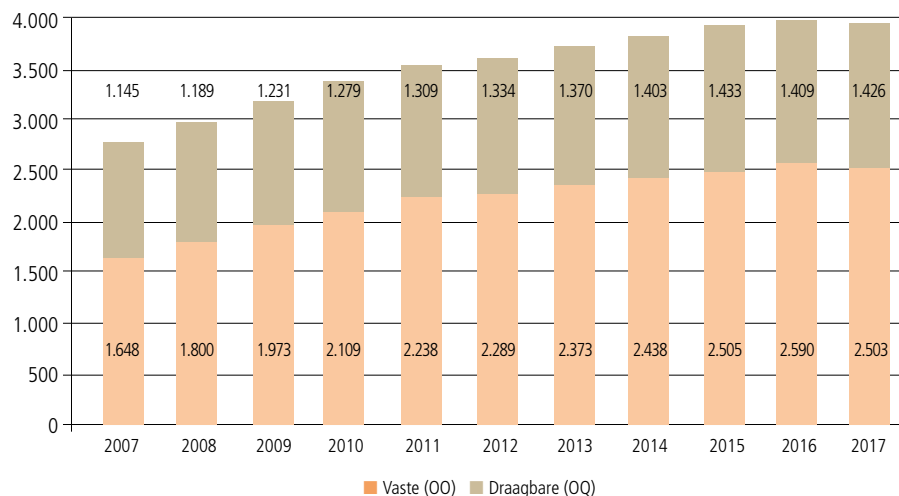
3.1.6. Luchtvaartvergunningen

Momenteel worden 3.929 vergunningen voor luchtvaartstations door het BIPT beheerd, waarvan 2.503 voor installaties aan boord van luchtvaartuigen en 1.426 voor draagbare stations. De daling van het aantal "draagbare" vergunningen wordt verklaard door de nieuwe regels die in samenwerking met het Directoraat-Generaal Luchtvaart uitgevaardigd zijn in verband met het gebruik van roepnamen door piloten van ULM-vliegtuigen.

Tevens merken we op dat 2017 gekenmerkt was door de *refarming* van de luchtvaartbanden, overeenkomstig artikel 4.5 van Uitvoeringsverordening (EU) Nr. 1079/2012 van de Commissie van 16 november 2012, die kanalen op basis van 8,33 kHz in plaats van de huidige kanalen op basis van 25 kHz oplegt.

³³ Besluit van 3 oktober 2011 betreffende het naast elkaar bestaan van de 4G-operatoren in de 2500-2690 MHz-band en de radars in de 2700-2900 MHz-band.

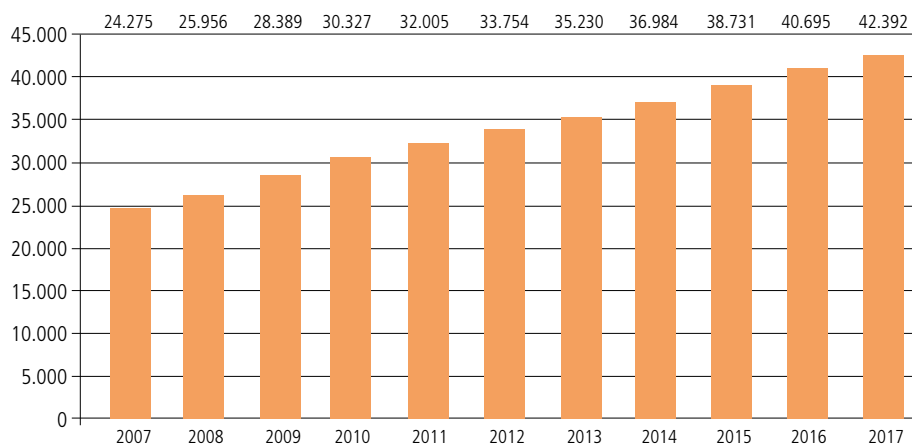
Luchtvaartvergunningen



3.1.7. Maritieme certificaten

In 2017 heeft het BIPT een totaal van 7.161 certificaten voor de bediening van een radiomaritiem station afgegeven en verlengd. De verdeling is 5.250 verlengingen en 1.911 nieuwe certificaten. 42.392 personen zijn in het bezit van een certificaat voor het gebruik van een scheepsstation.

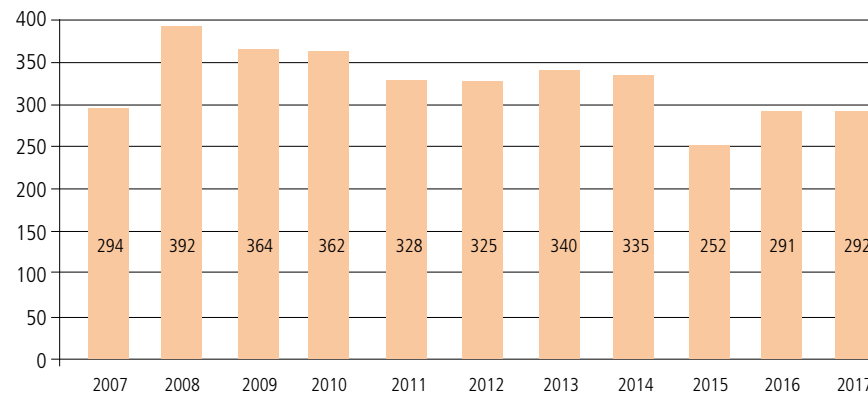
Evolutie van het aantal bedieningscertificaten van een radiomaritiem station



3.1.8. Luchtvaart

In 2017 heeft het BIPT 292 certificaten voor de bediening van een luchtvaartstation afgegeven op basis van examens die afgenomen zijn door de FOD Mobiliteit en Vervoer of de Belgische luchtmacht. In 2017 waren 8.104 personen in het bezit van een certificaat voor de bediening van een luchtvaartstation.

Evolutie van het aantal toegewezen bedieningscertificaten van een luchtvaartstation

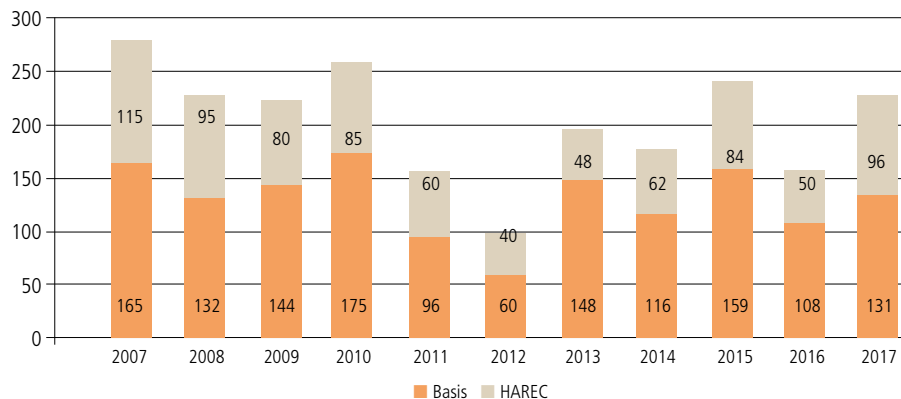


3.1.9. Examens voor radioamateurs

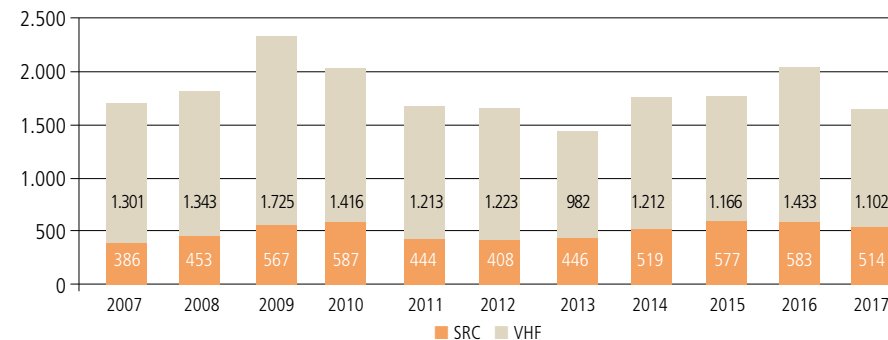
In 2017 is het aantal inschrijvingen voor het examen om een basiscertificaat te krijgen gestegen tot 131 en het slaagpercentage was 66%. 96 kandidaten hebben het HAREC-examen afgelegd, voluit: "Harmonised Amateur Radio Examination Certificate". Het slaagpercentage bedroeg 50%.

Om het HAREC-certificaat te halen is een gevorderde kennis van de radiotechniek vereist. Aangezien de examenstof op Europees niveau geüniformeerd is, wordt het HAREC-certificaat erkend in 47 landen, wat de houder ervan (na een aantal formaliteiten) de mogelijkheid biedt om zijn hobby uit te oefenen in de landen die dit akkoord ondertekend hebben.

Examens voor radioamateurs



VHF- en SRC-examens



Het basiscertificaat is betrekkelijk beperkt in vergelijking met het HAREC-certificaat zowel wat betreft de frequenties als de toegestane vermogens, maar het examen is toegankelijker.

Steeds meer pleziervaarders op zee neigen ertoe om zich uit te rusten met hulpmiddelen die verbonden zijn met het GMDSS-systeem (VHF-DSC, EPIRB, enz.).

3.1.10. Examens voor maritieme radiocommunicatie

GOC (General Operator's Certificate) en ROC -examens (Restricted Operator's Certificate)

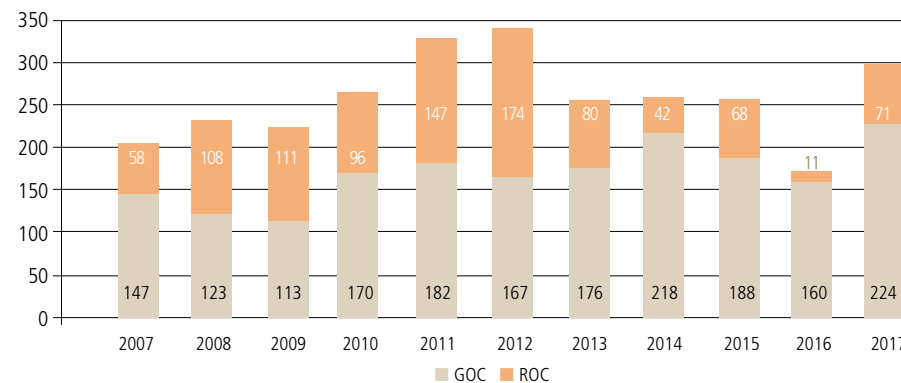
VHF- en SRC-examens (Short Range Certificate)

Voor de GOC- en ROC-examens bedroeg het aantal kandidaten in 2017 respectievelijk 224 met 180 geslaagden en 71 met 59 geslaagden.

In 2017 hebben zich voor het VHF-examen 1.102 kandidaten aangemeld, waarvan er 998 zijn geslaagd. 514 kandidaten hebben het SRC-examen afgelegd; het slaagpercentage bedroeg 89%.

Het VHF-examen geeft toegang tot het beperkt VHF-certificaat dat verplicht is voor de binnenvaart (commerciële vaart of pleziervaart) en het VHF-certificaat maakt het ook mogelijk om gebruik te maken van een VHF-radio voor de pleziervaart op zee. Het SRC-examen geeft toegang tot het SRC-certificaat, dat van een hoger niveau is en dat meer mogelijkheden biedt om geholpen te worden (GMDSS-systeem³⁴) voor de pleziervaart op zee. Het ROC³⁵ - of GOC³⁶ -examens zijn vooral bestemd voor beroepszeelui.

GOC- ROC-examens



Het kleine verschil in de moeilijkheidsgraad tussen het GOC- en het ROC-examen zet de kandidaat-zeevaarders ertoe aan om het GOC-examen af te leggen.

³⁴ GMDSS: Global Maritime Distress and Safety System.

³⁵ ROC: Restricted Operator's Certificate.

³⁶ GOC: General Operator's Certificate.

3.2. BEHEER MET BETREKKING TOT DE AANBIEDERS VAN ELEKTRONISCHE-COMMUNICATIEDIENSTEN

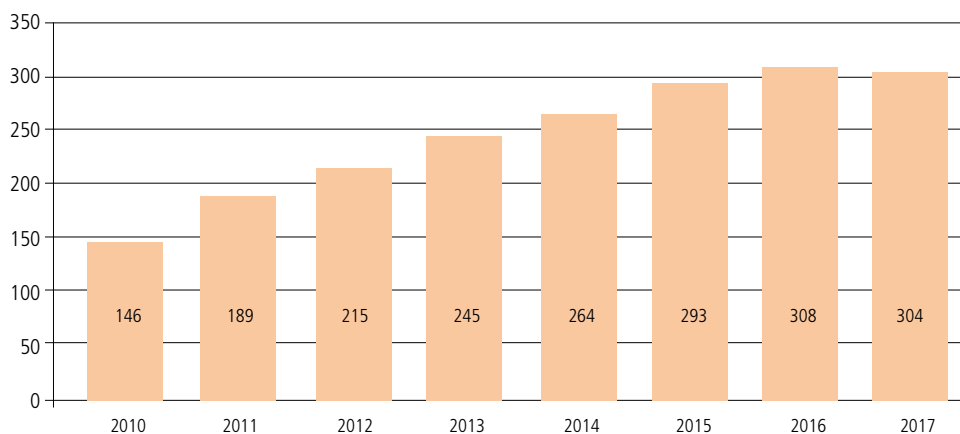
Verschillende operationele diensten van het BIPT zijn uitsluitend toegespitst op de operatoren, om met name de kennisgeving en de hoedanigheid van operator, het delen van de radiosites en de adressering (in essentie wat nummering betreft) te beheren.

3.2.1. Kennisgevingen en hoedanigheid van operator

Sedert de inwerkingtreding op 1 januari 2014 van het besluit van 25 april 2013 tot wijziging van het besluit van 7 maart 2007 betreffende de kennisgeving van elektronische-communicatiediensten en -netwerken, is er geen onderscheid meer tussen een operator die een openbare telefoniedienst aanbiedt of een spraakdienst; beide begrippen zijn vervangen door het concept van "elektronische-communicatiedienst". De tarieven zijn aangepast en in schijven verdeeld, op basis van de omzet die in de elektronische communicatie wordt behaald. Er is een gegroepeerde kennisgeving betreffende verscheidene diensten of netwerken ingevoerd.

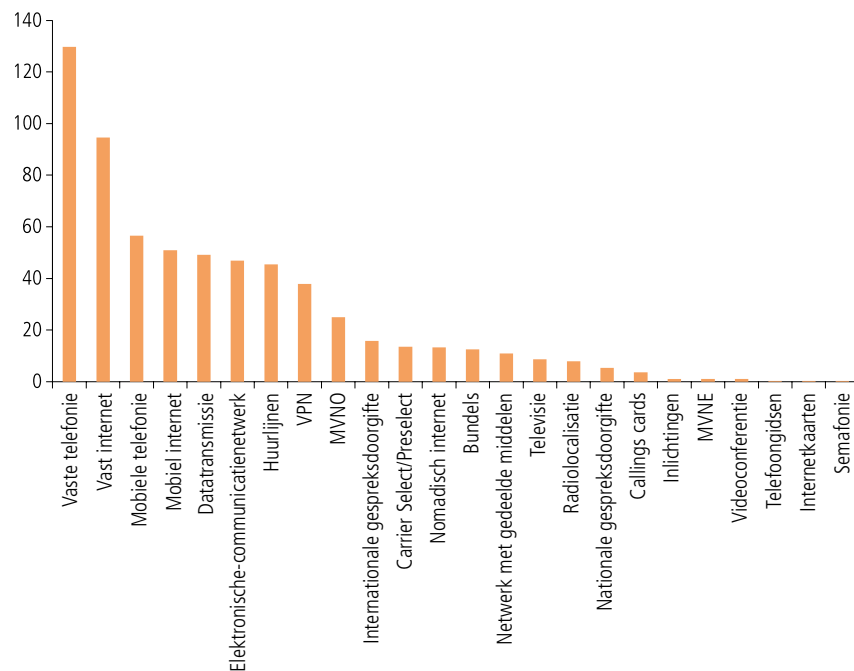
Bovendien heeft de wet van 31 juli 2017 betreffende diverse bepalingen inzake elektronische communicatie aanzienlijke wijzigingen aangebracht wat de hoedanigheid van operator betreft, waarbij nu een beroep wordt gedaan op de notie van "het aanbieden van openbaar beschikbare elektronische-communicatiediensten of openbare elektronische-communicatienetwerken".

Evolutie van het aantal elektronische-communicatieoperatoren



In 2017 waren er 33 nieuwe operatoren, 27 wijzigingen en schrappingen.

Aangeboden diensten en aantal operatoren die deze diensten aanbieden

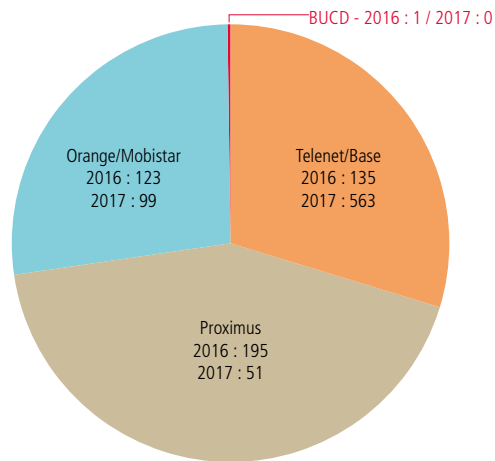


3.3. GEDEELD GEBRUIK VAN ANTENNESITES

Er zijn maatregelen genomen om te voorkomen dat er meer antennesites worden gebouwd dan nodig is. Zo voorziet artikel 26 van de WEC in een verplichte raadpleging via een intentieverklaring (*Letter of Intention - LoI*). Alvorens een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning in te dienen moet elke operator bij de andere operatoren inlichtingen inwinnen over hun eventuele belangstelling voor een gemeenschappelijk gebruik van een gegeven site. Het staat de beraagde operatoren dan vrij om zich al dan niet aan te sluiten bij het project. Een verslag van deze raadpleging wordt maximaal een maand later opgestuurd aan de deelnemende operatoren. De vzw RISS³⁷ (www.riss.be) ziet vervolgens toe op de praktische uitvoering en de coördinatie van de uitwisseling van informatie tussen de betrokken operatoren. In het overzicht hieronder wordt het aantal ingediende raadplegingen in 2016 vergeleken met dat van in 2017. De stijging van het aantal raadplegingen komt voornamelijk door de uitbreiding van het mobiele netwerk van Telenet.

³⁷ RISS = Radio Infrastructure Site Sharing.

Aantal "LOI's" ingediend per operator



3.4. ADRESSERING (NUMMERING)

Het BIPT beheert de nummeringsruimte: daaronder vallen taken zoals het toekennen, reserveren, intrekken, de transfer en het toezicht op het gebruik van de nummeringscapaciteit. Bij een ongepast gebruik grijpt het BIPT in. De informatie over het nationale nummerplan (bijvoorbeeld de lijsten van voorbehouden en toegewezen nummers) is te vinden op de website van het BIPT. In 2017 zijn 4.332 nummerblokken toegewezen. Er waren 414 toekenningen, 48 wijzigingen, 167 reserveringen en 178 schrappingen.

3.5. CONTROLES OM EEN STORINGSVRIJ SPECTRUM TE GARANDEREN

Binnen het BIPT is de nationale dienst voor de controle op het spectrum (NCS) belast met het "toezicht op de radiogolven" in de ruime zin van het woord.

3.5.1. Preventieve controles

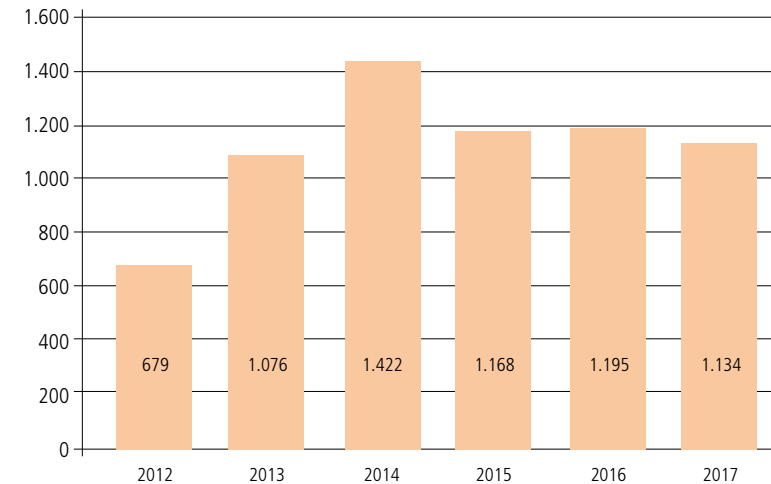
De preventieve controle van de gebruikers van het radiospectrum is een belangrijke taak voor het BIPT. Uitzonderlijke omstandigheden daargelaten controleert de NCS systematisch de netten voor private radiocommunicatie in de volgende omstandigheden:

- wanneer een nieuwe vergunning wordt verleend voor een privaat netwerk;
- wanneer de structuur van een bestaand netwerk wordt gewijzigd (bijvoorbeeld de toevoeging van een aantal basisstations);
- tijdelijke vergunningen (voor bouwplaatsen bijvoorbeeld).

Die verificatie heeft tot doel na te gaan of de karakteristieken van het geïnstalleerde netwerk overeenstemmen met wat is bepaald op de vergunning. Het doel is tweevoudig:

1. nagaan of de klant per slot van rekening een correcte factuur zal krijgen;
2. storingen vermijden: een netwerk dat niet correct geconfigureerd zou zijn, riskeert een aangrenzend netwerk te storen.

Preventieve controles radiospectrum



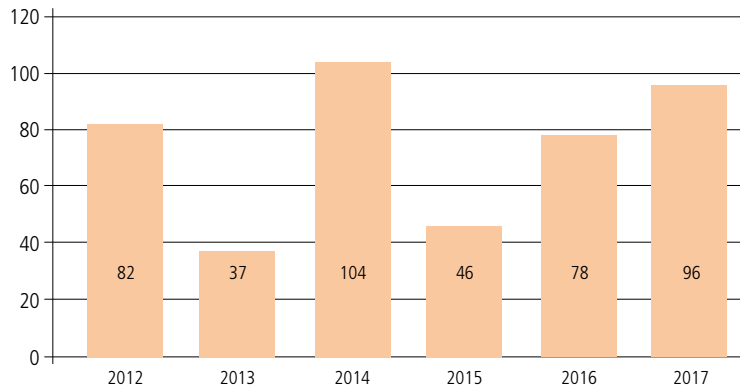
Daarbij komen nog de controles *ad hoc*, bijvoorbeeld van de netwerken die al enige tijd niet meer zijn geïnspecteerd, of ook de systematische controles van een categorie van maatschappijen die mogelijk vergunningplichtig materiaal gebruiken (bijvoorbeeld rusthuizen, gemeentebesturen, taxibedrijven, ...).

Naast die controles van maatschappijen zijn er nog diverse controles:

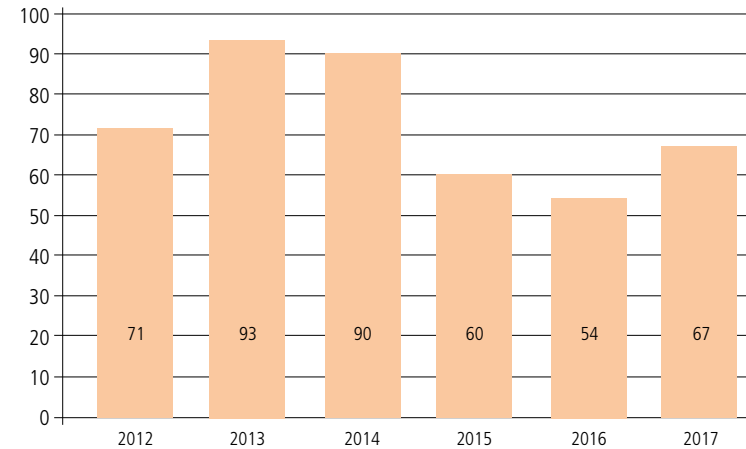
- monitoringcampagnes, waarbij het eropaan komt vanuit een gegeven geografisch punt, de ontvangen uitzendingen te verifiëren en die metingen te kruisen met de databank van de vergunningen om eventuele gebruikers die geen vergunning hebben te identificeren;
- wegcontroles: dergelijke controles dreigen te verdwijnen nu het gebruik van CB vrijgesteld is van een vergunning.

In 2017 heeft het BIPT meetcampagnes uitgevoerd samen met ViaPass in het kader van het eventuele gebruik van zenders die het gps-signaal verstoren (*jammers*) door vrachtwagenbestuurders die proberen zich te onttrekken aan de betaling van de kilometerheffing.

Diverse controles radiospectrum



Controles van grote evenementen



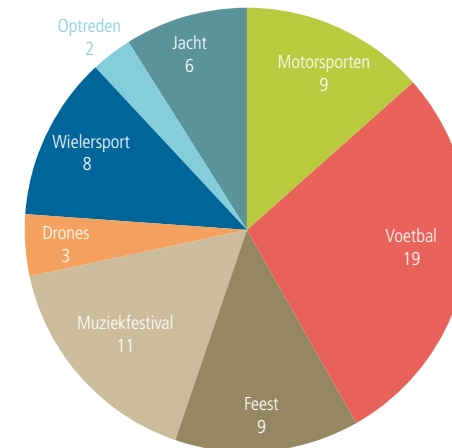
3.5.2. Controles tijdens de grote evenementen

Het belang van de controles tijdens de grote evenementen (sportief, cultureel, ...) is evenredig met dat van de evenementen zelf en de mediabelangstelling daarvoor. Op grote evenementen komen tientallen, soms zelf honderden verschillende gebruikers bijeen uit alle hoeken van de wereld en voor wie het parametren van hun radiocommunicatiemiddelen overeenkomstig de planning die vooraf opgesteld is door de dienst Toewijzingen van het BIPT geen prioriteit is. Het risico van een verkeerde programmering is er dus groot, waardoor de kans op storingen groter wordt.

De controle ter plaatse concentreert zich op twee aspecten:

1. de controle van de naleving (en van de aanwezigheid) van een vergunning;
2. het zoeken naar en de onmiddellijke oplossing van een storing, dit tijdens grote evenementen.

Onder de 67 grote evenementen die in 2017 gecontroleerd zijn, vermelden we de Ronde van Frankrijk, de 24 uur van Spa-Francorchamps, de Grand Prix F1, de Memorial Van Damme, het concert van U2, het festival "Tomorrowland", de voetbalmatch tussen België en Gibraltar en het carnaval van Charleroi.



3.5.3. Controles van private omroep

Er zijn in 2017, 27 controles van private radio's verricht. Er zijn twee redenen voor dergelijke operaties: ofwel een verzoek van de mediaregulator van de betrokken gemeenschap, ofwel een klacht wegens storing, doorgaans in de luchtvaart.

3.5.4. Storingen

Radiostoringen kunnen de goede werking van radiozenders of -ontvangers verstoren of verhinderen. De NCS is belast met de meting en de behandeling van de problemen die het radiospectrum treffen. Aangestuurd vanuit de centrale zetel van het BIPT te Brussel, heeft de NCS vijf regionale centra, zodat het land zo efficiënt mogelijk bestreken wordt.

Aantal storingen in 2017, per categorie van bron en per soort van slachtoffer

Source \ Victims	To fill in...	Aeronautical	Broadcasting	Defence Systems	Fixed Links	Land Mobile	Maritime	Meteorology	Radio Astronomy	Satellite Systems (Civil)	Short Range Devices	Non Radio	Other	Vanished	Unknown	Totals
Aeronautical	1	6	6							1		2	4	6	1	27
Broadcasting	1		8								2	4	6	12	3	36
Defence Systems				1												1
Fixed Links																0
Land Mobile	7		3			64				1	70	7	21	41	13	227
Maritime							17					2	1	2	2	24
Meteorology	1					1					6			3		11
Short Range Devices			1			4					26	5	7	11	10	64
Radio Astronomy																0
Satellite Systems (Civil)				1						1						2
Non Radio											1	1	2			4
Other	3		4			1					1	6	9	9	3	36
Vanished	1						5							1	1	8
Totals	14	6	22	2	0	70	22	0	0	3	106	27	50	85	33	440

De categorieën zijn afgeleid van de Europese tabel van frequentietoewijzingen (EFIS³⁸).

Meer dan 50% van de storingen treffen de mobiele netwerken (die zowel de netwerken van de mobiele operatoren als de professionele PMR-netten omvatten);

- 86% (196) treffen de netwerken van de mobiele operatoren, d.i. 44% van het totaal van de storingen;
- 19% (44) komt voort van gsm-repeaters;
- 23% (52) komt voort van DECT 6.

75% van de storingen zijn verdeeld over slechts drie categorieën: mobiele netwerken, SRD (*Short Range Devices*³⁹) en omroep.

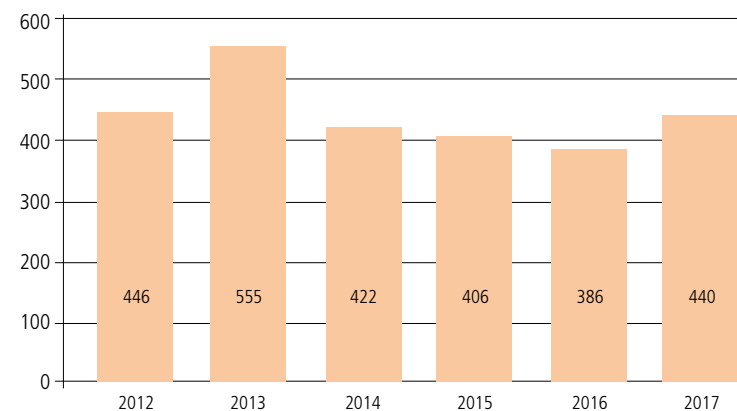
11% van de storingen kunnen als kritiek worden beschouwd: 6% heeft betrekking op storingen in de luchtvaart en 5% op maritieme storingen.

20% van de klachten verdwijnen voordat ze geïdentificeerd kunnen worden. De helft trof mobiele netwerken.

11 storingen deden zich voor bij weerradars. Het fenomeen is welbekend en komt hoofdzakelijk (zelfs uitsluitend) voort van wifitoeinstellen die in de 5 GHz-band werken, namelijk dezelfde band als de weerradars. Als reactie hebben het BIPT en het radarteam van het Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI) besloten om gegevens te beginnen uitwisselen en een actieplan op te stellen voor een betere opsporing van de ongewenste stoorzenders.

Het aantal storingen per jaar blijft stabiel, rond de 400 dossiers.

Evolutie van het aantal storingen



³⁸ ECO (European Communications Office) Frequency Information System.

³⁹ Radioapparatuur met een zeer kort bereik (afstandsbedieningen voor schuifdeuren, babyfoons, wifimodems, ...).

3.5.5. Aandachtspunten

Bij de behandeling krijgen de storingsdossiers de grootste prioriteit; storingen die de veiligheid aantasten (maritiem of luchtvaartnetwerk) worden onmiddellijk behandeld (dankzij een wachtdienst die alle uren van de dag paraat staat).

Ook wordt een zeer hoge prioriteit gegeven aan storingen die de professionele netwerken aantasten, en meer bepaald de netwerken van de mobiele operatoren. Zoals in het verleden delen twee grote bronnen van interferentie het leeuwendeel: de DECT 6-telefoons en de repeaters.

3.5.6. Toezicht op de markt voor radio- en telecommunicatie-eindapparatuur

2017 is gekenmerkt door de overgang van de wetgeving die gebaseerd was op de R&TTE-richtlijn van 1999 naar de RED⁴⁰-richtlijn die deze vervangt. Op het terrein blijkt de toepassing van de RED-richtlijn nog moeilijk omdat er nog schemerzones zijn; daarover wordt overigens op internationaal niveau gediscussieerd (voorbeeld: welk type van drone is aan de RED-richtlijn onderworpen?).

Winkels, fabrikanten, beurzen

Er zijn 495 verkooppunten (winkels, markten, ...) gecontroleerd. Een tiental (jaar)beurzen zijn bezocht om op de hoogte te blijven van de laatste nieuwigheden en om de exposanten in te lichten over de wettelijke voorschriften. 13.710 producten die niet voldeden, zijn in beslag genomen, volgens de verdeling hieronder.

Type	
Speelgoed met radiobesturing	6.264
Bluetooth-toepassingen	2.180
Smartwatches	33
FM-zenders	211
Gsm-toepassingen (smartphones / trackers / tablets)	204
Afstandsbesturing	152
Repeaters	20
Overige	4.646
TOTAAL	13.710

Douane

De controles die in samenwerking met de douanediens worden verricht, zijn van tweeërlei aard:

1. de controles van massa-import;
2. de controles van goederen die via het internet zijn aangekocht (direct bij de fabrikant of via een shoppingsite).

Wat de massa-import betreft, zijn 12.869 producten verboden voor invoer; de dienst heeft 151 controles verricht voor goederen die via het internet zijn aangekocht. Die operaties hebben geleid tot het opstellen van 361 processen-verbaal.

Type	
Speelgoed met radiobesturing	6.187
Bluetooth-toepassingen	1.202
Smartwatches	1.112
Gsm-toepassingen (smartphones/trackers/tablets)	121
Afstandsbesturing	50
Drones	3.297
Repeaters	25
Overige	875
TOTAAL	12.869

Controles besteld door een andere dienst van het BIPT

In 2017 is slechts één zo'n controle verricht: die op de naleving van de verplichting tot identificatie van de eindgebruiker van een prepaid kaart⁴¹.

In de loop van de eerste helft van 2017 zijn aldus tientallen controles uitgevoerd om zich ervan te vergewissen dat het koninklijk besluit correct wordt toegepast. Die controles hebben plaatsgehad in verschillende verkooppunten verspreid over het hele land. De mechanismen die worden gebruikt om de simkaarten van de operatoren te activeren via de website van deze laatsten zijn eveneens geverifieerd. Voor elke vastgestelde onregelmatigheid hebben de controleurs van het BIPT die de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie hebben, een proces-verbaal opgemaakt, dat vervolgens overgezonden is naar de bevoegde gerechtelijke autoriteiten.

⁴⁰ Richtlijn 2014/53/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake het op de markt aanbieden van radioapparatuur en tot intrekking van Richtlijn 1999/5/EG.

⁴¹ De reglementering die vastgesteld is bij het koninklijk besluit van 27 november 2016 betreffende de identificatie van de voorafbetaalde kaarten, heeft de verplichting ingevoerd om gebruikers van voorafbetaalde kaarten te identificeren; het gaat om een van de maatregelen om het terrorisme te bestrijden.





VERSLAG OVER DE HORIZONTALE DIENSTEN

Deze rubriek stelt de meer regelmatige activiteiten van het BIPT voor (transversale ondersteunende activiteiten, internationale activiteiten, verzoeningen, regelgevend werk) die bijdragen tot de vlotte werking van de organisatie en tot de vervulling van de vastgestelde doelstellingen.

4.1. DE DIENST GRIFFIE

De dienst Griffie omvat het secretariaat van de Raad (dat de Raad als college steun verleent), de dienst Factage (die de binnenkomende en uitgaande post behandelt) en de dienst "Organisatiebeheersing/Interne controle", die verantwoordelijk is voor de organisatiebeheersing, de coördinatie van de uitvoering van de interne controle en het processenbeheer. In 2017 heeft de dienst zijn inspanning voortgezet voor een vereenvoudiging en een automatisering onder de strategische as "administratieve efficiëntie" van het strategisch plan.

Wat de automatisering betreft heeft de Griffie zich beziggehouden met de uitbreiding en de optimalisering van het systeem voor elektronisch documentenbeheer. In dat kader heeft de dienst tot taak de aanpassingen voor te stellen, te begeleiden, te testen en door te voeren. Bovendien gebruikt de Griffie sedert 2015 een programma om elektronisch te stemmen in overeenstemming met het koninklijk besluit van 19 april 2014 betreffende het huishoudelijk reglement van de Raad van het BIPT. De Griffie onderzoekt de correcte toepassing ervan, zowel op het vlak van de werkingsregels als op het stuk van de termijnen betreffende de publicatie van de besluiten en adviezen.

Naast de reeds geciteerde taken zorgt de Griffie voor de verdeling van de parlementaire vragen, de behandeling van de verzoeken om inzage in de administratieve dossiers (krachtens de wetgeving betreffende de openbaarheid van bestuur), de voorbereiding en follow-up van de Raadszittingen (agenda, planning, nota's, verbintenissen en communicatie), de organisatie van het nemen van besluiten via elektronische stemming, de inventarisatie van de antwoorden op de (voorafgaande) raadplegingen en vragenlijsten, alsook het bijhouden van diverse synoptische lijsten (onder andere de besluiten, de adviezen en de mededelingen van de Raad, de delegaties die worden gegeven op basis van artikel 16, tweede en derde lid, van de wet betreffende het statuut van het BIPT).

Tot slot verzorgt de Griffie het secretariaat van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie.

De ambitie van de Griffie is nog altijd dezelfde: een waardevol beheersinstrument vormen ten dienste van de Raadsleden en van de hele organisatie.

Wat de organisatiebeheersing en interne controle betreft is 2017 gekenmerkt door de voorbereiding van het strategisch plan 2017-2019 en van het werkplan 2017. Dat is aangevuld met een update van de strategische risico's en van de te ondernemen acties; de dienst is verantwoordelijk voor de follow-up en het opstellen van de rapporten ter zake. De actieplannen met betrekking tot de interne controle, de nieuwe aandachtspunten en de in gebreke zijnde schuldenaars zijn verder gevolgd. De langetermijnacties in verband met de voornaamste integriteitsrisico's zijn gedefinieerd en het verslag over de kortetermijnacties is afgewerkt. De acties voor het risicobeheer in verband met de integriteit van de prioritaire diensten zijn gevolgd en er is een nieuwe analyse gelanceerd.

Verskillende tips en aanbevelingen zijn meegedeeld binnen de organisatie, onder andere een model voor de projecten en suggesties met betrekking tot de waarden van het BIPT.

Eind 2017 zijn de voorbereidingen begonnen met het oog op een nieuw LEAN-project in het kader waarvan de workshops zullen plaatsvinden in 2018. De actiepunten die uit de vorige LEAN-oefening voortvloeiden, zijn voortgezet.

Wat het processenbeheer betreft is een eerste belangrijke stap gezet in de digitalisering van de verschillende operationele diensten die in contact treden met de burger. De ambtenaren van het BIPT die de vergunningen voor radioamateurs behandelen, gebruiken voortaan een beter presterend programma dat de tand des tijds trotseert en dat de grondslag legt voor de verdere digitalisering van andere diensten van het BIPT. Andere voordelen van dit programma zijn de centralisatie van alle "klanten" (burgers en ondernemingen) in één enkele databank en het gebruik van uniforme werkmethodes onder verschillende diensten.

4.2. DE DIENST COMMUNICATIE

De dienst heeft verdere inspanningen geleverd om te zorgen voor een efficiënte en kwalitatief hoogstaande communicatie met de belanghebbende partijen. Het strategisch plan 2017-2019 en het werkplan 2017, alsook het jaarverslag 2016 zijn voorgesteld aan de stakeholders en gepubliceerd; er zijn 26 persberichten verspreid om te berichten over de actualiteit en om de acties van het BIPT toe te lichten. Alle verzoeken om informatie vanwege de persorganen zijn terechtgekomen bij de woordvoerder; de vragen die gesteld zijn via de telefoon, via de post of e-mail zijn zo snel mogelijk behandeld. De site is constant bijgewerkt en de dienst heeft erop toegezien dat de meest relevante informatie doorgegeven werd via zijn LinkedIn- en Twitter-accounts.

De dienst Communicatie stelt als ondersteunende dienst een interne nieuwsbrief op, verspreidt interne mededelingen en draagt bij tot de taken van de operationele diensten via nalezingen en raadgevingen in verband met de formulering van de berichten die het BIPT wenst te verspreiden.

4.3. DE VERTAALDIENST

De vertaaldienst staat ten dienste van alle BIPT-medewerkers en heeft inmiddels al jarenlang kennis opgebouwd. Daarvoor wordt een vertaalondersteunend programma gebruikt. De aanvragen voor vertaling of revisie worden ingediend via een specifieke module van het systeem van elektronisch documentenbeheer.

Het takenpakket van de dienst bestaat uit

- de vertaling van algemene, economische, juridische en technische teksten in vier talen (Frans, Nederlands, Engels en Duits);
- kwaliteitscontrole: revisie van de interne en externe websites en van tal van publicaties (briefwisseling, e-mails of interne nota's, persberichten, adviezen, (marktanalyse)besluiten, raadgevingen, ...);
- advies van taalkundige aard.

4.4. DE IT-DIENST

De dienst biedt over de hele lijn assistentie via computer om tegemoet te komen aan de verschillende IT-behoefte van het BIPT. De voornaamste taken zijn het beheer van de IT-apparatuur en de software, het onderhoud van de netwerken, de ontwikkeling en tenuitvoerbrenging van softwarematige oplossingen alsook het beheer van de IT-projecten.

De IT-helppesdesk helpt de gebruikers verschillende software- of hardwareproblemen op te lossen; hij zorgt ook voor het netwerkbeheer, wat betreft de servers, de websites, het intranet, de aansluitingen, de beveiliging en de databanken. Hij zorgt ook voor het onderhoud van de bestaande toepassingen.

Tijdens het afgelopen jaar was het beleid van de IT-dienst gericht op de ondersteuning van de volgende projecten:

1. analyses met het oog op de vernieuwing van de website van het BIPT;
2. start van het werk in verband met de modernisering en automatisering van de tariefvergelijker;
3. analyses met het oog op de migratie van de huidige tool voor elektronisch documentenbeheer naar een oplossing die sterker presteert;
4. vernieuwing van het LAN-netwerk;
5. onderhoud en verbetering van de veiligheid (update van de firewalls, lering getrokken uit de veiligheidsaudits);
6. uitbreiding van de opslagcapaciteit van het netwerk;
7. vervanging van het koelingsstelsel van het serverlokaal;
8. lancering van een haalbaarheidsstudie over een gedeeltelijke of volledige migratie van de IT-infrastructuur naar de GCloud.

4.5. DE DIENST HUMAN RESOURCES, PERSONEEL EN OPLEIDINGEN

Het personeelsbeleid bij het BIPT dient op de eerste plaats de strategische as "Een aantrekkelijke werkgever en een sterk presterende regulator zijn". Dat heeft zich concreet geuit in de volgende dossiers.

Aanwervingen in de niveaus A en C

In 2017 zijn veertien nieuwe ambtenaren bij de regulator beginnen werken. In niveau A waren dat drie ingenieurs en vijf adviseurs met een opleiding als econoom, jurist of vertaler. In niveau C zijn vier nieuwe administratieve ambtenaren aangeworven, waaronder twee medewerkers voor de receptie; twee technici hebben de technische diensten versterkt.

Bevordering naar niveau B

De eerste geslaagde voor het bevorderingsexamen tot de graad van administratief sectiechef dat eind 2016 had plaatsgevonden, is in die graad bevorderd op 1 juli 2017.



Herziening van het evaluatiesysteem

In het najaar van 2017 heeft de Raad van het BIPT aan het Overlegcomité een voorstel voor een herziening van het systeem gedaan. Een peiling onder de evaluatoren had namelijk doen blijken dat zij het huidige systeem niet helemaal overhoop wilde gooien, maar dat ze enkele aanpassingen wel nodig vonden; dat ontwerp van tekst wilde voornamelijk het evaluatiesysteem dichter doen aansluiten bij de concreet uit te voeren taken enerzijds, en anderzijds een directer verband leggen met het strategisch plan en het werkplan. De onderhandelingen daarover zullen in 2018 worden voortgezet.

360° feedback

In 2017 heeft het BIPT in een proefproject de nieuwe tool voor 360° feedback⁴² getest van de FOD BOSA (Beleid en Ondersteuning). Elf teamhoofden hebben op vrijwillige basis deelgenomen aan die oefening en konden op die manier ontdekken wat hun sterke punten zijn of de punten waaraan ze volgens hun collega's, hun chef of hun klanten moeten werken. Nadat dit initiatief positief was onthaald, is besloten om dat project in 2018 uit te breiden naar alle medewerkers van de niveaus A en B die geïnteresseerd zijn.

Opleiding

De meest relevante acties inzake opleiding voor 2017 waren:

- het einde van de breed opgezette opleiding die aangevat was in 2016 om het personeel ertoe te brengen zich te vervolmaken in het gebruik van het Excelprogramma;
- een opleiding op het gebied van "kostenmodellen", waardoor alle personeelsleden die dat nodig hadden de noodzakelijke grondbeginselen op dat gebied konden aanleren;
- een opleiding ter attentie van sommige economen, juristen of ingenieurs - en met name de personeelsleden die pas aangeworven waren bij de dienst Markt - met als doel hun kennis op het gebied van economische regulering te ontwikkelen;
- een opleiding communicatie voor de leden van de Raad;
- een aantal specifieke technische opleidingen voor de ingenieurs van de dienst Markt;
- specifieke opleidingen inzake netwerkveiligheid voor de ingenieurs van de dienst "Netsec";
- tot slot, diverse workshops met interne sprekers over diverse technische of administratieve aangelegenheden.

Deze opleidingen zijn aangevuld met talrijke andere acties van kleinere omvang, want het beleid van de dienst Opleiding bestaat erin om het meest gepaste antwoord te bieden op elke behoefte tot opleiding die vastgesteld wordt, of het nu gaat om een behoefte die verband houdt met een persoon, met een dienst of met een functie bij het BIPT. Daarenboven is er qua vorm een ruime waaier van opleidingsacties ingesteld om aan die behoeften te voldoen: het kan gaan om opleidingen in de klas, om conferenties of om onlineopleidingen. In totaal zijn 486 mandagen opleiding georganiseerd in 2017, wat neerkomt op 2,2 mandagen per voltijds equivalent.

⁴² De 360° feedback is een analysemethode waarmee de (algemene en technische) vaardigheden en het gedrag van een deelnemer kunnen worden beoordeeld. Ze is gebaseerd op een enquête onder de verschillende doelgroepen in de rechtstreekse werkomgeving van de deelnemer (interne/externe klanten, medewerkers, chef, collega's).

4.6. DE DIENST INTERNATIONALE BETREKKINGEN

Het algemene regelingskader van de elektronische communicatie en, in toenemende mate, de regulering van de postdiensten, wordt bepaald op Europees niveau via richtlijnen, verordeningen, besluiten, aanbevelingen, enz. De IRG (*Independent Regulators Group*), BEREC (*Body of European Regulators of Electronic Communications*) en de ERGP (*European Regulators Group for postal services*) eisen een sterke betrokkenheid van het BIPT als regelingsinstantie, gelet op de grote impact die het werk van deze verschillende regelingsorganisaties heeft op de strategische voorbereidingen op Europees niveau. De deelname van het BIPT dient om de specifieke nationale omstandigheden naar voren te brengen. Hieronder vindt u een herhaling van de doelstellingen nagestreefd door de organisaties waarmee het BIPT samenwerkt als regulator enerzijds en als vertegenwoordiger van de Belgische Staat anderzijds.

Het BIPT als regulator

De IRG en BEREC

De doelstellingen van de IRG zijn:

1. de samenwerking, de wederzijdse bijstand en de uitwisseling van informatie onder de nationale regelgevende instanties (NRI's);
2. de uitvoering en coherente toepassing van het Europese regelgevingskader voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten;
3. de uitwerking van "best practices" inzake regulering in de elektronische-communicatiesector;
4. een duurzame en daadwerkelijke mededinging op het vlak van het aanbod van elektronische-communicatienetwerken en -diensten in Europa;
5. de ontwikkeling van de Europese interne markt voor elektronische communicatie, de belangen van de burgers van de Europese lidstaten.

BEREC heeft tot doel:

- bij de NRI's de beste reglementaire praktijken te ontwikkelen en te verspreiden, zoals gemeenschappelijke benaderingen, methodes of richtsnoeren met betrekking tot de toepassing van het regelgevingskader van de Europese Unie;
- de NRI's te helpen op het gebied van de reglementering;
- adviezen uit te brengen over de ontwerpen van beslissing, aanbeveling en richtsnoer;
- rapporten op te stellen en advies te verstrekken in verband met de elektronische-communicatiesector;
- het Europees Parlement, de Raad en de Commissie, alsook de NRI's, bij te staan bij de verspreiding van goede praktijken.

BEREC heeft talrijke werkgroepen opgericht, waaraan het BIPT actief deelneemt. Het BIPT neemt ook deel aan de vier gewone vergaderingen die per jaar gepland zijn (een per kwartaal). De deliverables worden beschreven in het jaarlijkse werkplan van de IRG/BEREC en per werkgroep zijn "project requirement documents" opgesteld.

BEREC heeft in 2017 ook veel aandacht geschonken aan de vorderingen van het Europese project "Digital Single Market (DSM)⁴³", dat een van de tien politieke prioriteiten van de Europese Commissie vormt. Voor BEREC bestaat het voornaamste punt van de DSM uit de herziening van de reglementering met betrekking tot de elektronische communicatie. Op 14 september 2016 had de Europese Commissie haar voorstellen gepubliceerd met het oog op een "wetboek voor elektronische communicatie", dat een nieuw kader zal bieden, onder andere voor de regulering van de toegang, de bescherming van de consument, het spectrum, de universeledienstverlening en ten slotte het institutionele kader. Tijdens het jaar 2017 heeft BEREC geregeld korte technische documenten gepubliceerd met als doel een relevante expertise alsook concrete voorstellen voor amendementen te bieden aan de wetgevende instanties van de EU.

Bovendien heeft BEREC een nieuwe strategie op middellange termijn ontwikkeld voor de jaren 2018 tot 2020. Op 16 oktober 2017 heeft het 5e Stakeholder Forum plaatsgevonden met als hoofdthema's de stimulering van nieuwe investeringsmodellen en de aanmoediging voor de innovatie binnen een convergente markt.

ERGP

De ERGP moet het overleg, de coördinatie en de samenwerking tussen de onafhankelijke NRI's in de lidstaten organiseren, alsook tussen deze instanties en de Europese Commissie, om de interne markt van de postdiensten te consolideren en toe te zien op een coherente toepassing van Richtlijn 97/67/EG in alle lidstaten. De ERGP is aldus een overleg- en discussieorgaan tussen de postregulatoren en geeft adviezen aan de Europese Commissie op het gebied van postdiensten.

Het BIPT neemt deel aan vijf werkgroepen en aan een taskforce, die zich hebben gebogen over de volgende onderwerpen:

1. "Regulatory Accounting / Price Regulation";
2. "Implementation and Evolution of the USO⁴⁴";
3. "End-User Satisfaction and Monitoring of Market Outcomes";
4. "Cross-Border Parcel Delivery for E-Commerce Purposes";
5. "End-To-End Competition and Access Regulation";
6. "ERGP Effectiveness and Efficiency" (Task Force).

In 2017 hebben die groepen in totaal acht rapporten opgesteld (waarvan zeven externe). Het BIPT leidt in samenwerking met ANACOM, de Portugese regulator, de activiteiten van de groep "End-User Satisfaction and Monitoring of Market Outcomes"; in 2017 heeft die groep twee externe ERGP-rapporten en twee "flash reports" gepubliceerd.

⁴³ Digitale eengemaakte markt.

⁴⁴ Universal Service Obligation.

Het BIPT heeft in 2017 het voorzitterschap van de ERGP overgenomen en het is onder zijn leiding dat het werkprogramma 2018 van de ERGP is vastgelegd. Van dat programma, dat gebaseerd is op de strategie op middellange termijn voor de jaren 2017 tot 2019, worden acht concrete resultaten verwacht. Dat programma 2018 is aangenomen rekening houdende met een aantal bijzondere bijdragen vanwege de stakeholders die tijdens de raadplegingsfase ontvangen zijn.

Het werkprogramma 2018 van de ERGP draait rond drie verticale strategische pijlers (die de concepten van de Postrichtlijn weerspiegelen), namelijk:

1. bevordering van een duurzame universele dienst;
2. begunstiging van een concurrerende Europese interne postmarkt;
3. betrokkenheid en bescherming van de eindgebruikers.

Het document bevat ook een horizontale as: de verbetering van de efficiëntie van de ERGP. In 2018 zal Jack Hamande, Raadslid van het BIPT, de functie van voorzitter van de ERGP vervullen.

Internationale activiteiten van het BIPT als vertegenwoordiger van de Belgische Staat

Wereldpostvereniging (UPU)

Het BIPT vertegenwoordigt België in de Administratieve Raad van de Wereldpostvereniging als waarnemer. In 2017 heeft het BIPT zich blijven toeleggen op de ontwikkeling van de postregulering binnen de UPU.

Sedert het vorige Wereldcongres van september 2016 zit het BIPT in de Administratieve Raad alsook in de Raad voor postexploitatie. Het kan zich aldus vergewissen van de doorvoering van de nodige hervormingen van de UPU, zoals ze door het Wereldcongres van 2016 zijn goedgekeurd en verder zal het toezien op de bescherming van de belangen van België en van Europa in het algemeen. Het laatste jaar heeft België ook zijn aandacht gericht op het behoorlijke bestuur bij de UPU en op het toekomstige financieringsmodel van de UPU.

De Keniaanse regulator en het BIPT vervullen samen het gemeenschappelijke vicevoorzitterschap van Commissie 2 van de Administratieve Raad, die zich enerzijds toelegt op de universele dienst ("USO, Regulatory Affairs and Postal Regulation") en anderzijds op de algemene coördinatie van het halfjaarlijkse forum dat gewijd is aan de postale regulering. In 2017 hebben de stakeholders onder het Belgisch-Keniaanse gezag en in aanwezigheid van diverse experts, daar de impact van e-commerce op de postale reglementering aangeroerd en besproken.

CERP, het Europees Comité voor postregulering

Het BIPT heeft deelgenomen aan de activiteiten van het CERP. Het CERP spant zich in om voor een goede coördinatie te zorgen tussen zijn leden en tracht de inachtneming van het "communautaire acquis" te bevorderen. Het BIPT heeft deelgenomen aan de plenaire vergadering in Madrid. De heer Vasquez, de Spaanse afgevaardigde, is daar aangewezen als voorzitter van de CERP voor een termijn van drie jaar.



Er is ook een levendig debat gehouden met als titel "How Could CERP Move Forward", dat uitgemond is in een vereenvoudiging van de organisatiestructuur, die in de tweede helft van 2017 van toepassing is geworden. Tijdens die plenaire zitting heeft het BIPT gefungeerd als moderator tijdens de sessie, getiteld "The Main Challenges after 26th UPU Congress, Especially on Reform of the UPU and Remuneration System". Onder de panelleden bevonden zich de adjunct-directeur-generaal van de UPU en afgevaardigden van PostEurop en van UPS.

Postal Directive Committee en andere activiteiten van de Europese Commissie⁴⁵

Het BIPT is de ontwikkelingen blijven volgen in het kader van de toepassing van de Postrichtlijn en heeft de enige vergadering bijgewoond die vorig jaar georganiseerd is. Het BIPT heeft daar het werkprogramma 2018 van de ERGP voorgesteld. Daarnaast ook een rapport met uitleg over de hoofdelementen van twee ERGP-studies: "ERGP Report on Quality of Service, Consumer Protection and Complaints" en "ERGP Report on Core Indicators for Monitoring the European Postal Market".

CEN, het Europees Comité voor normalisatie

Het BIPT heeft de plenaire vergadering bijgewoond van het technische comité CEN/TC⁴⁶ 331- Postal services van het CEN, het Europees Comité voor normalisatie. Het comité CEN/TC 331 harmoniseert de kwaliteitsnormen op Europees niveau. Deze normalisatie is onontbeerlijk om de interoperabiliteit tussen de diverse nationale netwerken en een efficiënte universeledienstverlening in de Europese Unie te waarborgen.

RSPG (Radio Spectrum Policy Programme) en RSC (Radio Spectrum Committee)

De internationale activiteiten inzake radiospectrum vormen een belangrijk onderdeel van de taak van de pool Toewijzingen van het BIPT. Het radiospectrum en de bijbehorende aangelegenheden overschrijden van nature de nationale grenzen. Dit aspect wordt nog versterkt door het streven naar een geharmoniseerd gebruik van het spectrum binnen Europa.

In het kader van de Europese Unie woont de pool Toewijzingen de vergaderingen bij en volgt hij de activiteiten van het RSC en het RSPG binnen het Directoraat-generaal (DG) "Connect" van de Europese Commissie. Het RSC komt vier keer per jaar bijeen in Brussel in de gebouwen van de Commissie, terwijl de plenaire vergadering van het RSPG drie keer per jaar bijeenkomt.

In 2017 heeft het RSPG de volgende aanbevelingen aangenomen:

- advies van het RSPG over een langetermijnstrategie voor de toekomstige spectrumbehoeften en het gebruik van de draadloze audio- en video-PMSE-toepassingen (21 november 2017);

- advies van het RSPG over de radiospectrumkwesties in verband met het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het Europees kader voor elektronische communicatie (7 februari 2017);
- tussentijds advies van het RSPG over de gemeenschappelijke politieke doelstellingen van de WRC-19 (7 februari 2017);
- advies over de spectrumgebonden aspecten van de intelligente vervoerssystemen (7 februari 2017);
- advies van de RSPG over de spectrumgebonden aspecten van het internet van de dingen (*Internet of Things - IoT*) (7 februari 2017).

In 2017 hebben de werkzaamheden van het RSC geleid tot de aanneming van de volgende uitvoeringsbesluiten van de Commissie:

- Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/191 van de Commissie van 1 februari 2017 tot wijziging van Besluit 2010/166/EU met het oog op de invoering van nieuwe technologieën en frequentiebanden voor mobiele communicatiediensten aan boord van vaartuigen (MCV-diensten) in de Europese Unie;
- Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1483 van 8 augustus 2017 tot wijziging van Beschikking 2006/771/EG inzake de harmonisatie van het radiospectrum voor gebruik door kortereafstandsapparatuur en tot intrekking van Beschikking 2006/804/EG.

COCOM

Het BIPT heeft als expert deelgenomen aan de werkzaamheden van het COCOM (*Communications Committee*).

Werkgroepen van de Raad

Het BIPT antwoordt op de specifieke technische vragen van de permanente vertegenwoordigers bij de Europese Unie in het kader van de elektronische communicatie en de postdiensten.

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)

Het BIPT heeft deelgenomen aan de werkgroep over het beleid inzake infrastructuur en communicatiediensten (GTPISC⁴⁷), via dewelke de OESO-leden (hoofdzakelijk regulatoren) nadenken over de tendensen van de digitale economie in de wereld.

⁴⁵ DG Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf

⁴⁶ TC : Technical Committee.

4.7. DE JURIDISCHE DIENST

De juridische dienst speelt een belangrijke rol bij de voorbereiding van de reglementering, bij de coördinatie van de geschillen en voor de juridische ondersteuning bij de akten van het BIPT. Deze functie bij het opstellen van de akten van de Raad versterkt de rechtszekerheid ervan.

Vorbereiding van de reglementering van de elektronische communicatie

Net als in de vorige jaren heeft het BIPT gewerkt aan de verbetering van wet- en regelgevende teksten. Er zijn verschillende reglementaire teksten aangenomen ter uitvoering van de WEC en van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector.

Op wetgevend vlak werden gepubliceerd:

- de wet van 5 mei 2017 betreffende de audiovisuele mediadiensten in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad (BS 23.05.2017);
- de wet van 31 juli 2017 houdende diverse bepalingen inzake elektronische communicatie (BS 12.09.2017).

Op regelgevingsniveau zijn ter uitvoering van de WEC en van de voormelde statuutwet gepubliceerd:

- het koninklijk besluit van 24 februari 2017 tot aanwijzing van de politiedienst bedoeld in artikel 19, § 1, tweede lid, 2°, van het koninklijk besluit van 27 november 2016 betreffende de identificatie van de eindgebruiker van mobiele openbare elektronische-communicatiediensten die worden geleverd op basis van een voorafbetaalde kaart (BS 9.03.2017);
- het ministerieel besluit van 8 mei 2017 waarbij de identificatiemethode voorgesteld door Carrefour Belgium N.V. overeenkomstig artikel 19, § 1, tweede lid, 2°, van het koninklijk besluit van 27 november 2016 betreffende de identificatie van de eindgebruiker van mobiele openbare elektronische-communicatiediensten die worden geleverd op basis van een voorafbetaalde kaart wordt toegestaan (BS 22.05.2017);
- het ministerieel besluit van 31 augustus 2017 waarbij de FOD Binnenlandse zaken, Dienst Vreemdelingenzaken, wordt aangewezen als overheid overeenkomstig artikel 9, tweede lid, van het koninklijk besluit van 27 november 2016 betreffende de identificatie van de eindgebruiker van mobiele openbare elektronische-communicatiediensten die worden geleverd op basis van een voorafbetaalde kaart (BS 11.09.2017);
- het ministerieel besluit van 22 december 2017 waarbij de identificatiemethode voorgesteld door Lycamobile BVBA overeenkomstig artikel 19, § 1, tweede lid, 2°, van het koninklijk besluit van 27 november 2016 betreffende de identificatie van de eindgebruiker van mobiele openbare elektronische-communicatiediensten die worden geleverd op basis van een voorafbetaalde kaart wordt toegestaan (BS 02.01.2018).

Bovendien is, ter uitvoering van de "rechtsmiddelenwet" van 17 januari 2003 betreffende de rechtsmiddelen en de geschillenbehandeling naar aanleiding van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, in 2017 voorbereid en gepubliceerd in 2018:

- het koninklijk besluit van 26 januari 2018 tot vastlegging van de procedure voor geschillenbeslechting vermeld in artikel 4 van de wet van 17 januari 2003 betreffende de rechtsmiddelen en de geschillenbehandeling naar aanleiding van de wet met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector (BS 08.02.2018).

Vorbereiding van de postale reglementering

De dienst Postmarkt van het BIPT heeft onder andere als opdracht de opportuniteit te beoordelen om het postale wettelijke en regelgevende kader aan te passen aan de marktontwikkelingen. Uitgaande van de vaststelling dat (1) sedert de aanneming ervan, meer dan 25 jaar geleden, de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven talrijke wijzigingen heeft ondergaan (2) na deze opeenvolgende wijzigingen de wet van 21 maart 1991, die de postsector regelt, een gebrek aan coherentie vertoont, heeft het BIPT het opportuun geacht om een voorontwerp van wet voor te bereiden die uitsluitend gewijd is aan de postdiensten. Op 19 oktober 2017 heeft de Raad van het BIPT een advies gepubliceerd over het wetsontwerp betreffende de postdiensten.

De wet van 26 januari 2018 betreffende de postdiensten (BS 09.02.2018) bevat voortaan de essentie van de relevante wetsbepalingen inzake postdiensten, die voordien vervat zaten in de wet van 21 maart 1991.

Coördinatie van geschillen en juridische ondersteuning

De coördinatie van geschillen

De juridische dienst van het BIPT coördineert de gerechtelijke procedures tegen voornamelijk de besluiten die door het BIPT zijn aangenomen. Geregeld wordt het BIPT ook verzocht de geschillen waarin de Belgische Staat betrokken is in verband met telecommunicatie of de postdiensten te volgen. Volgens de procedures kunnen er ook uitwisselingen plaatsvinden tussen het BIPT en andere instanties van de deelstaten of federale of Europese instanties.

De juridische dienst van het BIPT heeft de in de voorbije jaren ingediende bezwaren blijven voorbereiden; sommige van die bezwaren hebben het voorwerp uitgemaakt van beslissingen die in 2017 zijn geveld, met name:

1. Het Marktenhof heeft op 15 maart 2017 een arrest gewezen tot nietigverklaring van het besluit van de Raad van het BIPT van 25 augustus 2016 betreffende de wholesaletarieven voor gespreksafgiftediensten op het openbare telefoonnetwerk, verzorgd op een vaste locatie, volgend op de vorderingen die ingediend zijn door Proximus en 3Stars. Op basis van een nieuw kostenmodel had het BIPT de operatoren voor vaste telefonie een verlaging van de gespreksafgiftetarieven opgelegd. Het BIPT had echter voor dat ontwerpbesluit de

⁴⁷ Communication Infrastructure and Services Policy (CISP).



Belgische Mededingingsautoriteit niet geraadpleegd. Volgens het Marktenhof eist de Belgische wet nochtans zo'n raadpleging voor besluiten die verplichtingen die door een marktanalyse worden opgelegd, opleggen, doen naleven of wijzigen. Aangezien deze raadpleging een substantiële formele eis is, heeft het Marktenhof het aangevochten besluit geannuleerd.

2. Het Marktenhof heeft op 22 maart 2017 een arrest gewezen waarin akte wordt genomen van de afstand door Proximus van zijn bezwaar tegen het besluit van het BIPT tot goedkeuring en publicatie van bestek nr. 2016/APA/OTF " *One Time Fees*" en " *Isla Repair*".
3. Het Hof van Cassatie heeft op 23 maart 2017 een arrest gewezen waarbij de voorziening van Coditel en van AIESH wordt verworpen tegen het arrest van het hof van beroep van 13 mei 2015 waarbij de vorderingen tot nietigverklaring van vier op 1 juli 2011 door de CRC (Conferentie van de Regulators voor de elektronische-communicatiesector) aangenomen beslissingen betreffende de analyse van de markt voor televisieomroep, worden verworpen. Het Hof van Cassatie heeft geoordeeld dat alle middelen die voorgelegd zijn tegen het arrest van 2015 tekortschoten hetzij naar recht, hetzij in feite, waardoor het arrest in kwestie definitief wordt ten aanzien van de eisende partijen.
4. Het Marktenhof heeft op 19 april 2017 een arrest gewezen tot nietigverklaring van het besluit van de Raad van het BIPT van 20 mei 2014 tot het opleggen van een administratieve boete aan Belgacom wegens niet-naleving, voor het referentieaanbod WBA VDSL2, van de verplichting tot transparantie, na de vordering die Proximus had ingediend. Dat besluit, dat gebaseerd was op een marktanalyse van 2011, is vernietigd om procedurele redenen. Het marktanalysebesluit van 2011 betreffende de breedbandmarkten was immers nietig verklaard door het hof van beroep van Brussel. Om alle rechtsonzekerheid te vermijden heeft de CRC op 18 december 2014 een vernieuwingsbesluit van deze marktanalyse aangenomen, een besluit dat eveneens geannuleerd is door het hof van beroep op 29 juni 2016. Het Marktenhof heeft daarom vastgesteld dat het aangevochten besluit van 20 mei 2014 geen juridische grondslag meer had en heeft daarom het besluit vernietigd. Het BIPT heeft tegen dat arrest een voorziening in cassatie ingesteld.
5. Het Marktenhof heeft op 7 juni 2017 een arrest gewezen tot gedeeltelijke nietigverklaring van het besluit van de Raad van het BIPT van 8 augustus 2013 betreffende de analyse van markt 7 (aanbeveling 2003) en van markt 6 (aanbeveling 2007): minimumverzameling van huurlijnen (M7) en afgevend segmenten van huurlijnen op wholesaleniveau (M6), volgend op de vordering die Proximus had ingediend. Het hof heeft allereerst benadrukt dat er rekening moest worden gehouden met de scheiding der machten en met de beoordelingsruimte waarover de regulator bij zijn besluitvorming beschikt. Proximus verweet het BIPT fouten te hebben gemaakt in de substitutieanalyse betreffende de definitie van de markten, en meer bepaald de substitutie tussen producten met verschillende snelheden op de relevante markt, door alle producten in dezelfde markt onder te brengen. Volgens het hof heeft het BIPT daarbij geen duidelijke beoordelingsfout

gemaakt en heeft het daarom het besluit van het BIPT in zijn principes bevestigd. Een van de remedies die door het BIPT waren opgelegd doordat Proximus op de markt in kwestie een operator met een sterke machtspositie is, namelijk de toegang voor de OLO's tot de man holes, is evenwel door het hof vernietigd, dat van oordeel was dat dit gebaseerd moest zijn op de doelstellingen vastgesteld in de wet, zoals de bevordering van de concurrentie, en dat een opgelegde verplichting een specifiek probleem moet verhelpen, wat hier niet het geval was.

6. Het Marktenhof heeft op 25 oktober 2017 vier arresten gewezen tot nietigverklaring van de beslissingen van de CRC van 11 december 2013 en van 19 februari 2016 betreffende de wholesaletarieven voor de diensten voor toegang tot de kabelnetten in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, alsook op het Nederlandse taalgebied, op het Franse taalgebied en op het Duitse taalgebied. Het hof heeft niettemin de uitwerking van die beslissingen behouden voor een duur van 6 maanden. Het hof heeft eerst de beslissingen van 2013 geanalyseerd waarop de Europese Commissie commentaar had geleverd in verband met het in aanmerking nemen van een bestaande operator als referentie voor de kosten. Volgens de algemeen toepasselijke principes heeft het hof geoordeeld dat de CRC die opmerkingen had moeten volgen, of op z'n minst toch uitleggen en motiveren waarom zij die niet heeft gevolgd. Zonder die motivering heeft het hof geoordeeld dat de CRC haar plichten inzake ijver en motivering heeft verzuimd. De beslissingen van 2013 zijn dus nietig verklaard. Rekening houdende met het feit dat de beslissingen van 2016 deels een herziening van de vernietigde beslissingen van 2013 bevatten, is het hof op diezelfde basis ook van oordeel geweest dat de beslissingen van 2016 vernietigd moesten worden. Bovendien heeft het hof ermee rekening gehouden dat de beslissingen van 2016 gebaseerd waren op een marktanalysebesluit dat dateerde van 2011 en dus al sedert meer dan drie jaar aangenomen was, en dus niet meer kan worden gebruikt als juridische grondslag voor de aanneming van nieuwe uitvoeringsbesluiten volgens het hof. Ermee rekening houdende dat de nietigverklaring van deze beslissingen van 2013 en 2016 zonder tijdelijke uitvoeringsmaatregel vanuit het principe van rechtszekerheid onaanvaardbare gevolgen zou hebben, heeft het hof evenwel beslist om de werking van die beslissingen te behouden voor een periode van 6 maanden, tot april 2018, met name met het oog op het aannemen van een nieuwe marktanalyse betreffende de betrokken markten voor het jaar 2018.

Daardoor worden deze procedures definitief afgesloten.

De juridische dienst van het BIPT heeft ook nieuwe beroepen gevolgd, die allemaal in 2017 ingediend zijn:

1. Bpost heeft op 26 mei 2017 bij het Marktenhof een vordering tot nietigverklaring ingesteld tegen het besluit van het BIPT van 21 maart 2017 betreffende de analyse van het tariefvoorstel van bpost voor de volle stuktarieven voor het jaar 2017. Het Marktenhof heeft op 11 oktober 2017 een arrest gewezen waarin die vordering van bpost verworpen werd, met name met de vermelding dat het BIPT binnen het kader van zijn bevoegdheden en van de eraan toevertrouwde wettelijke opdracht is gebleven toen het de conformiteit van het tariefvoorstel van

bpost toetste aan het principe van de kostenoriëntering, en dat het BIPT dus geen machtsoverschrijding kan worden verweten. Het hof heeft ook benadrukt dat het BIPT krachtens de wet verplicht was om de gelijktijdige naleving van de betaalbaarheid en van de kostenoriëntering te controleren en dat die twee principes een aparte en op zichzelf staande betekenis hebben. Het hof heeft onderstreept dat het BIPT het begrip kostenoriëntering correct heeft geïnterpreteerd door te beschouwen dat deze verplichting zowel een ondergrens (prijs onder de kosten) als een bovengrens oplegde (buitensporige marge). Tot slot heeft het hof geoordeeld dat het wegens het zwijgen van de wetgever aan het BIPT toekwam om binnen de uitoefening van de beoordelingsbevoegdheid die de wet eraan heeft verleend, zelf de hoogte van de redelijke marge te bepalen die bpost mocht trekken uit het kleingebruikerspakket, en dat er aan het BIPT geen duidelijke beoordelingsfout kan worden verweten wat betreft de berekening van de marge die het BIPT heeft gemaakt en wat betreft de bepaling van de drempel waarboven de door bpost gevraagde marge voor het jaar 2017 als onredelijk moet worden beschouwd.

2. Gridmax en Citymesh hebben vorderingen tot schorsing en nietigverklaring ingesteld bij het Marktenhof tegen het besluit van het BIPT van 21 maart 2017 betreffende de verlenging van de gebruiksrechten van Broadband Belgium. Op 28 juni 2017 heeft het Marktenhof twee arresten gewezen waarbij het akkoord van het BIPT werd vastgesteld om het aangevochten besluit in te trekken en waarbij akte werd genomen van de afstand van de twee eisers.
3. Brutélé heeft op 3 juli 2017 bij het Marktenhof een vordering tot nietigverklaring ingesteld tegen het besluit van het BIPT van 27 april 2017 dat eraan een administratieve boete oplegde wegens niet-naleving van het niveau van specificatie van de gespecificeerde basisfactuur inzake elektronische communicatie. Er is een dossier voorbereid in 2017 en er wordt een arrest verwacht in de loop van 2018.
4. Nethys heeft op 3 juli 2017 bij het Marktenhof een vordering tot nietigverklaring ingesteld tegen het besluit van het BIPT van 27 april 2017 dat eraan een administratieve boete oplegde wegens niet-naleving van het niveau van specificatie van de gespecificeerde basisfactuur inzake elektronische communicatie. Er is een dossier voorbereid in 2017 en er wordt een arrest verwacht in de loop van 2018.
5. Viasat UK heeft op 22 juli 2017 bij het Marktenhof een vordering tot nietigverklaring ingesteld tegen het besluit van het BIPT van 29 juni 2016 betreffende de gebruiksrechten van Inmarsat Ventures Ltd voor complementaire grondcomponenten. Inmarsat Ventures Ltd is vrijwillig tussengekomen aan de zijde van het BIPT in het kader van die vordering. Het dossier is voorbereid in 2017 en er is een arrest gewezen op 14 maart 2018.
6. Verschillende Waalse gemeenten hebben de Belgische Staat gedagvaard voor gedwongen tussenkomst in het kader van geschillen met de BVBA Mosaic, de operator die op 22 mei 2013 een individuele postale vergunning heeft gekregen en deze onder de naam TBC-Post exploiteert. Die geschillen, op initiatief van de BVBA Mosaic, hebben betrekking op de problematiek van de postale overheidsopdrachten van de vervolgde gemeenten. Het BIPT heeft besloten om vrijwillig tussen te komen bij de Belgische Staat in het kader van die geschillen.

De juridische dienst van het BIPT heeft ook de uitvoering van de in 2014 toegewezen overheidsopdracht voor de follow-up van diverse dossiers inzake invordering van schulden aan het BIPT voortgezet.

De juridische ondersteuning bij de akten van het BIPT

De juridische dienst is betrokken bij het gehele besluitvormingsproces rond de ontwerpen die uitgaan van de verschillende diensten van het BIPT, in het bijzonder wat betreft de marktanalyses en de uitvoering van de besluiten. De dienst verstrekt ook adviezen of bezorgt analyses op eigen initiatief of in antwoord op interne vragen. De dienst is bijvoorbeeld betrokken bij de gunning van de overheidsopdrachten van het BIPT en ook bij de follow-up van de overheidsopdrachten in het algemeen.

4.8. DE DIENST BUDGET EN BOEKHOUDING

Het interne begrotingsbeleid beoogt de gezonde financiële structuur van het BIPT op soepele en functionele manier te beschermen, alle lopende verbintenissen te kunnen honoreren en zo, snel te kunnen reageren op veranderingen in prioriteiten. Het begrotingsbeleid is ook opgevat om de autonomie van het BIPT te garanderen.

De hoofdtaak van de dienst bestaat uit:

- de budgettaire planning (desgevallend ook met een meerjarenplan);
- de kritische follow-up van de uitvoering van de begroting, met een waarschuwende rol;
- de kritische financiële analyse van beleidsprojecten die een financiële repercussie hebben;
- de eventueel noodzakelijke aanpassing van de interne financiële procedures om beter een correcte uitvoering te garanderen.

De dienst Boekhouding waakt over de correcte inning van de inkomsten en over de betaling van de uitgaven na evaluatie. De dienst verwerkt de gegevens zodanig dat ze onmiddellijk een bron van nuttige informatie vormen voor het financiële beleid van het BIPT.

Zijn hoofdfuncties zijn:

- de correcte inning van de inkomsten en de precieze betaling van de uitgaven;
- het correcte beheer van de financiële rekeningen van het BIPT, zowel qua inkomsten als wat de uitgaven betreft;
- de boekhoudkundige controle van de financiële verrichtingen;
- het opstellen van de jaarrekening van het BIPT.

Meer bepaald wil het financiële beheer van het BIPT ook zorgen voor een automatische link tussen het aankoopbeleid en de financiële verbintenissen enerzijds en de financiële controle dat daarop betrekking heeft anderzijds.



5

FINANCIËLE STAAT EN JAARREKENING

5.1. HET BIPT EN DE OMBUDSDIENSTEN

Hieronder staan de rekeningen van het BIPT en die van de twee ombudsdiensten. De ombudsdiensten zijn onafhankelijke instanties die opgericht zijn om klachten van consumenten tegenover de operatoren van de betrokken sectoren te behandelen; de rol van het Instituut beperkt zich tot de beschikbaarstelling van personeel aan deze twee instanties en tot een logistieke ondersteuning voor aankopen, boekhouding en budget.

BOEKHOUDING VAN HET BIPT - 2017

INKOMSTEN	euro	UITGAVEN	euro
Terugbetalingen	153.698	Personeel	25.406.740
Vergunnings- en controlerechten voor private radioverbindingen	20.632.076	Werving	6.006.474
Publieke licentierechten	43.221.762	Investeringsuitgaven	1.128.645
Post	2.909.157	Overkoepelende organisaties	1.676.484
Varia	53.066	Thesaurie	73.452.078
Prestaties voor derden	13.140	CF/RT	2.564.999
TOTAAL	66.982.899	TOTAAL	110.235.420

In 2017 liggen de inkomsten iets lager dan in 2016 (€ 1,8 miljoen). Dat wordt verklaard door dalende rechten voor privéradiocommunicatie, een gevolg van een tariefaanpassing.

Op het vlak van de uitgaven stijgen de personeelskosten, wat komt door het feit dat de maand december opnieuw is meegeteld in het lopende begrotingsjaar. Daardoor zijn in 2017, 13 maanden betaald.

De storting in de Schatkist die in 2017 is gedaan, was aanzienlijk en eenmalig hoger dan gewoonlijk; in de voorgaande jaren kon een definitieve afrekening worden gemaakt in het bedrag dat in de Schatkist moest worden gestort.

BOEKHOUDING VAN DE OMBUDSDIENST VOOR DE POSTSECTOR - 2017

INKOMSTEN	euro	UITGAVEN	euro
Terugbetalingen	--	Personeel	1.655.080
Prestaties voor derden (bijdrage van de sector)	1.794.319	Werving	173.420
		Investeringsuitgaven	90.227
		Overkoepelende organisaties	300
TOTAAL	1.794.319	TOTAAL	1.919.026

BOEKHOUDING VAN DE OMBUDSDIENST VOOR TELECOMMUNICATIE - 2017

INKOMSTEN	euro	UITGAVEN	euro
Terugbetalingen	81.669	Personeel	2.059.715
Prestaties voor derden (bijdrage sector)	2.224.855	Werking	273.000
Overige	22.967	Investeringsuitgaven	54.726
		Overkoepelende organisaties	300
TOTAAL	2.329.491	TOTAAL	2.387.741

5.2. JAARREKENING VAN DE UNIVERSELEDIENSTFONDSEN

Er zijn geen universele fondsen geactiveerd.

6.1. BALANS VAN HET WERKPLAN 2017

6

BIJLAGEN

STRATEGISCHE AS "CONCURRENTIE"	
1. Bevorderen van duurzame concurrentie en investering	
Monitoring van de elektronische-communicatiemarkt	Fiche uitgevoerd
Publicatie van een postobservatorium 2016	Fiche uitgevoerd
Modernisering van de secundaire postale reglementering	Fiche uitgevoerd
Markt voor mobiel-gespreksafgifte	Fiche uitgevoerd
Markt voor vast-gespreksafgifte	Fiche uitgevoerd
Toegang en gespreksopbouw vaste telefonie	Fiche uitgevoerd
Marktanalyse wholesaletoeegang tot de breedband- en omroepnetwerken	Fiche uitgevoerd
Bijwerken van de referentieoffertes van de kabelaanbieders in verband met de compatibiliteit van modems	Fiche uitgevoerd
Bepalen van <i>One-Time Fees</i>	Fiche uitgevoerd
Ontwikkelen van een instrument voor het aantonen van price squeeze	Fiche uitgevoerd

2. De innovatie stimuleren	
Verslag over het toezicht in België op de verordening "Netneutraliteit"	Fiche uitgevoerd
Analyse van de belemmeringen voor de ontwikkeling van e-commerce en transparantie van de tarieven inzake postpakketten	Fiche uitgevoerd

STRATEGISCHE AS "GEBRUIKERS"	
1. Bijdragen tot transparante informatie aan de gebruikers en sociale inclusie bevorderen	
Informatie over het gemakkelijker veranderen van vaste operator of van bundel "Easy Switch"	Fiche uitgevoerd
Vergelijkende internationale prijzenstudie betreffende het prijsniveau van de elektronische-communicatiediensten in de particuliere markt	Fiche niet uitgevoerd
Vergelijkende internationale prijzenstudie betreffende het prijsniveau van de elektronische-communicatiediensten in de zakelijke markt	Fiche uitgevoerd
Nationale tariefvergelijking van de elektronische-communicatiediensten	Fiche in uitvoering
Onlineoverzicht van de postale punten	Fiche uitgevoerd
Prijsvergelijker van de elektronische-communicatiediensten	Fiche in uitvoering
Kwaliteitsbarometer van de elektronische-communicatiediensten	Fiche uitgevoerd
Controle op de naleving van de artikelen 122 en 123 WEC	Fiche in uitvoering
Enquête over de perceptie van de werking van de elektronische-communicatiemarkt	Fiche uitgevoerd
Controle van de inachtneming van het postale reglementaire kader	Fiche uitgevoerd
Klantentevredenheidsenquête van bpost en het nazicht hiervan	Fiche in uitvoering
Verbetering van de terbeschikkingstelling van de abonneegegevens aan de aanbieders van telefoongidsen en telefooninlichtingendiensten	Fiche uitgevoerd
Controle van de prijzen van de producten die tot de universele postdienst behoren	Fiche uitgevoerd
Impactstudie van de regels voor bescherming van de consument	Fiche uitgevoerd

2. Zorgen voor een betrouwbare omgeving	
De transparantie in verband met de kwaliteit van de mobiele netwerken verbeteren	Fiche in uitvoering
Kritieke infrastructuren	Fiche uitgevoerd
Crisis response process optimaliseren	Fiche uitgevoerd
Verbeteren van de dekkingskwaliteit van de mobiele netwerken in de grensstreken	Fiche uitgesteld

STRATEGISCHE AS "SCHAARSE MIDDELEN"	
1. Schaarse middelen beheren	
Vorbereiding veiling van 700 MHz	Fiche in uitvoering
Aanpassing van het nummerplan aan de langetermijnontwikkelingen op de markt	Fiche uitgevoerd
Publicatie van een mededeling voor introductie van 5G	Fiche in uitvoering
Refarming van de luchtvaartbanden op basis van 8,33 kHz	Fiche uitgevoerd
Vorbereiding veiling 2G- en 3G-frequentiebanden	Fiche in uitvoering

STRATEGISCHE AS "EFFICIËNTE WERKING"	
1. Een toegankelijke werking verzekeren	
Doeltreffende communicatie met alle stakeholders	Fiche uitgevoerd
Hernieuwing van de website van het BIPT	Fiche in uitvoering
Dienst Maritiem en dienst Luchtvaart	Fiche uitgesteld
Dienst Radioamateurs	Fiche in uitvoering
Medewerking in organen voor nationaal en internationaal overleg	Fiche uitgevoerd

2. Een aantrekkelijke werkgever zijn	
Intern werkplan	Fiche uitgevoerd



6.2. VERSLAG OVER DE CONTROLE BEDOELD IN ARTIKEL 21 VAN DE WET VAN 17 JANUARI 2003

Deze bepaling beoogt het geval waarin het BIPT over aanwijzingen beschikt dat er een inbreuk is op de wetgeving of de reglementering waarvan het Instituut de naleving controleert of op de besluiten die het Instituut neemt ter uitvoering van deze wetgeving of reglementering.

1. Op 17 oktober 2017 heeft het BIPT aan Lycamobile een boete opgelegd van € 25.000 wegens schending van de roamingregels. Door zijn roaming-klienten ertoe te verplichten gebruik te maken van het dure tariefplan "Pay as You Go" had Lycamobile de facto een toeslag voor roaming opgelegd. Welnu, sedert 15 juni 2017 mochten de tarieven voor roaming binnen de EU niet meer verschillen van de nationale tarieven. De communicatie in andere EU-lidstaten moet bijgevolg onderworpen zijn aan het nationale tarief. Er zijn twee uitzonderingen op dat principe: de operatoren mogen gebruikslimieten vastleggen om misbruik te voorkomen. De operatoren mogen ook een vrijstelling vragen wanneer het afstemmen van de roamingtarieven op de nationale tarieven voor hen een werkelijk en ernstig probleem vormt. Lycamobile heeft echter geen beroep gedaan op die uitzonderingen; het BIPT heeft integendeel vastgesteld dat Lycamobile zijn klienten die gebruikmaakten van roaming in de EU niet de gebruikelijke Belgische tarieven aanrekende, maar wel de tarieven die door Lycamobile worden toegepast voor "Pay as You Go" en dat dit plan het enige was bij Lycamobile waarmee roaming mogelijk was. "Pay as You Go" is echter duurder gebleken dan de andere aanbiedingen van Lycamobile; daardoor hebben de klienten van Lycamobile een heel wat hoger bedrag moeten betalen voor roaming dan voor hun nationale gesprekken. Dat druist in tegen de Europese reglementering ter zake.
2. Hoewel herhaaldelijk door het BIPT te zijn geweest op de onregelmatigheid van zijn roamingtarieven heeft Lycamobile pas half september gereageerd, na zijn klienten te hebben onderworpen aan roamingtarieven die niet strookten met de van kracht zijnde wetgeving. Na de operator mondeling en schriftelijk te hebben gehoord heeft het BIPT deze veroordeeld tot het betalen van een boete. Half september heeft Lycamobile zijn roamingtarieven gewijzigd. Dat verandert echter niets aan het feit dat de Lycamobile-klienten gedurende de zomerperiode onderworpen zijn aan roamingtarieven die niet voldeden aan de van kracht zijnde wetgeving. Bijgevolg hebben die aanpassingen geen invloed gehad op het besluit van het BIPT betreffende het opleggen van een boete.
3. Op 28 november 2017 heeft het BIPT Lycamobile veroordeeld tot een administratieve boete van € 12.500 wegens gebrek aan medewerking met de Ombudsdienst voor telecommunicatie. Nadat de Ombudsdienst voor telecommunicatie en het BIPT de operator schriftelijk ertoe hadden aangespoord om de klachten die bij de ombudsman waren ingediend au sérieux te nemen en die op gepaste wijze te behandelen, heeft het BIPT eind juni een lijst van 13 recente dossiers ontvangen (dus van na het schrijven van het BIPT), waaruit

bleek dat de medewerking met de ombudsdienst nog ondermaats was. Het BIPT heeft de operator daarop in gebreke gesteld wegens niet naleving van de artikelen 136 van de WEC en 43bis, § 5, van de wet van 21 maart 1991, aangezien Lycamobile niet antwoordde op de klachten bij de ombudsdienst en omdat de operator in een aantal dossiers niet de verplicht geworden aanbevelingen uitvoerde. Lycamobile heeft verklaard dat de klachten terechtgekomen waren bij de verkeerde dienst en bijgevolg niet waren behandeld. Het BIPT heeft dat standpunt niet gevolgd: het staat Lycamobile vrij om zelf zijn interne werking te kiezen, waaronder ook de behandeling van de klachten. Wanneer een persoon of een organisatie contact opneemt met Lycamobile via een geldig adres, of dat nu een fysiek adres is of een e-mailadres dat ontegenzeggelijk toebehoort aan Lycamobile, dan is het de verantwoordelijkheid van Lycamobile om erop toe te zien dat het schrijven in kwestie terechtkomt bij de juiste persoon of bij de bevoegde dienst en naar behoren wordt behandeld. De medewerking met de bevoegde instanties, hetzij het BIPT hetzij de ombudsdienst, mag niet afhankelijk zijn van de interne organisatie van een operator. Het gaat integendeel om een wettelijke verplichting die op elke operator rust en die daarom in acht moet worden genomen. In die zin is het dus ondenkbaar dat een operator zich op zijn interne organisatie kan baseren om het niet of gebrekkig antwoorden op brieven en e-mails te rechtvaardigen. Om die redenen is er een administratieve boete ten bedrage van € 12.500 opgelegd.

4. Op 27 april 2017 heeft het BIPT een boete van € 136.800 opgelegd aan VOO omdat het op zijn maandelijkse facturen voor vast breedbandinternet het verbruikte internetdatavolume niet vermeldde. Dat was gebleken tijdens een controle door het BIPT van de facturen van Brutélé en Nethys, die allebei het aanbod van VOO op de telecommunicatiemarkt verkopen. Sinds 1 februari 2014 moeten de telecomoperatoren het internetdatavolume vermelden op elke factuur die geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op internettoegangsdiensten (artikel 4/1 van het ministerieel besluit van 12 november 2009 inzake de "basisfactuur"). Ondanks de duidelijke wettelijke verplichting is bij een controle gebleken dat VOO deze vermelding niet opnam op zijn facturen voor vast internet wanneer een abonnee binnen de grenzen van het toegestane internetvolume bleef of wanneer hij een "onbeperkt" internetaanbod genoot. Een eenvoudige vermelding van het opgebruikte volume op de webpagina van de klant van de operator is voor het BIPT niet voldoende om zich naar de wettelijke verplichting te schikken. De wettelijke verplichte informatie die moet worden verstrekt op de factuur is nuttig voor de consument om de juiste keuze te kunnen maken inzake zijn internetaanbod. Dat is ook het geval in het kader van een "onbeperkt" internetdatavolume omdat er misschien internetaanbiedingen bestaan die een beperkt datavolume omvatten, tegen een lagere prijs, die aan de behoeften van de gebruiker zouden kunnen beantwoorden. Met name rekening houdende met de lange duur van de inbreuk heeft het BIPT een boete opgelegd van € 96.800 aan Nethys (dat een groot deel van het Waalse grondgebied bedient) en een boete van € 40.000 aan Brutélé (voornamelijk actief in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

5. Identieke of soortgelijke tekortkomingen zijn ook vastgesteld bij twee andere operatoren: het gaat om SFR (ook daar een inbreuk sedert 1 februari 2014) en Orange Belgium (in verband met zijn aanbod voor vast internet dat gelanceerd is in september 2016 en dat de netwerken van de kabeloperatoren gebruikt). In twee besluiten van 12 oktober 2017 heeft het BIPT een boete van € 25.000 opgelegd aan SFR en een boete van € 10.000 aan Orange Belgium.

Alle operatoren hebben ook moeten aantonen dat ze de nodige acties ondernomen hadden om zich te schikken naar de wettelijke verplichting. Dat was wel degelijk het geval.

6.3. LIJST VAN DE IN 2017 AANGENOMEN EN GEPUBLICEEERDE DOCUMENTEN

Datum	Titel
BESLUITEN	
26-12-2017	Besluit tot opheffing van het besluit van 11 juli 2007 tot vaststelling van richtsnoeren met betrekking tot de beoordeling van price squeeze
14-12-2017	Besluit betreffende de drempels en modaliteiten voor kennisgeving van veiligheidsincidenten binnen de sector elektronische communicatie
17-10-2017	Besluit tot het opleggen van een administratieve boete aan Lycamobile wegens het niet naleven van artikelen 6bis en 6sexies, lid 3 van de Roamingverordening
12-10-2017	Niet-vertrouwelijke versie van het besluit betreffende het opleggen van een administratieve boete aan Coditel Brabant BVBA wegens niet-naleving van artikel 4/1 van het ministerieel besluit van 12 november 2009 tot vaststelling van het niveau van specificatie van de basisfactuur betreffende elektronische communicatie
12-10-2017	Niet-vertrouwelijke versie van het besluit betreffende het opleggen van een administratieve boete aan Orange Belgium NV wegens het niet-naleven van artikel 4/1 van het ministerieel besluit van 12 november 2009 tot vaststelling van het niveau van specificatie van de basisfactuur betreffende elektronische communicatie
03-10-2017	Besluit betreffende de technische en operationele voorwaarden voor mobiele-communicatiediensten aan boord van vaartuigen
26-09-2017	Besluit betreffende de oplijsting en indeling van producten en diensten verstrekt door de universeledienstaanbieder voor het jaar 2015
26-09-2017	Besluit met betrekking tot radio-interfaces B08 (1 tot 4), B09 (1 tot 5), B12 (1 tot 7), D01-01, D02 (1 tot 27) en D03 (1 en 2) en de opheffing van radio-interface B10-13
11-09-2017	Besluit betreffende het naast elkaar bestaan van de 4G-operatoren in de 2500-2690 MHz-band en de radars in de 2700-2900 MHz-band
14-07-2017	Niet-vertrouwelijke versie van het besluit betreffende het opleggen van een administratieve boete aan Citymesh NV wegens niet-naleving van het besluit van de Raad van het BIPT van 7 mei 2015
14-07-2017	Besluit betreffende de mogelijkheid tot het factureren door Mundio Mobile van retailroamingtoeslagen op basis van artikel 6 quater van de verordening nr. 531/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2012
27-06-2017	Besluit betreffende de intrekking van het besluit van 21 maart 2017 betreffende de verlenging van de gebruiksrechten van Broadband Belgium
26-05-2017	Marktanalyse mobiele terminatie (2017)
24-05-2017	Besluit betreffende de mogelijkheid voor Nethys om een toeslag aan te rekenen krachtens artikel 6 quater van verordening (EU) nr. 531/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni



	2012 betreffende roaming op openbare mobielecommunicatienetwerken binnen de Unie, zoals gewijzigd door verordening (EU) nr. 2015/2120 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015
02-05-2017	Besluit betreffende de mededeling van de snelheid van een vaste of mobiele breedbandverbinding
02-05-2017	Besluit betreffende de technische en operationele voorwaarden voor mobiele-communicatiediensten aan boord van luchtvaartuigen
27-04-2017	Niet-vertrouwelijke versie van het besluit betreffende het opleggen van een administratieve boete aan Nethys wegens niet-naleving van artikel 4/1 van het ministerieel besluit van 12 november 2009 tot vaststelling van het niveau van specificatie van de gespecificeerde basisfactuur inzake elektronische communicatie
27-04-2017	Niet-vertrouwelijke versie van het besluit betreffende het opleggen van een administratieve boete aan Brutélé wegens niet-naleving van artikel 4/1 van het ministerieel besluit van 12 november 2009 tot vaststelling van het niveau van specificatie van de gespecificeerde basisfactuur inzake elektronische communicatie
25-04-2017	Vergunning voor de verstrekking van audiovisuele mediadiensten - Canal Maroc 1
10-04-2017	Besluit betreffende de gebruiksrechten van Broadband Belgium in de 10,5 GHz-frequentieband
21-03-2017	Besluit betreffende de analyse van het tariefvoorstel van bpost voor de volle stuktarieven voor het jaar 2017
21-03-2017	Besluit betreffende de verlenging van de gebruiksrechten van Broadband Belgium
21-03-2017	Besluit met betrekking tot radio-interfaces A01 tot A05, B01, B04, B11, B13 en B17
16-01-2017	Besluit met betrekking tot de samenstelling van het college bedoeld in het koninklijk besluit van 5 mei 2006 betreffende een verzoeningsprocedure voor het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie voor het jaar 2017

RAADPLEGINGEN

28-12-2017	Raadpleging betreffende de analyse van de markt voor vaste gespreksafgifte
28-12-2017	Ontwerpbesluit toegangs- en gespreksopbouwmarkt vaste telefonie
27-12-2017	Raadpleging betreffende de draadloze microfoons en andere PMSE-apparatuur in de band 470-862 MHz voor gebruik vanaf 1 januari 2020
14-12-2017	Ontwerp van besluit betreffende de radio-interfaces voor de digitale straalverbindingen
04-12-2017	Raadpleging betreffende het ontwerp van werkplan 2018
01-12-2017	Raadpleging met betrekking tot het ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende de toekenning aan Citymesh van voorlopige gebruiksrechten voor het opzetten en het exploiteren van een zendinstallatie in de Belgische economische zone in de Noordzee
27-09-2017	Raadpleging op verzoek van de Minister bevoegd voor telecommunicatie met betrekking tot de automatisatie van de tariefsimulator
12-09-2017	ERGP - Openbare raadpleging m.b.t. de "ERGP Work Programme 2018"

29-08-2017	Raadpleging op verzoek van de Minister bevoegd voor telecommunicatie inzake het ontwerp van ministerieel besluit betreffende het bestaan van een uitzondering op het principe vervat in artikel 8, eerste lid van het koninklijk besluit van 27 april 2007 betreffende het beheer van de nationale nummeringsruimte en de toekenning en intrekking van gebruiksrechten voor nummers
29-08-2017	Raadpleging inzake het ontwerpbesluit met betrekking tot het vastleggen van het nummerplan voor IoT- en eCall-communicatie
11-08-2017	Raadpleging georganiseerd op verzoek van de minister van telecommunicatie inzake de frequentieband 1427-1517 MHz
14-07-2017	Raadpleging ontwerpbesluit betreffende de drempels en modaliteiten voor kennisgeving van veiligheidsincidenten
07-07-2017	Raadpleging betreffende de analyse van de markten voor breedband en televisieomroep
13-06-2017	Raadpleging betreffende het ontwerp van werkplan 2017
07-06-2017	Raadpleging georganiseerd op verzoek van de minister van telecommunicatie inzake de frequentieband 3400-3800 MHz
23-05-2017	Raadpleging georganiseerd op verzoek van de minister van telecommunicatie inzake de frequentiebanden 900 MHz, 1800 MHz, 2 GHz, 700 MHz en 1400 MHz
19-05-2017	Raadpleging inzake het ontwerp van besluit met betrekking tot radio-interfaces B08 (1 tot 4), B09 (1 tot 5), B12 (1 tot 7), D01-01, D02 (1 tot 27) en D03 (1 en 2) en de opheffing van radio-interface B10-13
17-05-2017	Raadpleging betreffende het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 18 december 2009 betreffende de private radiocommunicatie en de gebruiksrechten voor vaste netten en netten met gedeelde middelen
09-05-2017	Raadpleging op verzoek van de Minister bevoegd voor telecommunicatie van 9 mei 2017 inzake het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de verzending van een kort tekstbericht in geval van dreigend gevaar of grote ramp
03-05-2017	Raadpleging betreffende de technische en operationele voorwaarden voor mobiele-communicatiediensten aan boord van vaartuigen
10-04-2017	Raadpleging betreffende het ontwerp van strategisch plan 2017-2019
02-02-2017	Raadpleging betreffende de technische en operationele voorwaarden voor mobiele-communicatiediensten aan boord van luchtvaartuigen
31-01-2017	Raadpleging met betrekking tot de nummeringsaspecten van eCall-diensten
17-01-2017	Raadpleging over een ontwerp-wetsartikel op vraag van de Minister

MEDEDELINGEN

27-12-2017	Mededeling met betrekking tot de monitoring van de universele dienst op telecommunicatiegebied 2016-2017
26-12-2017	Communicatie omtrent richtsnoeren voor het toepassen van margin squeeze-tests



- 20-12-2017 Mededeling betreffende de controle van de aanbieders van postdiensten uitgevoerd door het BIPT in 2017
- 19-12-2017 Mededeling betreffende het observatorium van de markt voor postactiviteiten in België voor 2016
- 14-12-2017 Mededeling met betrekking tot de tarifaire voorwaarden waaraan 078-nummers moeten voldoen om nog gebruikt te kunnen worden door klantendiensten van B2C ondernemingen
- 26-11-2017 Mededeling met betrekking tot de lijst van de postale operatoren aan wie een individuele vergunning werd toegekend
- 06-10-2017 Omzendbrief van 6 oktober 2017 met betrekking tot het extraterritoriaal gebruik van buitenlandse nummeringsmiddelen in België - Toepassing van artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 april 2007 betreffende het beheer van de nationale nummeringsruimte en de toekenning en intrekking van gebruiksrechten voor nummers
- 15-09-2017 Mededeling betreffende de minimale technische specificaties voor indoorantennesystemen
- 10-08-2017 Eindrapport voor een impactanalyse ex post van de Belgische federale reglementering inzake consumentenbescherming in elektronische-communicatierecht
- 29-06-2017 Jaarlijks verslag betreffende het toezicht op netneutraliteit in België
- 18-05-2017 Mededeling betreffende de resultaten van de studie met betrekking tot de Belgische markt voor de levering van pakketten in het kader van e-commerce activiteiten
- 24-05-2017 Nota aan de heer Alexander De Croo, vice-eersteminister en minister van Ontwikkelings-samenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post met betrekking tot een evaluatie van de informatiefiches in toepassing van artikel 5 van het koninklijk besluit van 15 december 2013 tot vaststelling van de inhoud van de informatiefiches, bedoeld in de artikelen 111, § 2, van de wet van 13 juni 2005 en 5, § 2, van de wet van 15 mei 2007
- 13-02-2017 Mededeling met betrekking tot een overkoepelende analyse aangaande de postale behoeften in België
- 07-02-2017 Mededeling betreffende de kwalitatieve studie naar consumentenperspectieven binnen de Belgische postale markt
- 24-01-2017 Mededeling met betrekking tot de communicatie aan boord van zeeschepen in de frequentiebanden 457,5125-457,5875 MHz en 467,5125-467,5875 MHz

ADVIEZEN

- 19-10-2017 Advies van de Raad van het BIPT met betrekking tot het wetsontwerp betreffende de postdiensten
- 11-09-2017 Update van het advies van het BIPT van 18 februari 2009 betreffende de bepaling en de voorwaarden voor het beschikbaar stellen van de basisidentificatiegegevens door de aanbieders van telefoniediensten aan de uitgevers van telefoongidsen en aan de aanbieders van inlichtingendiensten
- 23-03-2017 Advies m.b.t. het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie wat het gebruikspatroon betreft (DOC 54 2140/1)

PERSBERICHTEN

- 21-12-2017 Het BIPT publiceert een cartografie van postale punten in België
- 04-12-2017 BIPT legt Lycamobile boete op wegens het niet naleven van de roaming-regels
- 10-11-2017 Het BIPT legt een boete op van 25.000 euro aan SFR en een boete van 10.000 euro aan Orange
- 27-10-2017 Het Brusselse hof van beroep vernietigt de besluiten van de CRC betreffende de wholesaletarieven voor de diensten voor toegang tot de kabelnetten
- 16-10-2017 Draadloze "DECT 6.0"-telefoons verstoren de mobiele-telefonieoperatoren
- 11-10-2017 Het Marktenhof bevestigt het BIPT-besluit tot weigering van een verhoging van posttarieven in 2017
- 04-10-2017 Het BIPT werkt zijn kwaliteitsbarometer van de telecommunicatiediensten bij
- 31-08-2017 Het BIPT publiceert de resultaten van zijn jaarlijkse enquête betreffende de perceptie van de telecomconsument
- 10-08-2017 Het BIPT publiceert de resultaten van zijn impactanalyse betreffende de regels voor bescherming van de consument
- 02-08-2017 Het BIPT publiceert vergelijkende prijzenstudie van telecomproducten voor kleine ondernemingen
- 07-07-2017 De telecom- en mediaregulatoren publiceren een nieuwe marktanalyse inzake breedbandinternet en omroep
- 27-06-2017 Investerings in de telecomsector op recordhoogte in 2016
- 23-06-2017 Het Marktenhof keurt het analysebesluit van de huurlijnenmarkt goed
- 14-06-2017 Roam Like At Home treedt morgen in werking
- 14-06-2017 Het BIPT publiceert een studie over de Belgische markt voor de levering van pakketten in het kader van e-commerceactiviteiten
- 09-06-2017 Het BIPT publiceert nieuwe dekingskaarten en kwaliteitsbarometer
- 08-06-2017 BIPT stelt tijdens controleactie registratie voorafbetaalde simkaarten verschillende overtredingen vast
- 31-05-2017 Het BIPT verlaagt de groothandelstarieven voor gespreksafgifte op mobiele nummers met 16%
- 24-05-2017 "Roam like at home": het BIPT geeft Nethys de toestemming om tarief toeslagen te rekenen vanaf 15 juni aanstaande
- 23-05-2017 Het BIPT legt een boete op van 136.800 euro aan VOO
- 29-03-2017 Het BIPT weigert het verzoek om tariefverhoging van bpost voor 2017
- 24-03-2017 BIPT verlengt gebruiksrechten voor Broadband Belgium met 5 jaar
- 23-03-2017 Marktenhof vernietigt BIPT-besluit betreffende wholesaletarieven voor vast-gespreksafgiftediensten
- 14-03-2017 Viapass, BIPT, gewesten en wegpolie controleren op stoorzenders in vrachtwagens
- 24-02-2017 Het KMI en het BIPT werken samen voor het opsporen van radarstoringen
- 21-02-2017 Postgebruikers willen een kwaliteitsvolle dienstverlening en staan open voor meer moderne postale toepassingen



6.4. GLOSSARIUM

BMA: Belgische Mededingingsautoriteit

B2B: *Business-to-Business* (communicatie van ondernemingen die zich richten tot andere ondernemingen)

B2C: *Business-to-Consumer* (communicatie van ondernemingen die zich richten tot consumenten)

BEREC: *Body of European Regulators for Electronic Communications* (Orgaan van Europese regelgevende instanties voor elektronische communicatie)

BROBA: *Belgacom Reference Offer Bitstream Access*

BRUO: *Belgacom Reference Unbundling Offer*

BS: Belgisch Staatsblad

C2X: *Consumer-to-Consumer of Consumer-to-Business* (communicatie van consumenten die zich richten tot andere consumenten of tot ondernemingen)

CEN: Europees Comité voor normalisatie

CEPT: Europese Conferentie van de Administraties van Post en Telecommunicatie

CERP: Europees Comité voor postreglementering

COCOM: *Communications Committee*

CRC: Conferentie van Regulators van de elektronische-Communicatiesector

DAS: *Distributed Antenna System*

DECT: *Digital Enhanced Cordless Telephone*

DG: Directoraat-generaal

DSM: *Digital Single Market*

ERGP: *European Regulators Group for Postal services* (Europese Groep van regelgevende instanties voor postdiensten)

GOC: *General Operator's Certificate*

GMDSS: *Global Maritime Distress and Safety System*

HAREC: *Harmonised Amateur Radio Examination Certificate*

IRG: *Independent Regulators Group*

KSZ: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid

LEGBAC: *Limited Exploratory Group on Broadcasting to Aeronautic Compatibility*

Lol: *Letter of Intention*

M2M: *Machine to Machine*

NCS: Nationale dienst voor de Controle op het Spectrum

NRI: Nationale regelgevende instantie

PMSE: *Program Making and Special Events*

RED: *Radio Equipment Directive* (Richtlijn 2014/53/EU van 16 april 2014)

RISS: *Radio Infrastructure Site Sharing*

ROC: *Restricted Operator's Certificate*

RSC: *Radio Spectrum Committee*

RSPG: *Radio Spectrum Policy Group*

R&TTE: *Radio and Telecommunications Terminal Equipment*

SRC: *Short Range Certificate*

TC: *Technical Committee*

UPU: *Universal Postal Union* (Wereldpostvereniging)

VHF: *Very High Frequencies*

VRM: Vlaamse Regulator voor de Media

WBA: *Wholesale Broadband Access*

WEC: Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie

xDSL: *Digital Subscriber Line*

6.5. NUTTIGE ADRESSEN

Belgische Mededingingsautoriteit

City Atrium
Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel
Tel. 02 277 52 72
Fax 02 277 53 23
info@bma-abc.be
<https://www.bma-abc.be/nl>

FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

City Atrium C
Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel
Tel. 0800 120 33
Fax 0800 120 57
info.eco@economie.fgov.be
<http://economie.fgov.be/nl/>

Raadgevend Comité voor de telecomunicatie

Ellipse Building - Gebouw C
Koning Albert II-laan 35
1030 Brussel
Tel. 02 226 87 58
Fax 02 223 88 77
piet.steeland@bipt.be
<http://www.cct-rct.be>

Raadgevend Comité voor de postdiensten

Ellipse Building - Gebouw C
Koning Albert II-laan 35
1030 Brussel
Tel. 02 226 87 65
Fax 02 223 88 77
aurelie.seghers@bipt.be
www.ccsprcp.be

Ombudsdienst voor telecomunicatie

Koning Albert II-laan 8, bus 3
1000 Brussel
Tel. 02 223 06 06
Fax 02 219 77 88
klachten@ombudsmantelecom.be
www.ombudsmantelecom.be

Ombudsdienst voor de postsector

Koning Albert II-laan 8, bus 4
1000 Brussel
Tel. 02 221 02 30
Fax 02 221 02 44
info@smspo.be
www.smspo.be

Conseil supérieur de l'audiovisuel

Keizerinlaan 13
1000 Brussel
Tel. 02 349 58 80
Fax 02 349 58 97
info@csa.be
www.csa.be/

Medienrat der Deutschsprachigen Gemeinschaft Belgiens im Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft Belgiens

Gospertstraße, 42
4700 Eupen
Tel. 087 59 63 00
Fax 087 55 28 91
info@medienrat.be
<http://www.medienrat.be/>

Vlaamse Regulator voor de Media

Koning Albert II-laan, 20 - bus 21
1000 Brussel
Tel. 02 553 45 04
Fax 02 553 45 06
vrm@vlaanderen.be
www.vlaamseregulatormedia.be





B I P T

